ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

Ion Gavrilă
voievodul rezistenței anticomuniste

Sînge pe frăția ortodoxă ucrainiano-română

de Alex Iuga

Dan Puric: „Poporul român a fost martirizat“

de Claudiu Târziu

România față cu politica pro-homosexualitate

de Ramona Suciu

Pentru o nouă elită politică!

de Sorin Stanciu

an IV ● nr. 40 - 41 ● iunie - iulie 2006 ● 4,5 lei (45.000 ROL) www.romfest.org

Coperta I: Ion Gavrilă-Ogoranu la 83 de ani

sumar

numărul 40 - 41 ● iunie - iulie 2006

EDITORIAL
De ce n-au voie homosexualii în stradă
de Claudiu Târziu.....3

MARTORI AI VEACULUI
Fapte, vorbe, gînduri.....5

REPERE
Gavrilă-Ogoranu, voievodul rezistenţei anticomuniste
de Claudiu Târziu.....8

Sprijinitorii „haiducilor", în luptă cu Securitatea
de Iuliu Crăcană.....12

Ion Gavrilă povestaşul
de Răzvan Codrescu.....20

Un omagiu lui Ion Gavrilă-Ogoranu
de Dan Puric.....22

POLITICA, LA DESCUSUT
Mahalaua naţională: mai tare ca politica europeană
de Viorel Patrichi.....23

Pledoarie pentru o nouă elită politică
de Sorin Stanciu.....27

SOCIETATE
Dan Puric: „Poporul român a fost martirizat"
de Claudiu Târziu.....30

România faţă cu politica pro-homosexualitate
de Ramona Suciu.....35

CEALALTĂ ROMÂNIE
Sînge pe fraţia ortodoxă ucrainiano-română. Dosarul „Hagi Curda"
de Alex Iuga.....40

HISTORIA
Represiunea comunistă împotriva culturii
de Mircea Stănescu.....49

Cum pot muri şi mari popoare
de Emilia Corbu.....53

IN MEMORIAM
Figurile rezistenţei anticomuniste
de Constantin Mihai.....57

Viaţa şi moartea unui model: dr. Virgil Velescu
de Horia Brad.....59

MARTIROLOGIU
Un martir făgărăşean: Părintele Ioan Ghindea
de Adrian Nicolae Petcu.....62

DEZLEGĂRI
Homo Sapiens între îndumnezeire şi evoluţionism
de Marcel Răduţ Selişte.....65

Păcate post moderne (II)
de Alexandru Nicolin.....69

Imaginea Sfintei Treimi oglindită în lume şi în Biserică
de Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu...70

DECANTĂRI
Mitropolitul Visarion Puiu şi Bisericile din America
de Adrian Nicolae Petcu.....74

Elemente de teologie ţărănească
de Stelian Gomboş.....75

Omul care îşi confunda soţia cu o pălărie
de Paul Sandu.....78

LA ROST
Basarabia lui Volodea Tismăneanu
de Andrei Vartic.....80

Un atac ratat: „Evanghelia după Iuda"
de Antonio Aroneasa.....82

SEMNAL EDITORIAL
Pentru minte, inimă şi literatură.....86

Erată

Pe coperta nr. 39 a revistei ROST, pe luna mai, dintr-o eroare tehnică, a apărut luna aprilie. Facem cuvenita rectificare: nr. 39 a fost pentru luna mai.

ROST
Revistă de cultură creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@romfest.org

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Richard CONSTANTINESCU
George ENACHE
Cristi PANTELIMON
Mircea PLATON

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Pr. Gheorghe CALCIU
Răzvan CODRESCU
Pr. Radu ILAŞ
Arhim. Iuvenalie IONAŞCU
Constantin MIHAI
Viorel PATRICHI
Adrian Nicolae PETCU
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE
Mircea STĂNESCU
Constantin N. STRĂCHINARU
Nicolae STROESCU-STÎNIŞOARĂ

COORDONATOR DISTRIBUŢIE
Nicu BUTNARU
tel.: 0723.504.807
nicubutnaru@romfest.org

DTP
Omni Press & Design
omnipress@rdslink.ro

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
CP 27, OP 23 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Hiparion Distribution SA
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie sau prin Rodipet SA
(nr. catalog 4843-VI)

ISSN
1583-6312

www.romfest.org/rost

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacţiei.
ROST este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

De ce n-au voie homosexualii în stradă

Festivalul homosexualilor, desfăşurat la începutul lui iunie, a funcţionat ca o hîrtie de turnesol pentru societatea românească. S-a văzut că România mai are resurse de bun-simţ. Răspunsul românilor la această provocare este, în principal, un avertisment adresat autorităţilor: drepturile minorităţilor, fie ele şi sexuale, nu trebuie să lezeze drepturile majorităţii.

Claudiu Târziu

Numeroase organizaţii civice şi politice au protestat faţă de organizarea *GayFest* în România, Biserica Ortodoxă Română a criticat Primăria Capitalei pentru că a autorizat o paradă a pederaştilor, o asociaţie controversată a organizat o manifestaţie „pentru normalitate", iar mai mulţi trecători i-au agresat pe unii homosexuali care au mărşăluit, la 3 iunie, în Bucureşti. La o primă privire, reacţia ar putea părea disproporţionată. Spiritele s-au încins însă din pricina temei *GayFest* din acest an – căsătoriile homosexuale. Politica activiştilor homosexuali în România, ca şi aiurea, este clară. Întîi, au cerut ca sodomia să nu mai fie sancţionată de lege. Apoi, au pretins ca homosexualitatea să fie considerată o opţiune sexuală firească. Astăzi, revendică dreptul la căsătorie civilă între parteneri de acelaşi sex. Mîine, ne vor forţa mîna să acceptăm adopţiile în cuplurile de homosexuali. Iar poimîine, pe urmele pidosnicilor, şi pedofilii, şi zoofilii vor putea reclama aceleaşi drepturi – cum deja fac în Olanda, ţară în care homosexualilor li s-au satisfăcut toate doleanţele.

În faţa acestei perspective, este explicabil de ce o parte a societăţii civile, cîteva partide şi Biserica au luat atitudine. Mai ales că festivalul homosexualilor a avut două cauze provocatoare. Prima, de context: acţiunea s-a desfăşurat în Săptămîna Înălţării Domnului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, ofesînd majoritatea creştină a ţării. A doua, de principiu: ieşirea homosexualilor în stradă urmăreşte să facă prozeliţi. Declaraţiile activiştilor homosexuali cum că marşul *gay*-lor este o manifestare pentru toleranţă şi diversitate sînt sofisme. În fapt, face parte dintr-o propagandă menită să prezinte anormalul drept normal şi care ameninţă să smintească noile generaţii de la vîrsta cînd nu au discernămînt. Ceea ce este inacceptabil.

Putem admite că homosexualitatea este o boală, dar atunci, cei atinşi de ea nu au nici un motiv să umble pe străzi fălindu-se cu maladia de care suferă. E ca şi cum schizofrenicii ar manifesta în pieţe, sub sloganul „Fiţi şi voi ca noi!".

Dacă homosexualitatea nu e o boală, ci „o opţiune", adică un viciu, manifestările publice ale *gay*-lor ar trebui cu atît mai mult să stea sub semnul interzis.

Nimeni nu le încalcă intimitatea, nimeni nu-i agresează atîta vreme cît rămîn discreţi. Altminteri, este de aşteptat ca majoritatea să-şi apere drepturile sale cu o fermitate crescîndă, pe măsura provocărilor la care se dedau activiştii homosexuali. Dreptul la a da o educaţie creştină copiilor noştri, dreptul de a-i feri de experienţe nefericite şi traumatizante, dreptul de a distinge între firesc şi anormal, dreptul de a spune nu discriminării pozitive a homosexualilor...

Responsabilitatea pentru eventualele derapaje în susţinerea acestor drepturi revine în primul rînd Guvernului – care finanţează festivalurile *gay*-lor – şi Primăriei Bucureştiului – care autorizează ieşirile lor în stradă.

Autorităţile vor arăta, a justificare, înspre UE, care cere ţărilor membre să condamne penal

continuare în pag. 7

Fapte, vorbe, gînduri

Eroii neamului, omagiați în Basarabia

La 1 iunie, de Înălțarea Domnului şi Ziua Eroilor, la Țiganca, jud. Cahul, în Republica Moldova, a fost sfințit şi inaugurat cimitirul românesc refăcut. La ceremonie, alături de 1000 de basarabeni şi de oficiali ai R. Moldova şi ai României, a fost prezent şi Regele Mihai. Sfinta Liturghie a fost oficiată de un sobor de preoți, în frunte cu ÎPS Petru, Mitropolitul Basarabiei. Ceea ce a rămas în istorie drept bătălia de la Țiganca a fost, de fapt, ansamblul luptelor date de Corpul 5 al armatei române în intervalul 22 iunie-16 iulie 1941, pentru cucerirea zonei fortificate de pe malul opus al Prutului, zona Țiganca-Stoeneşti-Leca-Epureni. Au murit acolo 26.000 de soldați români. A fost cea mai mare jertfă a armatei române. Eroii neamului au fost înhumați, la grămadă, în trei gropi comune: la Cania, Epureni şi Stoeneşti. După îndepărtarea frontului, s-a împrejmuit un cimitir, s-au pus cruci şi s-a înălțat un monument. Cele din Epureni şi Stoeneşti au fost profanate în perioada regimului comunist. La inițiativa şi în special prin eforturile Consiliului Mondial Român, cimitirul de la Țiganca a redevenit un loc de reculegere în memoria celor peste 71.000 de militari români căzuți în Campania din Est, în perioada iunie 1941-august 1944. Este primul cimitir românesc reconstruit de Oficiul Național pentru Cultul Eroilor în străinătate.

Cenzură la Mitropolia Moldovei

La pangarul Catedralei Mitropolitane din Iaşi se vînd, printre altele, şi cîteva publicații religioase, între care şi revista „Lumea credinței“. Cititorii care o cumpără de obicei de acolo au avut o surpriză neplăcută luna trecută, căci n-au mai găsit-o. Unii dintre ei au întrebat de ce, iar vînzătorul le-a răspuns că numai numărul pe mai al publicației nu este scos la vînzare acolo. Motivul: pe coperta acestui număr apare chipul unuia dintre cei mai mari duhovnici ai României: Pr. Iustin Pârvu, starețul Mănăstirii Petru Vodă - Neamț. Cititorii noştri sînt la curent cu relațiile tensionate dintre Pr. Iustin şi ÎPS Daniel, Mitropolitul Moldovei, soldate cu tentativa de schimbare a duhovnicului din scaunul de stareț la Petru Vodă. Deşi Pr. Iustin şi-a dat demisia şi a acceptat numirea în locul său a tînărului Pr. Lavrentie, obştea şi credincioşii din jurul mănăstirii n-au acceptat schimbarea, acuzîndu-l pe ÎPS Daniel că vrea să-l ia de la ei pe cel pe care îl consideră un sfînt în viață. ÎPS Daniel a făcut un pas înapoi, iar Pr. Lavrentie, proaspăt numit, a demisionat şi el din funcție, la stăreție revenind Pr. Iustin. Se pare că ÎPS Daniel suportă greu această înfrîngere.

Episcopul Melchisedec Ştefănescu comemorat la Roman

În zilele de 14-16 mai a.c., la inițiativa Protopopiatului Roman şi cu sprijinul Episcopiei Romanului, la Roman s-a desfăşurat cea de-a VI-a ediție a „Zilelor Episcop Melchisedec Ştefănescu“. În cadrul manifestărilor a avut loc concursul şcolar interjudețean „Viața şi activitatea Episcopului Melchisedec Ştefănescu“, s-a oficiat o slujbă de pomenire a vrednicului ierarh şi s-a ținut un simpozion. Între cei care au cuvîntat a fost şi colegul nostru Adrian Nicolae Petcu, istoric şi cercetător la CNSAS, care a susținut o comunicare pe tema „Episcopul Melchisedec Ştefănescu în operele unor teologi ortodocşi din perioada interbelică“. Comunicările au fost urmate de lansarea volumului: *Barocul – artă şi mentalitate în epoca lui Vasile Lupu* (Ed. Cronica, Iaşi, 2006), al profesorului universitar ieşean Gheorghe Macarie.

Evocare radiofonică Ion Gavrilă-Ogoranu

Ediția de joi, 11 mai, a emisiunii „Creatori între sacru şi profan. Ziduri de lumină“, realizată de Cristian Curte, la Radio România Cultural, i-a fost dedicată lui Ion Gavrilă-Ogoranu, simbol al rezistenței anticomuniste armate, recent trecut

la cele veşnice. Invitat în studio, Claudiu Târziu, directorul ROST, a evocat personalitatea marelui luptător şi a explicat de ce aceasta reprezintă un caz-şcoală pentru cei care studiază istoria recentă a României. „Gavrilă-Ogoranu a fost nu numai un luptător anticomunist, ci şi un militant pentru întoarcerea la normalitate, şi un scriitor talentat, şi un model pentru tînăra generaţie“, a spus Claudiu Târziu. Prin telefon, au vorbit despre ce a însemnat Ion Gavrilă pentru România, dar şi despre semnificaţia întregii rezistenţe anticomuniste: Petru C. Baciu (83 de ani), liderul unui grup de rezistenţă din munţii Bacăului, şi Silviu B. Moldovan, istoric, cercetător la CNSAS.

Gura masonului...

Dezgustătoare a fost una dintre emisiunile de la OTV, în care au fost invitaţi doi masoni prea zgomotoşi ca să fie sau ca să mai rămîn masoni: Horia Nestorescu şi Olimpian Ungherea. Cei doi au debitat o groază de năzbîtii, de la binele făcut de Masonerie neamului românesc pînă la faptul că Francmasoneria ar fi perfect compatibilă cu credinţa creştină! Deşi orice om care a citit ceva despre Masonerie ştie că aceasta este principial a-religioasă (recunoaşte un Mare Arhitect, creator al lumii, dar nu şi vreo religie anume, în afară de religia lor: banul) şi în fapt anticreştină. Însă, la un moment dat, căutînd să-şi argumenteze teza că Masoneria nu e anticreştină, Ungherea a afirmat că „mulţi înalţi ierarhi din BOR din trecut şi de astăzi au făcut sau fac parte din Masonerie“. Ştie el ce ştie. Cînd un preot din Craiova i-a pus la punct printr-un mesaj telefonic, în care susţine că Masoneria e anti-creştină, cei doi masoni l-au trimis la plimbare, nu înainte de a-l înjura „popă prost“. Şi-au adăugat ameninţător că ar fi bine să nu cumva să urmărească emisiunea vreun superior mason al preotului.

Mişcarea Legionară este legală

În ultimul său număr, revista „Obiectiv Legionar“ tratează pe larg deznodămîntul în procesul lui Grigore Oprică (42 ani), primul român judecat pentru propagandă naţionalist-şovină şi pentru organizarea unor grupări fasciste, după 1989. Profesorul

braşovean Grigore Oprică a fost trimis în judecată la sfîrşitul anului 2002, condamnat de Tribunalul Braşov la doi ani şi jumătate de închisoare în iulie 2003 şi achitat de Curtea de Apel Braşov în septembrie 2005. Sentinţa de achitare a fost menţinută şi în recursul formulat de procurori la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, în februarie 2006. În sentinţa judecătorilor de la Curtea de Apel se arată: „În România, ca stat democratic, exprimarea unor opinii sau convingeri legate de doctrina sau Mişcarea Legionară nu sunt interzise. (...) De altfel, funcţionarea a numeroase organizaţii legal înfiinţate, precum: Mişcarea Legionară, Noua Dreaptă, etc. şi existenţa unor publicaţii ale acestora, constituie o realitate care nu poate fi ignorată. (...) Sîntem, de fapt, în prezenţa materializării libertăţii de exprimare care, dacă funcţionează în alte cazuri, trebuie să funcţioneze, în limitele legii, şi pentru inculpat“. În context, judecătorii precizează că articolele şi cărţile semnate de Oprică nu conţin mesaje extremiste. Iar revistele la care a colaborat au apărut legal şi nu au fost vreodată condamnate pentru propagandă naţionalist-şovină.

Încă un sfînt: Pr. Ilarion Argatu

La 11 mai a.c. s-au împlinit şapte ani de cînd a plecat la Domnul Părintele Ilarion Argatu, mare duhovnic al românilor şi unul dintre cei mai puternici exorcişti. Cu acest prilej, trupul neînsufleţit al Părintelui a fost dezgropat din mormîntul său de la Boroaia - Suceava. Deşi îl considerau sfînt încă din viaţă, cei prezenţi, foşti ucenici, călugări, preoţi şi rude, au rămas înmărmuriţi de mirare cînd i-au descoperit trupul neputrezit şi bine-mirositor. Podul de deasupra sicriului, copîrşeul, parte din veşminte, totul era putrezit, în afară de trupul Părintelui. Rămăşiţele pămînteşti ale duhovnicului au fost spălate cu agheasmă şi

depuse în biserica satului Boroaia, unde slujeşte fiul Părintelui Ilarion, Pr. Alexandru Argatu. A doua zi, ÎPS Pimen, Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor, în fruntea unui sobor de 30 de preoţi, a oficiat o slujbă specială la catafalcul Părintelui Ilarion. Mii de pelerini din toată ţara merg de atunci să se închine la moaştele Părintelui Ilarion. Pr. Ilarion Argatu, s-a născut la 2 august 1913, în satul Boroaia – Suceava. După ce a absolvit Facultatea de Teologie a fost mai mult timp preot de mir. Urmărit de Securitate, a stat ascuns timp de 16

ani, rămînînd totuşi în permanentă legătură cu soţia sa. Au avut cinci copii, două fete şi trei băieţi care au devenit preoţi. La vîrsta de 46 de ani, după moartea soţiei sale, Pr. Ilarion s-a călugărit la Mănăstirea Antim din Bucureşti. Ultimii 20 de ani din viaţă şi i-a petrecut la Mănăstirea Cernica. Din colectă publică, a ridicat o biserică în satul natal şi a dăruit Comunităţii Româneşti din Israel un teren la Ierihon, unde a fost clădit un lăcaş de cult ortodox, cu hramul „Naşterea Domnului“.

A plecat sora Benedicta

Academicianul Zoe Dumitrescu Buşulenga a trecut la cele veşnice pe 5 mai, la vîrsta de 86 de ani. Născută la 20 august 1920, Zoe Dumitrescu Buşulenga a făcut studii muzicale la Conservatorul „Pro-Arte“, studii juridice şi filologice, susţinînd teze de doctorat în drept şi în filologie. A profesor universitar, cercetător şi director la Institutul de Istorie şi Teorie Literară „George Călinescu“ şi director al Şcolii Române din Roma. Zoe Dumitrescu Buşulenga şi-a consacrat talentul elaborării unor lucrări de istorie literară, literatură comparată, istoria culturii, analize stilistice, memorialistică, toate repere ale culturii româneşti contemporane. Ca recunoaştere a valorii sale, a fost aleasă membru al Academiei Române şi al Academiei de Ştiinţe şi Arte Europene şi a primit numeroase premii. În 2003, a fost decorată cu Ordinul Naţional pentru Merit în grad de Ofiţer. În ultimii ani s-a retras la mănăstirea Văratec, sub numele monahal de sora Benedicta. Dumnezeu s-o odihnească în pace!

Basarabenii sînt înjosiţi de Justiţia română

Potrivit portalului „Vocea Basarabiei“, Ministerul Justiţiei din România a răspuns într-un mod iresponsabil solicitării unui grup de români din Basarabia (majoritatea foşti deţinuţi politici) de a simplifica procesul de redobîndire a cetăţeniei române. Secretarul de stat Katalin Barbara Kibedi susţine că redobîndirea cetăţeniei „nu este o obligaţie a statului român“. El batjocoreşte astfel jertfa a un milion de basarabeni şi demonstrează că nu a înţeles că românii din Basarabia nu cer să li se acorde cetăţenia română, ci să li se redea dreptul de a fi cetăţeni români, drept răpit prin ocuparea ilegală a acestei provincii româneşti la 28 iunie 1940. „Vocea Basarabiei“ îi îndeamă pe românii de pretutindeni să trimită scrisori către ministerul Justiţiei, Guvern şi Preşedinţia României în care să arate calvarul Basarabiei şi necesitatea recunoaşterii, printr-un decret unic al preşedintelui Traian Băsescu, a cetăţeniei române pentru toţi cei care au pierdut-o la 28 iunie 1940.

Despre filosoful Constantin Rădulescu-Motru

O amplă lucrare dedicată prestigiosului filosof român Constantin Rădulescu-Motru a apărut la Editura Albatros. Volumul – al treilea din studiul realizat de prof. univ. Constantin Schifirneţ de la Facultatea de Comunicare şi Relaţii Publice, Şcoala Naţională de Studii Politice şi Administrative Bucureşti –, se referă la anii 1940-1957 din viaţa filosofului. Autorul lucrării prezintă informaţii inedite despre personalitatea marelui gînditor, precum şi fundamentele teoriei referitoare la

personalismul energetic. Ideea care l-a călăuzit pe profesorul Schifirneț în elaborarea studiului a fost legitimarea ideilor şi acțiunilor filosofului în întemeierea unui sistem filosofic şi a unor instituții naționale. Publicistica filosofului, apărută în timpul războiului, este analizată de autor în detaliu. De asemenea, sînt prezentate informații şi considerații prețioase şi inedite despre: T. Maiorescu, N. Iorga, I. Petrovici, S. Mehedinți, D. Gusti, M. Ralea, M. Sadoveanu ş.a. Este descris, totodată, calvarul trăit de venerabilul filosof, rămas după exproprierea din martie 1949 fără nici un mijloc de subzistență. Prof. univ. Constantin Schifirneț este autor al unor volume bine primite de specialişti şi public: *Geneza modernă a ideii naționale* (2001), *Sociologie* (1999, 2002, 2004), *Educația adulților în schimbare* (1997), *Civilizație modernă şi națiune. Mihail Kogălniceanu,Titu Maiorescu, M. Eminescu* (1996), *Tineretul între permanență şi înnoire* (1987); *Generație şi cultură* (1985).

Pedofilii vor să-şi facă de cap legal

Pedofilii olandezi şi-au făcut partid în încercarea de a determina scăderea vîrstei consimțămîntului sexual de la 16 la 12 ani şi legalizarea pornografiei infantile şi a sexului cu animale, informează Reuters. Ad van den Berg, unul dintre fondatorii Partidului Carității, Libertății şi Diversității (NVD) a declarat ziarului Algemeen Dagblad: „Dorim să facem din pedofilie un subiect de discuție". Aşa încep toate la ei, cu discuții, libertate de exprimare... Olanda are deja politici liberale asupra drogurilor uşoare, prostituției şi căsătoriilor între persoane de acelaşi sex. Spre asta se îndreaptă, pe calea pretențiilor, şi „comunitatea gay" (citeşte: a pidosnicilor) din România.

Vernisaj sub egida ROST

La 11 aprilie 2006, ora 10.00, sub egida Asociației ROST, în coordonarea medicului Richard Constantinescu, a avut loc, la Muzeul de Istorie a Medicinei – Iaşi, vernisajul expoziției de pictură religioasă „Icoana - fereastră spre cer". Desenele şi picturile au fost realizate de copii cu deficiențe de la Şcoala Specială „Constantin Păunescu" din localitate. Parteneri ai manifestării au fost Inspectoratul Şcolar Județean Iaşi şi Asociația „Alternative Sociale". În prezența a peste 100 de elevi şi a numeroşi profesori, lucrările au fost comentate de artistul plastic şi criticul de artă Petrache Bicer, care a înmânat copiilor diplome. Un moment deosebit de emoționant a avut loc când s-a constatat că una dintre diplome era scrisă pe numele unui copil bolnav de SIDA, care între timp decedase. Asociația ROST şi Asociația „Alternative Sociale" şi-au propus să îşi extindă pe viitor colaborarea.

Editorial

(urmare din pag. 3)

homofobia şi să permită homosexualilor să se căsătorească. Dar n-au nici o scuză. Nimeni nu ne poate obliga să îngăduim inadmisibilul. Nici Occidentul, nici presa autohtonă ticăloşită.

Observăm că mare parte din presă îi priveşte cu simpatie pe homosexuali şi înfierează „alianța" dintre BOR şi Gigi Becali, îndărătul căreia s-ar încolona militanții unei „noi mişcări de extremă-dreapta". Din păcate, această nouă diversiune a fost înlesnită de o dublă greşeală a Bisericii. BOR a ezitat să ia o poziție publică pînă cînd a obligat-o un memoriu semnat de peste 20 de organizații civice. Apoi, a lăsat ca protestul să fie confiscat de Noua Dreaptă, grupare considerată extremistă şi legată prin cîteva fire, unele vizibile, de Gigi Becali – personaj antipatizat de presă din pricina suficienței şi a aroganței sale. În acest fel, a oferit unor jurnalişti – împinşi de ură sau de interes – ocazia de a se inflama pe tema „politizării Bisericii" şi de a discredita mesajul creştin.

Biserica Ortodoxă trebuia să fie prima care se declară împotriva acestui atentat la moralitatea vieții publice şi la demnitatea persoanei şi să conducă o manifestație de protest. La chemarea Bisericii ar fi răspuns indiscutabil mai mulți români, iar impactul ar fi fost mai puternic. Poate chiar le-ar fi tăiat perverşilor pofta de exibiționism. În absența unei astfel de inițiative a Bisericii, majoritatea românilor de bun-simț a preferat să tacă pentru a nu fi pusă sub eticheta Noii Drepte.

Gavrilă-Ogoranu, voievodul rezistenței anticomuniste

România nepăsătoare şi-a mai îngropat un simbol: Ion Gavrilă-Ogoranu. Unul dintre ultimii şefi de grupuri de luptători anticomunişti din munți a murit pe 1 mai, la ora 21.00, în casa lui din Galțiu – Alba, după mai multe luni de grea suferință. Avea 83 de ani.

Claudiu Târziu

Ion Gavrilă a fost coşmarul Securității pentru aproape 30 de ani. Student la Agronomie în Cluj şi la Ştiințe Economice în Braşov, Gavrilă s-a aruncat în lupta anticomunistă încă din 1946. A fost unul dintre liderii grevei studenţeşti de la Cluj, din 1946, apoi a lucrat la constituirea unor nuclee de rezistență împotriva regimului de ocupație sovietică.

Înainte de a-şi lua licența în Agronomie, în primăvara lui 1948, cînd au început marile arestări, Gavrilă s-a refugiat în Munții Făgăraşului, împreună cu alți cîțiva camarazi din organizația „Frăția de Cruce“, din care a făcut parte. Ei au constituit „Grupul Carpatin de Rezistență Națională Armată“, condus de Gavrilă – om cu experiența războiului, în care participase în 1944 ca voluntar.

Grupul Gavrilă, care nu a numărat niciodată mai mult de 30 de bărbați, a avut zeci de lupte cu trupele de Securitate pînă în 1955, cînd a fost lichidat. După cum o arată documentele Securității, împotriva „bandei Gavrilă“ au fost declanşate peste 100 de atacuri. Soldații Securității nu au dat însă piept cu „partizanii“ de fiecare dată, căci aceştia reuşeau să se retragă din zonă la timp.

Condamnat la moarte

În 1951, Tribunalul Militar din oraşul Stalin (Braşov) l-a condamnat la moarte pe Ion Gavrilă în lipsă.

„Aşteptam să vină americanii, să înceapă un război pentru eliberarea țărilor din sfera de influență sovietică. Rostul nostru era să sprijinim ofensiva americană din interior“, ne-a povestit, în urmă cu cîtăva vreme, Ion Gavrilă.

Americanii n-au venit, iar grupul lui Gavrilă a fost distrus: unii dintre membri au fost ucişi în luptă, alții au fost prinşi şi condamnați la moarte. Gavrilă a scăpat miraculos, iar, în 1956, a coborît din munți şi s-a ascuns în Galtiu – Alba, la văduva unui fost coleg de liceu, Ana Săbăduş. S-au căsătorit în secret. Securitatea l-a prins abia în 1976, în urma unei trădări, pe cînd se afla la Cluj.

Eliberat de Nixon

Anchetat 6 luni de Securitate, Gavrilă a fost eliberat la intervenția preşedintelui american Richard Nixon, beneficiind şi de prescrierea faptelor sale. Pus în libertate, Gavrilă a fost în continuare urmărit de Securitate pînă la căderea lui Ceauşescu. A lucrat ca muncitor şi apoi tehnician la IAS Miercurea Sibiului pînă la pensionare.

Gavrilă a participat la revoluția din decembrie 1989, dar nu a solicitat certificat de revoluționar, pentru că nu a vrut vreun avantaj din asta.

Datoria de a mărturisi

După 1989, Ion Gavrilă s-a dedicat „datoriei de a mărturisi despre răul comunist“. A înființat

şi condus Fundaţia „Luptătorii din Rezistenţa Armată Anticomunistă din România“, a făcut parte din Academia Civică, AFDPR şi din Partidul „Pentru Patrie“ – al cărui preşedinte a fost ales în noiembrie anul trecut.

Ion Gavrilă-Ogoranu şi-a scris povestea vieţii în cartea *Brazii se frîng, dar nu se îndoiesc*. Două dintre cele 5 volume ale cărţii (ultimul aflîndu-se încă sub tipar) conţin documente selectate din dosarul de urmărire informativă al „bandei Gavrilă“, aflat acum în arhiva CNSAS. Securitatea a adunat 100.000 de file, în 124 de volume, referitoare la activitatea Grupului Gavrilă.

Gavrilă a mai publicat cărţile *Amintiri din copilărie*, *Întîmplări din lumea lui Dumnezeu* şi *Episcopul Ioan Suciu în faţa furtunii* – în care evocă, prin prisma documentelor din arhiva CNSAS, lupta şi martiriul episcopului greco-catolic Ioan Suciu.

Scrierile şi le-a semnat Ion Gavrilă-*Ogoranu*, adăugîndu-şi la numele său, cu smerenie, un cognomen despre care credea că-l reprezintă. Căci, spunea, zîmbind cald: „Eu mi-s plugar. Trăiesc din trudirea pămîntului“.

În urmă cu o lună, pe baza lucrării sale de diplomă întocmite din 1948, „Agricultura la munte“, a primit titlul de inginer agronom onorific din partea Senatului Universităţii de Ştiinţe Agronomice şi Medicină Veterinară din Cluj.

Lipsa de recunoştinţă a autorităţilor

În ultimii ani, bădia Gavrilă a făcut eforturi majore pentru a obţine recunoaşterea publică a jertfei luptătorilor din munţi. Prin Fundaţia pe care a condus-o, a cerut ca „partizanii“ să fie recunoscuţi drept soldaţi ai Armatei române. „Cînd întregul popor era încătuşat, ocupat de sovietici şi prigonit, noi ne-am considerat adevărata armată a ţării. Şi ne-am purtat ca atare“, ne-a împărtăşea Ion Gavrilă nu de mult.

El a iniţiat şi un proiect de lege în acest sens, în 1999, dar toate partidele aflate de atunci la putere l-au trădat. Deşi politicienii erau de acord la modul declarativ, proiectul nu a trecut prin Parlament.

În urmă cu 5 ani, Ana Gavrilă, soţia lui Ion Gavrilă-Ogoranu, a solicitat unei Comisii speciale, îndrituite de lege, să i se acorde calitatea de luptător în rezistenţa anticomunistă. La sfîrşitul lui februarie a.c., a fost înştiinţată că i se respinge cererea, întrucît cazul său nu era prevăzut de lege. Atunci, soţii Gavrilă au trimis Monicăi Macovei, ministrul Justiţiei – căruia i se subordonează Comisia specială pentru acordarea calităţii de luptător –, o scrisoare deschisă, în care şi-au manifestat mînhnirea. Ministrul nu a răspuns.

Ion Gavrilă, la vârsta retragerii în munţi

Fără funeralii naţionale

Chiar şi fără să fie recunoscut ca un mare comandant al rezistenţei armate, aşa cum a fost, Gavrilă-Ogoranu merita însă să fie înmormîntat cu funeralii naţionale. Autorităţile puteau astfel, fie şi în ceasul al 13-lea, să se plece cu gratitudine în faţa acestui monument al demnităţii româneşti. N-au făcut-o.

A fost îngropat joi, 4 mai, în strîmtul cimitir al satului Galtiu din judeţul Alba, în prezenţa celor care l-au preţuit cu adevărat.

Trupul neînsufleţit al lui Ogoranu a fost depus timp de trei zile în biserica din sat, în care

slujesc deopotrivă ortodocşi şi greco-catolici. La sicriul său au făcut de gardă, în schimburi de cîte 20 de minute, foşti deţinuţi politici, urmaşi ai luptătorilor din munţi şi tineri care l-au cunoscut pe bădia Gavrilă. La intrarea în biserică au fost arborate două drapele tricolore, aşa cum şi-ar fi dorit şi Ion Gavrilă, care a făcut proba patriotismului cu arma în mînă. Personalitatea sa marcantă a fost omagiată de liderii locali şi naţionali ai mai multor partide şi organizaţii civice, care şi-au exprimat regretul pentru trecerea la cele veşnice a lui Gavrilă-Ogoranu prin necroloage în presă şi prin depunerea unor coroane de flori la mormîntul său. Asociaţia ROST, în Senatul căreia Ion Gavrilă era membru, a fost reprezentată de Marcel Petrişor (preşedintele Senatului), Răzvan Codrescu (vicepreşedinte al grupării) şi subsemnatul (preşedinte al organizaţiei).

Slujba de înmormîntare a fost oficiată de un sobor de preoţi greco-catolici şi ortodocşi. Iar înainte de a scoate sicriul din biserică, un preot a dat citire unui mesaj din partea lui Lucian Mureşan, Arhiepiscopul Major al Bisericii Greco-Catolice din România – confesiune căreia îi aparţinea şi Ion Gavrilă.

Peste 200 de persoane, majoritatea venite din toate colţurile ţării, l-au însoţit pe Gavrilă-Ogoranu pe ultimul drum. Dintre cuvîntările ţinute la mormînt s-a distins cea a prof.univ. dr. Radu Munteanu, rectorul Universităţi Tehnice din Cluj-Napoca. „Ion Gavrilă a fost o legendă, dar, din păcate, istoria şi viaţa nu-şi respectă legendele. (...) Pe acest pămînt fiecare valorează atît cît a dăruit. Ion Gavrilă s-a dăruit pe sine“ – a spus, printre altele, profesorul Munteanu.

În preziua înmormîntării, circulau zvonuri că vor participa la ceremonie Majestatea Sa Regele Mihai I al României, premierul Tăriceanu şi alţi oficiali. N-au venit.

Memorialul „Ion Gavrilă Ogoranu“

Înhumarea lui Ion Gavrilă-Ogoranu nu înseamnă şi îngroparea în uitare.

Asociaţia „15 Noiembrie 1987“ a organizat, la 8 mai, la Braşov, cea de-a patra întrunire a Rezistenţei Româneşti Anticomuniste. Cu acest prilej, a propus fondarea la Braşov a unui memorial al rezistenţei numit „Ion Gavrilă Ogoranu“.

De asemenea, bădia Gavrilă va fi pomenit de noi toţi în fiecare an, în prima duminică după Sf. Ilie (20 iulie), la Mănăstirea Brîncoveanu din Sîmbăta de Sus – Braşov, unde are loc co-

De gardă la catafalcul lui Gavrilă-Ogoranu

memorarea „partizanilor“ uciși în munți sau în închisori.

Vreme de 15 ani, ceremonia a fost organizată de Ion Gavrilă-Ogoranu, supraviețuitor al luptelor din munți.

Din acest an, dificila sarcină a fost asumată de Coriolan Baciu, nepot al liderului anticomunist.

Ion Gavrilă a fost inițiatorul pomenirii de la Sîmbăta, împlinindu-şi astfel, în parte, un legământ făcut cu camarazii săi, în prima zi de Paşti a lui 1952, la mănăstirea Brîncoveanu.

Atunci, au jurat că acei care vor supraviețui le vor aduna rămăşițele pămînteşti celor uciși de comuniști şi le vor îngropa la mănăstire, pentru a le cinsti cum se cuvine.

După 1990, lîngă mănăstire, Gavrilă, ajutat de alți foşti deținuți politici, a ridicat o cruce înaltă de marmoră albă pe care a scris numele celor care s-au jertfit în munți. Oasele camarzilor săi nu le-a mai găsit.

Grupul de „partizani“ al lui Gavrilă

Eroii uitați ai unui popor ingrat

Moartea lui Ion Gavrilă-Ogoranu a atras, în sfîrşit, atenția asupra tuturor celor care, asemeni lui, deşi s-au jertfit pentru țară, sînt ignorați de compatrioți.

Episodul luptelor din munți lipseşte din memoria colectivă a românilor. Şi iată de ce. Mărturiile unor foşti luptători au fost tipărite în tiraje nesemnificative, iar manualele şcolare expediază rezistența în cîteva fraze. Puținele lucrări ale unor istorici sînt cunoscute numai de inițiați. Aparent inexplicabila „discreție“ care învăluie subiectul ar putea fi motivată de apartenența majorității „partizanilor“ la Mişcarea Legionară. Prea mulți sînt cei care gîndesc ca istoricul american Tony Judt – critic al Memorialului Sighet, sub cuvînt că acolo „legionari, antonescieni şi antisemiți sînt recilați ca martiri ai prigoanei comuniste“ (*Postwar*, 2005).

De altfel, şi legislația românească privitoare la foştii deținuți politici operează discriminatoriu nerecunoscîndu-i pe legionari drept luptători anticomuniști. Chiar dacă hotărîrea de a lupta în munți nu a fost determinată de apartenența politică, ci de conştientizarea pericolului comunist.

Specialiştii CNSAS au identificat 19 centre de rezistență, din Obcinile Bucovinei pînă în Banat şi din Maramureş pînă în Pădurea Babadag. Între anii 1945 şi 1959, au acționat cel puțin 1.196 de grupuri de „bandiți“ – cu efective de la 20 la 120 de luptători –, ajutate de mii de persoane, organizate în rețele în jurul munților. Cu unele excepții, grupurile nu aveau un program politic articulat, ci erau contra regimului comunist şi a URSS. N-au avut o conducere comună, lipsa de unitate fiind deopotrivă o slăbiciune, dar şi un punct forte – au fost mai greu de distrus. Luptătorii nu-şi spuneau „partizani“ – căci nu apărau vreun partid –, ci „haiduci“, fiindcă luptau împotriva sistemului. Scopul lor era să reziste pînă la izbucnirea unui nou război mondial, considerat iminent, între anglo-americani şi ruşi. Atunci ar fi ajutat ofensiva anglo-americană la eliberarea țării.

Posturile de radio occidentale au încurajat rezistența, iar SUA a antrenat exilați români pe care i-a paraşutat în țară. Aşa a fost alimentată speranța ca va izbucni un război izbăvitor. Din păcate, fuseserăm demult abandonați.

Sprijinitorii „haiducilor“, în luptă cu Securitatea

Între cele mai importante grupuri de rezistență armată împotriva comunismului, cel din munții Făgărașului, condus de Ion Gavrilă, a însemnat nu numai lupta unor tineri curajoși ci a unei întregi regiuni. Spre deosebire de alte grupuri de acest fel, membrii săi proveneau din sate diferite. Prietenii şi familiile acestora erau verificate prin mijloace tehnice, urmăriți pas cu pas şi percheziționați frecvent. Pentru a divulga ascunzătorile celor ce rezistau în munți erau amenințați, bătuți şi torturați de Securitate.

Iuliu Crăcană

Marea majoritate se cunoşteau din anii de liceu (Liceul „Radu Negru“ din Făgăraş), unii dintre ei făcând parte din organizația tineretului legionar *Mănunchiul de prieteni.* Într-un raport al Securității din perioada ianuarie 1953–mai 1954 rezistența făgărăşeană era clasificată ca fiind cea mai periculoasă din țară pentru motivul că „era formată din elemente intelectuale tinere, foşti membri ai mişcării legionare şi în activitatea ei a găsit teren prielnic de a se menține deoarece pe raza Raioanelor Făgăraş, Sibiu şi Agnita, elementele duşmănoase sunt în număr destul de mare. Aici mişcarea legionară a avut rădăcini adânci, imprimate de foştii comandanți legionari originari din aceste locuri ca Horia Sima din comuna Mândra, Raionul Făgăraş şi Nicolae Pătraşcu din Comuna Sâmbăta acelaşi raion. La aceste elemente şi la familiile lor, banda şi-a găsit principalul ei sprijin. În afară de aceasta bandiții au mai găsit sprijin la elementele naționaliste din rândul populației germane care au activat în diferite organizații hitleriste (S.S., GEG) precum şi alte elemente duşmănoase, cu mentalități filoamericane, cunoscând fiind faptul că, într-o serie de comune din raionul Făgăraş şi Sibiu sunt foarte mulți români repatriați din America. Banda Gavrilă desfăşoară o activitate de instigare a populației la nesupunere față de legile R.P.R., de instigare a populației naționaliste, de crime şi jafuri îndreptate asupra organelor de stat şi unităților socialiste. Gavrilă Ion a fost conducător al organizației de tineret *Frățiile de cruce* pe întregul Ardeal.“[1]

Organizații din Făgăraș

Convinsă de faptul că grupul din munți era doar partea vizibilă a aisbergului, Securitatea şi-a făcut un scop din a descoperi în satele făgărăşene *persoanele de sprijin* (termenul Securității) care făceau posibilă existența grupului. Deşi ştiau că, ajutându-i pe fugari îşi riscau libertatea lor şi a familiilor sau chiar viața, însufleții de aceleaşi idealuri, suferind de aceeaşi incompatibilitate la comunism, făgărăşenii i-au ajutat pe cât posibil pe „cei din munți“ găzduindu-i, procurându-le mâncare, informându-i permanent, sprijinindu-i moral şi material

Locuitorii din satele făgărăşene, a căror luptă împotriva comunismului nu se putea duce fățiş

[1] Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS), fond Documentar, dosar 36, f. 37

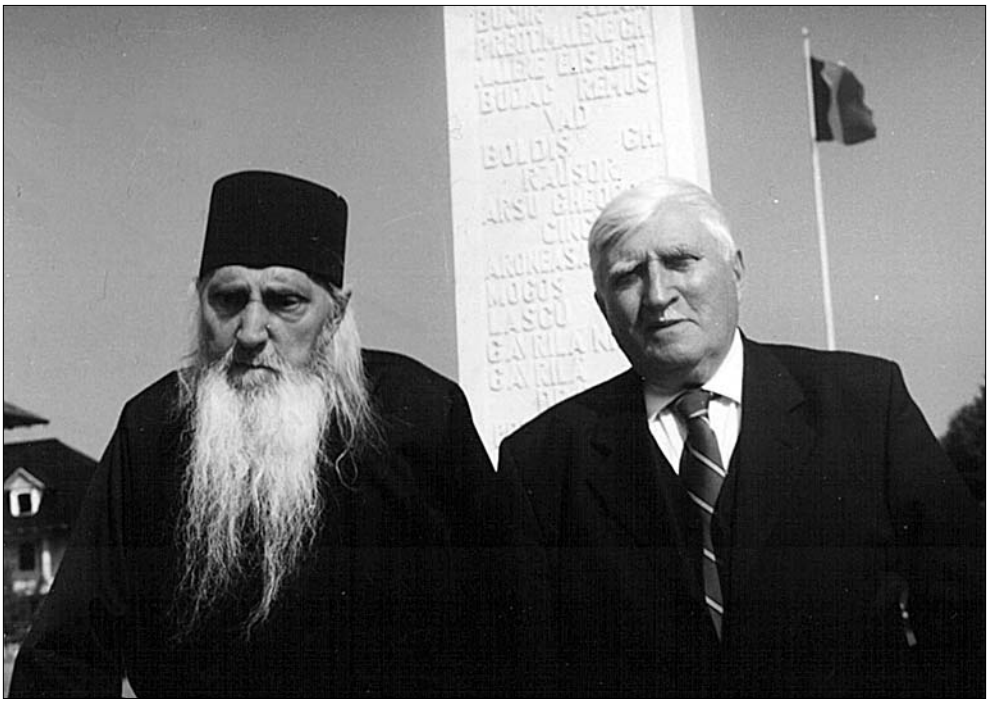

Monahul Nectarie (Nicolae Ciolacu) şi Ion Gavrilă (dreapta) la Sîmbăta de Sus

au înființat organizații care aveau ca scop înlăturarea regimului impus de tancurile sovietice.

Organizația „Vultanul“ a luat ființă „în toamna lui 1949 când locuitorul Redecea din comuna Veneția de Jos, Raionul Făgăraş, a mers la învățătorul Pridon Ioan (arestat), din comuna Pârău pe care l-a rugat să găzduiască pe fugarul Cornea Marcel în urma cărui fapt acesta a fost de acord. În urma unor discuții purtate cu învățătorul Boamfă Ion, ultimii doi au hotărât să pună bazele unei organizații pe care să o denumească Vultanul.“ În concepția lor, aceasta trebuia să fie compusă din tineri săteni a căror condiție socială şi inteligență să le permită înțelegerea unor scopuri şi principii de bază înalte. Au fost recrutați în organizație sătenii Nicolae Noara, Ioan Clement, Oana şi Cerbu Andrei.[2]

Jurământul formulat de Marcel Cornea se efectua cu o mână pe pistol şi cu una pe inimă: „Jur să apăr interesele organizației Vultanul şi să păstrez secretele ei“.

Punctele de bază:

1. Organizația se numeşte Vultanul.
2. Vultanul trebuie să fie un bun român.
3. Vultanul trebuie să fie un bun creştin.
4. Vultanul trebuie să dea adăpost şi hrană elementelor urmărite, dacă acestea nu au crime la activul lor.
5. Vultanul trebuie să păstreze secretele şi viața morală.[3]

Scopul organizației era „formarea unui om nou“ care să lupte împotriva comunismului prin participarea directă sau indirectă la rezistența armată.

O altă organizație înființată cu scopul de a ajuta resistența din munți a funcționat sub egida mai veche F.D.C. (Frăția de cruce) compusă din tinerii Ioan Pică, Ioan Roşca, Cornel Mija, Ioan Balaban, Ioan Florea, Octavian Balaban, Ioan Toma, Cornel Vlad, Nicolae Comşulea, Ioan Pică, Ioan Sasu, Ioan Coman, Simion Ghizdaru, Sabin Cornea, Toma Blebeş, Ioan Mardu, Dorel Cornea, Ioan Chiochernea etc. Cu scopul de a le folosi în lupta împotriva bolşevizării României şi-au procurat armament şi muniție uşoară. Şi-au procurat chiar 3 bombe de avion a câte 50 kg fiecare. În 1951, Securitatea se putea lăuda că arestase 53 de săteni, participanți la acțiune, cărora le şi întoc-

[2] *Idem*, fond Informativ, dosar 770, vol. 1, f. 23-25
[3] *Ibidem*, f. 25.

mise dosarele pentru a fi trimişi în justiţie şi că împuşcase mortal 4 partizani: Ioan Mogoş, Nicolae Mazilu, Marcel Cornea, Toma Pirău.[4] Înconjuraţi de Securitate, în casa învăţătorului Pridon, la 15 noiembrie 1950, Marcel Cornea şi Virgil Radeş au încercat să fugă. Primul a fost împuşcat mortal. Celălalt fiind capturat, avea să fie condamnat la 25 de ani de muncă silnică şi să sfârşească în închisoare. Membru mai nou al grupului de partizani, urcase în munţi în iulie 1950, Toma Pirău zis „Porâmbu'" a fost înconjurat în timp ce se afla în podul unchiului său, Dumitru Cornea din Ileni-Făgăraş, aşteptând să-i întâlnească pe aceştia. S-a apărat cu îndârjire împuşcând mortal un sergent-major şi un locotenent de miliţie. S-a sinucis cu ultimele gloanţe în faţa mamei lui, adusă de Securitate pentru a fi folosită ca scut viu. La 16 decembrie 1950, în urma unei trădări, Securitatea a aflat că Ioan Mogoş şi Nicolae Mazilu sunt în casa lui Traian Murariu din Pădureni-Timiş. Şeful de miliţie s-a deplasat cu 6 ostaşi la faţa locului şi, deşi a folosit gazda drept pavăză, a fost împuşcat mortal de rebelii treziţi din somn. Cei doi au fost copleşiţi de numărul ostaşilor şi ucişi. Nu împliniseră 20 de ani.[5]

Mii de făgărăşeni urmăriţi de Securitate

Organele represiunii comuniste aveau informaţii certe că cei care au scăpat, Andrei Haşu, Ioan Gavrilă, Ioan Novac, Gheorghe Şovăială, Gheorghe Chiujdea, Gheorghe Haşu, Laurean Haşu, Ioan Ilioiu, Remus Sofronea, Victor Metea, Gelu Novac, stau ascunşi prin comunele de la poalele munţilor Făgăraş, fiind alimentaţi în primul rând de familii şi rude, dar şi de alţi cunoscuţi.[6] Dimensiunile exagerate ale dosarului de urmărire al lui Gavrilă sunt date în principal de faptul că toţi cei pe care Securitatea îi bănuia că ar fi putut sprijini grupul au fost urmăriţi în acest dosar. Liviu Negrea, preot ortodox din satul Pojorta, a întreţinut legături cu unii dintre „bandiţi", fiind rudă cu Gheorghe Haşu. „Datorită faptului că obiectivul acestei acţiuni nu este deosebit de cel al acţiunii deschise elementelor din bandă", Securitatea face propunerea de închidere a dosarului de urmărire a acestora „şi urmărirea lui în continuare în cadrul acţiunii informative de grup a lui Gavrilă."[7] Astfel, în dosarele de urmărire întâlnim câteva mii de făgărăşeni urmăriţi întâmplător, note informative despre diverşi, mulţi dintre ei, probabil, nu aveau nici cea mai mică legătură cu grupul din munţi. Existau însă şi „elemente urmărite" cu consecvenţă, folosindu-se toate mijloacele specifice. Opisul alfabetic din dosarul de urmărire al lui Ion Gavrilă cuprinde 290 persoane[8]. Valuri de arestări şi percheziţii se abăteau periodic asupra satelor făgărăşene. Numai în satul Netotu, Securitatea raporta 29 arestaţi pentru că l-au sprijinit sau au tăinuit pe Gavrilă.[9] În privinţa altora, deşi existau dovezi care, cu certitudine, îi încriminau ca persoane de sprijin sau măcar tăinuitori, se evita arestarea lor până în momentul lichidării grupului din munţi. Motivul era că, prin urmărire permanentă, aceştia ar fi putut să deconspire ascunzătorile acestora, sau, prin presiuni, bătăi, şantaj, puteau fi determinaţi să colaboreze la prinderea „bandiţilor".[10] Fiecare în parte era monitorizat permanent. În 1956 Securitatea urmărea 59 de persoane de sprijin despre care avea certitudinea că îi ajutaseră pe fugari, dar nu fuseseră „încă" arestaţi până în acel moment[11].

Au cerut ajutor SUA

Neavând posibilitatea de a părăsi zona, pentru a fi informaţi şi a informa, la rândul lor cu privire la cauza şi caracterul luptei lor, pentru a-şi

[4] *Ibidem*, vol. 1, f. 28

[5] *Ibidem*, f. 27

[6] *Ibidem*, f. 29

[7] *Ibidem,* 1, f. 1

[8] *Ibidem*, f. 8-16

[9] *Ibidem*, f. 54-60

[10] Soţia şi copii lui Ioan Toader se plângeau într-un memoriu că, de o lună, de când acesta fusese chemat la Miliţie, nu mai ştiau nimic de el. Idem, fond Penal, dosar 16, vol. 12, f. 446

[11] *Ibidem*, f. 38

face aliați, grupul se baza tot pe persoanele de sprijin. S-a încercat, de exemplu, luarea contactului cu emigrația română şi cu guvernele occidentale. Menționăm în acest sens încercarea de a transmite prin Ion Căpățână, nepotul unui cunoscut, Moise Câlțea, o scrisoare către Consiliul Național Român din SUA, în care se dădeau coordonate geografice pentru paraşutarea de arme şi alimente.[12]

Deoarece se presupunea că partizanii erau ajutați de preoții mănăstirii Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus, a fost recrutat starețul acesteia. Însă ofițerul de Securitate care raporta acest „succes" avea impresia că informatorul este nesincer, din această cauză încadrându-l şi pe el cu informatori.[13]

În cele din urmă, cei ce îi ajutau pe fugari erau descoperiți. În urma unor turnătorii, în şura casei familiei Novac din Berivoii Mici Securitatea a descoperit în ascunzătoarea în care se adăpostise, pe Ioan Novac.[14] Securitatea ştia că Gheorghe şi Andrei Haşu au întreținut în permanență legătura cu familia lor şi paralel cu preotul Liviu Negrea din Comuna Pojorta, că Preotul Viorel Ghindea din comuna Drăguş s-a întâlnit în repetate rânduri cu Ioan Ilioiu şi Remus Sofronea pe care i-a spovedit şi cuminicat, că Marcel Cornea a întreținut până la momentul împuşcării permanent legătura cu preotul Milea şi că a fost găzduit de Maria Idomir şi de Ioan Timaru fost casier al comunei din comuna Ohaba. Securitatea a mai stabilit că părinții lui Marcel Cornea îi trimiteau bani prin intermediul lui Ioan Idomir din Oraşul Stalin.

Ana şi Ion Gavrilă-Ogoranu

Ridicate de la domiciliu la orice oră din zi şi din noapte, percheziționate, obligate să dea declarații, persoanele de sprijin aveau de ales între arest, bătăi, umilințe ale lor şi ale familiilor lor şi a deveni informatori. Maria Idomir, Ştefan Idomir, Tănase Crețu, Oana Cuta Ioan, Ioan Dobrin, au fost arestați de Securitate doar după ce au dispărut de la domiciliu.[15]

În septembrie 1951, pădurarul Jean Pop, sprijinitor al fugarilor, care avea misiunea, traversând mai des munții prin natura funcției, să încerce facilitarea legăturii între Gavrilă şi grupările din sudul Făgăraşului conduse de Arsenescu şi Arnăuțoiu, a aflat de la un cioban de patru partizani care şi-ar face veacul pe creasta muntelui Bândea. Deconspirat, Jean Pop a fost nevoit să se alăture grupului de rezistență, nu înainte de a veni beat acasă şi a-şi bate, demonstrativ, în fața vecinilor, nevasta. Aceasta a plecat plângând la părinți, care fuseseră preveniți de această înscenare menită să o salveze de represaliile pe care le sufereau rudele celor fugiți în munți. Tot cu martori l-a agresat verbal şi pe socrul său şi l-a dat afară din locuință, cei doi făcând plângere la miliție să vină să-l scoată din casă pe „nebun". Soția sa a divorțat la scurt timp. Această stratagemă era menită să păcălească Securitatea, dar, cu toate acestea, atât nevasta cât şi tatăl ei au fost încadrați informativ prin factorul poştal al satului, şi, în cele din urmă, au fost condamnați.

Iernile „partizanilor"

Dacă vara traiul în munți era mai uşor, putându-se deplasa fără să lase urme, odată cu căderea zăpezii, proscrişii trebuiau să se împartă în două sau trei grupuri pentru a putea ierna. Deoarece presiunea asupra persoanelor de sprijin era foarte mare, ei trebuiau să îşi facă dinainte provizii de iarnă, în special de la stâne. Un neprețuit ajutor venea din partea ciobanilor făgărăşeni, care îi aprovizionau în special cu brânză şi carne, acestea fiind depozitate în locuri sigure încă din

[12] Idem, fond Penal, dosar 16, vol. 18, f. 222

[13] Idem, fond Informativ, dosar 770, vol. 3, f. 357

[14] *Ibidem*, vol. 1, f. 33

[15] *Ibidem*, fond Informativ, dosar 770, vol. 1, f. 36

vară.[16] Dosarul lui Gavrilă conține mai multe chitanțe: „s-a ridicat de la stâna Mezea 75 kg de brânză de burduf şi 40 kg mălai. 25 iunie 1953. Rezistența națională“[17]. Tot de atunci se încerca şi construirea bordeielor pentru iernat deoarece iarna evitau deplasarea pentru a nu lăsa urme pe zăpadă. Depozitele de alimente erau în general descoperite de Securitate. Aceasta se lăuda cu două astfel de capturi în vara anului 1952.[18] Din acest motiv, peste iarnă se punea acut problema lipsei de hrană. Datorită lipsei mijloacelor de subzistență, în februarie 1952, Andrei Haşu părăseşte bordeiul din muntele Trăznita. Este nevoit să apeleze la o persoană de sprijin. Este descoperit de Securitate, în şura unui prieten din Voievodeni, fuge desculț, dar nu ajunge prea departe fiind împuşcat.

„În vara şi toamna lui 1954“ deoarece „prin acțiunile întreprinse de trupele operative le-a fost stingherită aprovizionarea cu alimente“ Securitatea bănuia că grupul „ar fi adăpost la persoane de sprijin“. De aceea, în jurul fiecărei rude sau cunoştință a celor din munți formase deja sau era în curs de formare a unei rețele informative. Redăm în cele ce urmează un fragment dintr-un plan de măsuri al Securității:

„Sectorul condus de tov. Lt. Popovici Octavian, cuprinde comuna Berivoi cu satele: Berivoii Mici, Sasciori şi Săvăstreni. Din acest sector respectiv din satul Berivoii Mici sunt originari banditii Chiujdea Ioan şi Novac Ioan. Pentru depistarea acestora se iau următoarele măsuri:

Frăția Negoiul din care a făcut parte şi Ion Gavrilă

Chiujdea Maria mama banditului Chiujdea Ioan cunoscută că în perioada anilor 1950 – 1952 a găzduit şi a alimentat pe fiul său, aceasta va fi încadrată informativ cu informatorul «Boboc Nicolae» care are posibilități de pătrundere pe lângă aceasta.

Beleaua Elena sora banditului Chiujdea Ioan din satul Berivoii Mici este cunoscută că a găzduit şi a alimentat pe fratele său în anii 1949 – 1950, aceasta va fi încadrată informativ cu informatorii «Porumbelu Ioan şi Craiul Lancea» pentru a se stabili dacă aceasta nu cunoaşte în prezent de existența banditului.

Maga Victor din Berivoii Mici element tăinuitor al bandei (1951) va fi încadrat informativ prin informatorii «Borzea Dumitru şi Craiul Lancea» prin dirijarea unuia din informatori se va intensifica munca informativă în scopul de a stabili motivul pentru care a fost scris numele său în adăpostul de pe valea Pojortei.

Rădulescu Lucreția din Berivoii Mici va fi încadrată informativ cu informatorul «Ancuța Gheorghe» în scopul de a se stabili dacă are legături cu bandiții întrucât din materialul informativ rezultă că acesta s-a exprimat în vara lui 1954 «că până acum câteva zile au fost toți bandiții bine şi deşi mama ei este arestată ea tot le-ar fi dat de mâncare bandiților dacă ar fi venit la ea.»

Coman Spiridon din Berivoii Mici naşul banditului Chiujdea Ioan fost element de sprijin timp de trei săptămâni va fi încadrat informativ cu informatorii «Craiul Lancea» şi «Boldea Dumitru» pentru a se stabili dacă are legături cu banda.

Damian Coman din Berivoii Mici în cursul lunei decembrie 1954 s-a exprimat față de locuitorul Socol Aurel care este vecinul său «măi Aurele tu dacă ai auzit ceva din partea mea sau ştii ceva să nu spui nimic, că eu vreau să-l țin şi să-i dau de mâncare, pentru a-i face un bine» prin această afirmație se deduce că acesta are legături cu banditii. Acesta are un frate, Coman Ioan condamnat

[16] Pentru a nu crea probleme ciobanilor, aceştia primeau bonuri scrise de mână în care se preciza cantitatea confiscată în scopul „luptei împotriva comunismului“. Acestea erau semnate: *Craii libertății, Partizanii libertății, Păunaşii codrilor, Grupul 52 de rezistență, Şoimii Carpaților*. Ciobanii erau sfătuiți să declare că au fost jefuiți. Cantitatea de alimente trecută pe bon era mai mare, cu scopul de a le micşora acestora cotele date către stat şi a induce în eroare Securitatea cu privire la numărul membrilor grupului (*Ibidem*, vol. 1, f. 218)

[17] Idem, fond Informativ, dosar 770, vol. 1, f. 153

[18] Idem, fond Documentar, dosar 36, f. 136

9 ani pentru că a fost element de sprijin al bandei. Obiectivul va fi încadrat informativ prin informatorii «Craiu Lancea» şi «Boldea Dumitru».

Ganea Spiridon din Berivoii Mici în prezent lucrează la I.F.E.T. în punctul numit «Piciorul Bătrân» acesta va fi încadrat informativ cu informatorul «Bradu Ioan» şi «Craiul Lancea» pentru a stabili dacă acesta mai are legături cu banditul Novac Ioan cu care a fost intim prieten, iar în cursul lui 1954 a fost văzut des urcând în munte cu cantităţi mari de alimente.

Silaghi Ilie din Berivoii Mici chiabur are legături suspecte cu alţi chiaburi din Poiana Sibiului şi anume Pătraşcu Nicolae căruia i s-au cărat în mai multe rânduri oi la locuinţa sa.

Mai este de semnalat că Chiujdea Matei în perioada anilor 1953-1954 în august l-a alimentat pe banditul Chiujdea Ioan, banditul a trecut prin curtea numitului Silaghi Ilie deci este posibil câ şi acesta poate să alimenteze banda, va fi încadrat informativ prin informatorul «Craiul Lancea».

Va fi reactivat informatorul necalificat «Ancuţa Gheorghe» din satul Berivoii Mici, va fi reactivat pentru motivul că în perioada anilor 1954, luna august n-a semnalat faptul că auzise mai multe fluierături suspecte la marginea joagărului şi care se bănuieşte că ar fi fost banditul Novac Ioan.

În urma anchetării numitului Chiujdea Matei din satul Berivoi au rezultat un număr de 6 elemente de sprijin ale banditului Chiujdea dintre care va fi studiat în vederea recrutării unul dintre acestea elemente până la 12 februarie 1955.

Novac Eugenia mama banditului Novac Ioan va fi încadrată informativ prin informatorii «Porumbelu Ioan» şi «Ancuţa Gheorghe» tot cu aceşti informatori va fi încadrată informativ fica ascesteia Novac Viorica care urmează a se căsători cu Beleaua Gheorghe.

Chiujdea Matei unchiul banditului Chiujdea şi care a alimentat de mai multe ori pe banditul Chiujdea şi care a recunoscut aceste lucruri în anchetă va fi încadrat informativ prin informatorii «Boboc Nicolae», «Anastasia Adrian», şi «Borzea Dumitru» pentru a se stabili dacă nu are legături cu banditul.

Cristea Nicolae din Berivoii Mici chiabur de profesie inginer de drumuri şi poduri care în decembrie 1954 a cântat cântece legionare, se va studia recrutarea susnumitului pe bază de material compromiţător, termen de executare 17 februarie 1955, această recrutare se face cu scopul de a cunoaşte dacă familiile bandiţilor Chiujdea şi Novac nu au cunoştinţă de ei iar susnumitul ne poate semnala acest lucru întrucât este în bune relaţii cu ambele familii".[19]

Victimile trădării

Pentru o mai bună reprezentare a sistemului relaţional din satele făgărăşene Securitatea a împărţit zona în 7 sectoare. Un sector cuprindea mai multe sate.[20] Erau propuse următoarele măsuri:

„Se interzice categoric Statului Major precum şi organelor din subordine să reţină persoanelor care vin în mod voluntar şi semnalează despre existenţa bandei sau a elementelor lor de sprijin. Atitudinea faţă de aceste persoane trebuie să fie corectă iar aceştia trebuie să fie stimulaţi".[21] „Să ia măsuri în vederea recrutării de informatori din rândurile pădurarilor, ciobanilor care, prin nat muncii lor, se deplasează în munţi şi păduri."[22] Ţinând cont de tinereţea majorităţii fugarilor care „pot avea legături cu femei (amante), se va da o atenţie deosebită prelucrării şi recrutării de informatoare (agentura feminină) în vederea folosirii lor pe lângă bandiţi şi rudele lor."[23]

Şefului Serviciului „T" îi era recomandat să folosească tehnica prin „organizarea de capcane şi în casele celor mai apropiate legături şi rude ale bandiţilor".[24]

Conducătorii Securităţii recomandau subalternilor „atenţie deosebită la identificarea adăposturilor de sub duşumea, cunoscut fiind faptul că Gavrilă şi-a construit adăpostul sub duşumea

[19] *Idem*, fond Informativ, dosar 770, vol. 1, f. 213-215
[20] *Ibidem*, vol. 1, f. 272-274
[21] *Ibidem*, f. 308
[22] *Ibidem*, f. 312
[23] *Ibidem*, f. 313
[24] *Ibidem*, f. 315

în casă în satul Dăişoara, cu foarte mare greutate s-au putut observa cele două scânduri prin care se introducea înăuntru."[25]

Odată cu trecerea anilor, măsurile Securităţii au început să dea roade. O parte dintre sătenii care îi sprijineau erau arestaţi iar ceilalţi speriaţi[26] sau, mai rău, informatori.[27] Urmărirea permanentă a acestora va face ca membrii grupului să îi protejeze. Preferă să se aprovizioneze pe alte căi, luând alimentele cu forţa, sub ameninţarea armelor, sau furând pur şi simplu. Când nu au mai respectat această regulă, având încredere în oameni necunoscuţi în prealabil, au fost trădaţi. Ajungând lângă satul Obreja, Gelu Novac şi Gheorghe Şovăială au dat bani unui paznic de câmp şi unui păstor de vite pentru a le aduce pâine. Aceştia au alertat Securitatea. Cei doi partizani nu s-au lăsat prinşi, murind cu arma în mână.

Capcana „fuga în Grecia"

Ajunşi într-o situaţie critică, fugarii s-au despărţit în grupuri mici, încercând să fugă peste graniţă, folosindu-se de unii dintre puţinii oameni în care mai aveau încredere, profesorii Olimpiu Borzea şi Ioan Grovu din Sâmbăta de Sus şi de medicul Nicolae Burlacu din Făgăraş. Aceştia, însă, fuseseră, ca mulţi alţii,[28] nevoiţi să semneze un angajament cu Securitatea, în sensul că o vor ajuta în prinderea „bandiţilor".[29] La 20 august 1954, Ioan Ilioiu fusese rănit şi arestat. În timpul primelor anchete nu divulgase numele niciunei persoane de sprijin, dar la 5 octombrie, în urma aplicării *mijloacelor specifice* de anchetă, îşi schimbă declaraţia („Nu am fost sincer faţă de anchetă") şi începe să divulge zecile de persoane care îi ajutaseră pe el şi camarazii săi în ultimii 5 ani. Printre aceştia se aflau şi cei trei menţionaţi anterior.[30]

În casa profesorului Olimpiu Borzea, Laurian Haşu a fost nevoit să ia o decizie dureroasă. Prietenul şi camaradul său Remus Sofonea fusese rănit, glonţul rămas în os provocându-i cangrena piciorului. În timp ce gazda era plecată să aducă pe ascuns un medic, Laurian a dat curs sugestiei lui Sofonea de a-i curma zilele, sub motivul că „nu s-a mai văzut partizan fără un picior". Din solidaritate, Haşu s-a împuşcat şi el în cap, glonţul a pătruns prin tâmpla dreaptă şi a ieşit prin cea stângă, dar nu i-a fost dat să moară. „Când m-am reîntors, declara Borzea în anchetă, am văzut un tablou îngrozitor. Sofonea întins pe podea zăcea într-un lac de sânge, cu pistolul pe piept. Lângă el, un alt lac de sânge, zăcea Haşu Laurian, cu pistolul tot pe piept. Acesta însă trăia. L-am întrebat ce s-a întâmplat, însă acesta nu mi-a răspuns nimic. L-am ajutat să se ridice de jos, pansându-l la cap, unde avea împuşcătura. La întrebarea mea insistentă ce anume să fac, el mi-a spus să merg să anunţ Securitatea spre a mă scăpa pe mine din încurcătură, însă eu nu am fost de acord."[31] Ajutat de fratele său Gheorghe, profesorul Olimpiu Borzea l-a îngropat pe Sofonea în propria grădină. Pe ceilalţi, împreună cu Grovu şi Burlacu, sperau să îi poată trimite peste graniţă. Printr-o călăuză cunoscută de Grovu, ei trebuiau să plece pe rând în Grecia. Cei care ajungeau cu bine acolo, erau înţeleşi să trimită scrisori care să conţină anumite cuvinte-cheie. Borzea le dădea bani şi haine de oraş, mergea împreună cu ei până la Podul Olt, le făcea legătura cu călăuza tocmită şi se întorcea acasă.[32] Datorită faptului că totul era o înscenare din partea Securităţii, cu ajutorul lui Grovu, toţi

[25] *Ibidem*, f. 446

[26] La 1 iulie 1954 Filip Maria din Comuna Berivoii Mici refuză să vorbească cu Gheorghe Şovăială şi *dă fuga* la Miliţie. La data de 4 iulie 1954 a fost semnalat Victor Metea în curtea lui Gheorghe Ciocan din satul Bucium. Soţia acestuia a refuzat să vordească cu el denunţând imediat cazul miliţiei. *Ibidem*, f. 317

[27] Cea mai folosită metodă de recrutare a informatorilor era şantajul: Informatorul "Voiosul", a fost recrutat pe bază de material compromiţător. Fiind văr cu Ioan Ilioi, Securitatea ştia că, în 1948-1949, îl adăpostise pe acesta în domiciliu său şi nu îl denunţase organelor statului. *Ibidem*, f. 450

[28] Olimpiu Borzea şi Remus Budac, un alt element de sprijin al partizanilor, îşi mărturisiseră reciproc situaţia de informatori formali ai Securităţii. Cu toate acestea, în discuţii nu îşi dezvăluiau unul altuia ultimele informaţii despre aceştia. Borzea îl bănuia de colaborare sinceră cu Securitatea. Budac va fi condamnat la 20 de ani de temniţă grea, confirmând injustiţea bănuielii (Idem, fond Penal, dosar 16, vol. 3, f. 49)

[29] *Ibidem*, vol. 3, f. 102

[30] *Ibidem*, vol. 2, f. 223-229

[31] *Ibidem*, vol. 3, f. 35

[32] *Ibidem*, f. 92, 97

Monumentul de la Sîmbăta de Sus

membrii grupului au fost arestați în vara lui 1955 la Bucureşti.[33]

Cu toții (Ion Chiujdea, Laurian Haşu, Ioan Novac, Victor Metea, Gheorghe Haşu, Ion Pop) au fost condamnați pentru *crima de uneltire împotriva securității interne şi externe a R.P.R. la moarte prin împuşcare* de către Tribunalul Militar Cluj, prin sentința nr. 1369/1957, la 6 august fiind executați. Tot această pedeapsă au primit pentru complicitate Nicolae Burlacu şi Olimpiu Borzea, care îi ajutau de mai mult timp. Alți colaboratori, peste 35 de persoane, au fost condamnați cu pedepse de la munca silnică pe viață până la 10 ani temniță grea.[34] Printre aceştia nu se regăseşte Ioan Grovu[35], care, deşi fusese arestat împreună cu ceilalți, – remarcau anchetatorii în 1958 – „a sprijinit organele noastre în timpul urmăririi penale a bandei în cauză, contribuind la arestarea unor membri ai acesteia"[36].

Locuitorii satelor făgărăşene au avut mult de suferit de pe urma Securității, în încercarea acesteia de a distruge rezistența făgărăşană. Pentru a combate „psihoza creată de bandiți între anii 1950-1955", Securitatea propunea ca procesul acestora să se desfăşoare la Sibiu, iar sala să fie plină de activişti, membri de partid şi muncitori fruntaşi.[37] Bunurile sechestrate ale condamnaților au fost vândute în piață.[38]

În concluzie, putem afirma că împotriva regimului impus României de tancurile sovietice au luptat nu numai cei din munți, ci, cu alte mijloace, şi cei care şi-au riscat viața şi libertatea ajutându-i. În afara acțiunilor de anvergură a trupelor de securitate care scotoceau munții, Securitatea a acționat prin mijloace specifice în satele făgărăşene. Cauza obiectivă a fost legătura permanentă dintre săteni şi partizani, care nu erau cu totul izolați aşa cum s-ar putea crede. Prin obiective şi idealuri comune, locuitorii satelor făgărăşene au fost în permanență alături de rezistența armată împotriva comunismului din munții Făgăraşului.

[33] Ioan Novac şi Laurean Haşu au fost arestați la 28 iulie, iar Ioan Chiujdea, Victor Metea şi Gheorghe Haşu la 15 august (*Ibidem*, vol. 13, f. 26)

[34] *Ibidem*, vol. 12, f. 188

[35] Ioan Grovu fusese arestat de Securitate la 6 martie 1955, în urma divulgării lui de către Ilioiu. Pe 7 mai 1955, ministrul Alexandru Drăghici recomanda în privința informatorului „Petru Pavel" (Grovu): „Să se treacă încet, cu tact şi sigur de a-i sădi în conştiința informatorului situația clară că atât sora lui cât şi el sunt în mâinile organelor noastre şi față de acestea el trebuie să meargă alături de noi pentru a preda pe banditul Gavrilă, întrucât îşi distruge sora, copiii, soția lui şi pe el însuşi." (Idem, fond Informativ, dosar 770, vol. 85, f. 18).

[36] *Ibidem*, vol. 9, f. 14

[37] *Ibidem*, f. 299

[38] *Ibidem*, vol. 17, f. 244

Ion Gavrilă povestaşul

Nu prea înalt, dar foarte îndesat, cu mişcări sigure şi iuți, în ciuda anilor ce-i albeau în plete, iscodind lumea cu ochi albastru-rîzători, de o şiretenie fără răutate, ca unul îndelung vînat şi niciodată prins, ținîndu-şi capul sus şi pieptul înainte, nu cu ocoşenie, ci cu un fel de maiestate firească, amestec de voievod şi de haiduc rătăcit prin vaviloane – ***Ion Gavrilă Ogoranu*** *(1 ianuarie 1923 – 1 mai 2006) era demult o legendă vie a rectitudinii şi a dîrzeniei româneşti de altădată.*

Răzvan Codrescu

Mi-l amintesc umblînd, acum vreo douăsprezece veri, prin Paris ca prin Munții Făgăraşului, drept fără ostentație, cu pas răzbit, ca un patriarh răsărit din uitare; trecătorii, deveniți parcă deodată sfioşi, îi fereau calea de departe, cercetîndu-l cu un fel de admirație mută şi reverențioasă, ca şi cînd l-ar fi recunoscut fără să-l cunoască, nu după nume, ci după soi, aşa cum simte jigania la om... (Trupul supt de cancer din copîrşeul de la Galtiu – ultima lui imagine pe răbojul acestei lumi – n-a fost decît o glumă proastă a firii stricăcioase, şi pe care memoria refuză s-o rețină...)

Fidel fără emfază şi patetism crezului auroral al unei generații crescute organic în duhul Frăților de Cruce, luptător în rezistența armată din munți împotriva comunismului (1948-1955), a supraviețuit ascuns timp de peste 20 de ani, scăpîndu-le mereu hăitaşilor printre degete. Povestea autentică a rezistenței din Munții Făgăraşului a scris-o, cu vocație de mărturisitor, în cele cinci volume intitulate *Brazii se frîng, dar nu se îndoiesc*. Cînd represiunile s-au potolit, a coborît din munte, dar cîte-o iscoadă a avut tot timpul pe urme. Se obişnuise cu asta şi uneori se amuza. „Eu mergeam înainte, fără nici o grijă; el mergea în urmă, cu grija mea"... Odată şi-a tuns, la propriu, urmăritorul. Văzîndu-l că se ține scai, a intrat într-o frizerie şi s-a prefăcut a-şi aştepta rîndul. Securistul a făcut la fel, crezîndu-se ignorat. Cînd să-i vină rîndul, fostul partizan îi zice hîtru frizerului: „Eu mai aştept; serviți-l pe dumnealui!". Şi securistul, ca să nu se deconspire penibil, s-a lăsat pe mîinile frizerului, ca o oaie la codinit. Între timp, bădia Gavrilă s-a ridicat zvelt de pe scaun, a salutat politicos şi s-a dus, nesupărat, la ale sale...

Luptătorul a umbrit scriitorul

Am avut prilejul să constat, cu inima strînsă, că mulți dintre cei care-l ştiu pe Ion Gavrilă luptătorul, fie din memoriile publicate în răstimp de vreo doisprezece ani, fie din „Memorialul durerii" al d-nei Lucia Hossu-Longin, fie din paginile unor publicații postdecembriste de dreapta (printre care şi *Puncte cardinale* sau meteorica *Lumea satelor*), aproape că îl ignoră – păgubos pentru ei – pe Ion Gavrilă „povestaşul", cel din *Întîmplări din lumea lui Dumnezeu* (1998) şi *Amintiri din copilărie* (2001), narator liric cu vînă sadoveniană, atent nu doar la epicul existenței tradiționale, dar şi la rînduielile tainice ale Firii, to-

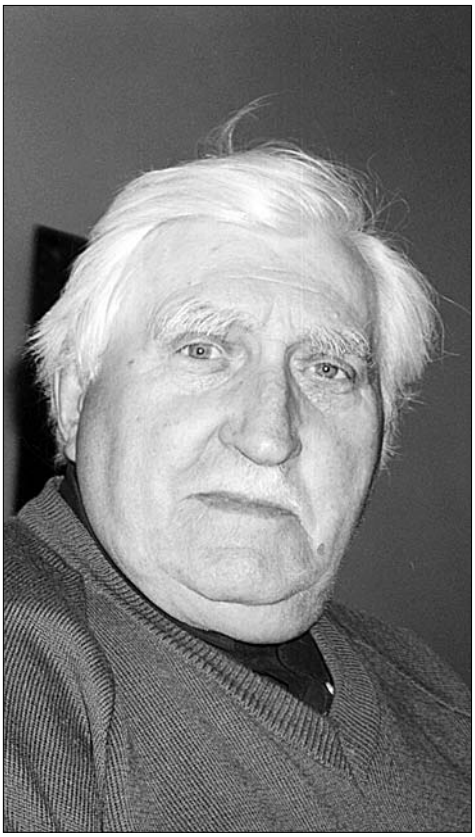

Ion Gavrilă-Ogoranu, la 83 de ani

pind la un loc, cu pană sigură, narațiunea vioaie, tezaurul experienței proprii sau ancestrale, descrierea de o mare plasticitate poetică, umorul sfătos şi înțelepciunea nediscursivă a „lumii lui Dumnezeu“. Dulcea vorbire făgărăşană înfloreşte – precum odinioară cea moldovinească a lui Creangă – în ample desfăşurări stilistice, vădind un artist conştient de mijloacele sale, ba uneori confiscat de-a dreptul de farmecul pur al „zicerii“ – gratuitate netăgăduită a harului care nu se pierde.

Păstrez şi acum puternica impresie a primei întâlniri cu povestirile sale – şi de aceea pe această lectură dintîi mă întemeiez cu precădere în însemnările care urmează (şi care s-ar vrea o provocare pentru cei neîndulciți încă la mierea „Moşului“). Cele şapte texte adunate în volumul său de târziu debut literar, *Întîmplări din lumea lui Dumnezeu* (Editura M. Cşosmoviciț., Bucureşti, 1998, 145 pp., cu un util glosar final de termeni regionali şi cu rafinatele ilustrații ale tinerei graficiene Simona Bucan), inegale poate nu doar ca întindere, dar şi ca valoare literară, alcătuiesc însă icoana unei lumi fascinante, care încununează, pe un plan mai general, vocația de mărturisitor a autorului. Acesta se sinchiseşte mai puțin de „construcția epică“; în fond, adevărata şi marea „întîmplare“ a acestei lumi este uriaşa colcăire a *vieții*, după rînduieli eterne, ca un „miracol“ perpetuu, al cărui tîlc nu se dezvăluie întreg decît prin *trăire*, prin acordul uman cu „ritmurile cosmice“. Ne aflăm poate, la acest nou ceas de invazie galopantă a civilizației de tip occidental („Şi cum vin cu drum de fier, / Toate cîntecele pier“...), în fața uneia dintre ultimele mărturii beletristice a ceea ce Mircea Eliade numea „creştinismul cosmic“, iar teologia răsăriteană – „sentimentul cosmic şi organic al existenței“.

Puritatea unui erou

Moş Pian, din bucata cu acelaşi nume (practic lipsită de osatură epică), rătăcitor extatic prin „lumea celor care nu cuvîntă“ (dar tainic-cuvîntători în graiul lor ne-omenesc), devine întruchiparea exponențială a unei „țărănii“ sacerdotale, un soi de „Mare Orb“ blagian în variantă rustic-creştină, invitîndu-ne, cu gesturi simple şi vorbe naive, la liturghia cotidiană a tainelor Firii.

Două Vetuțe pare o bucată de abecedar, forțînd aceeaşi temă în universul domestic, pe dimensiunea ludică a copilăriei. De unde atîta rezervă de puritate, îți vine să te întrebi, la acest om hăituit o treime din viață asemenea unei sălbăticiuni, confruntat în atîtea rînduri cu moartea, cu mizeria, cu trădările acestui veac?!

Cine-s mai tari? înfățişează un insolit şi pilduitor război al furnicilor, unde cele mari sunt înfrînte de cele mici, a căror unică armă este jerfa de sine. Ceea ce fascinează este migala observației (deopotrivă „entomologice“ şi „poetice“), dincolo de „morala“ prea transparentă a „fabulei“.

Piți este un înduioşător recviem pentru un pui de cinteză aurie („cea mai necăjită şi neajutorată pasăre din tot cuprinsul pădurii“), în care străluceşte, insuficient valorificat, nucleul epic al unei mari nuvele (povestea lelei Viroana, cea care a murit singură şi săracă, dar ținînd în ladă polița unei averi uriaşe, moştenite la bătrînețe de la omul ei, ce „luase drumul Americii“ şi nu se mai întorsese niciodată).

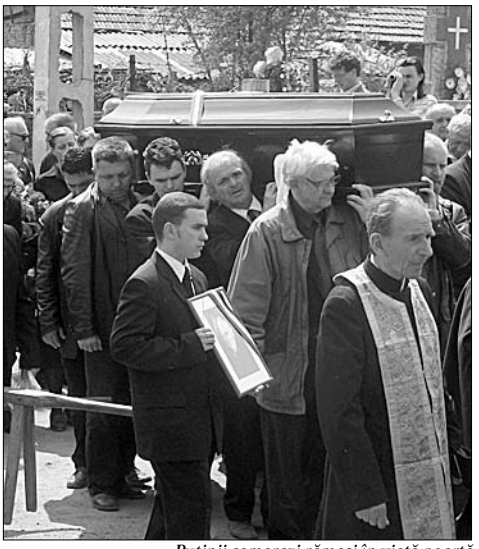

Puținii camarazi rămaşi în viață poartă pe umeri sicriul lui Ion Gavrilă

Despărțite de bucata numită *Pripas* (povestea unui cîine ce nu-şi află rostul, poate o alegorie reinterpretabilă în plan uman, ca şi *Cine-s mai tari?* sau *Piți*), textele cele mai substanțiale şi mai savuroase ale volumului sunt cele intitulate *Lupii* (pp. 39-65) şi *Urşii* (pp. 72-139), două adevărate „monografii“ regizate beletristic, după modelul povestirilor sadoveniene la gura sobei, bazate pe observația vie, dar şi pe documentația folclorică, epuizînd realitatea şi proiectînd-o în mit. E aici şi ceva din verva eseistică odobesciană (*Pseudokinegetikos*), dar cu un alt gen de „erudiție“, necărturărească, de „om al pămîntului“. Anevoie s-ar putea închipui o mai completă prezentare neconvențională a celor două specii şi a raporturilor lor cu lumea umană, fără nici o lezare a cadrului estetic.

Mai rezistă „celula“ românească de azi la acest gen de ofertă estetică de iz „sămănătorist“? Oricum ar fi, cine ar îndrăzni să-l reducă la ipostaza de condeier pe omul total, exponențial şi eroic care a fost Ion Gavrilă Ogoranu, a cărui statură se ridică imperială, acum de dincolo de veac, deasupra tuturor cărților negre sau albe ale comunismului, cu acea maiestate a brazilor care „se frîng, dar nu se îndoiesc“ şi de care „lumea lui Dumnezeu“ e astăzi atît de lipsită şi de vinovat uitătoare? Pe bădia Gavrilă, dacă te cumineci verde cu el, în duh şi în cuvînt, sfîrşeşti prin a-l respira prin toți porii, ca pe un văzduh de veşnicie românească la vămile din urmă ale unei istorii care poate că nu l-a meritat...

Un omagiu lui Ion Gavrilă-Ogoranu

Ce a fost acest om, dacă nu ultimul Voievod român trădat de semenii săi, dar înconjurat cu dragoste de oastea sfîntă şi tăcută, de brazi frînți, dar neîndoiți? Crescut parcă dintr-o stîncă din Carpații care l-au apărat, figura lui avea ceva măreț, de dac încreştinat ce stă cu spatele la istorie, dar cu fața la veşnicia neamului. Să ne bucurăm că am fost contemporani cu el şi să ne ruşinăm că el n-a vrut să fie contemporan cu noi. Dumnezeu să-l odihenească şi să-l aşeze lîngă ai lui, cei care, refugiați în munți, cu arma în mîini, au ținut loc de poporul român. Vor coborî şi ei odată printre noi, ca sfinți în biserici, şi uitîndu-ne la ei, vom şti că sînt ferestrele neamului nostru către Dumnezeu.

Dan Puric

Ion şi Ana Gavrilă-Ogoranu

Vedere de pe centura politicii

Mahalaua națională, mai tare ca politica europeană

Viorel Patrichi

Mare problemă este şi mingea pentru şefii de stat! De ce vor ei s-o lovească imediat ce-o văd? Ca să arate că pot! Milică a văzut o minge, şi-a făcut vânt, a pălit-o pe lângă şi a căzut pe coadă. Marinelu a ginit şi el o minge la expoziția de comunicații CERF 2006, a tras de trei ori (la poartă) şi mai să-i miroase gura a flori!

Isterie națională! Preşedintele paralizează! Şi dacă vrei să operezi un preşedinte în patrie, faci două comisii. Şi tot n-ajung. Preşedintele a fost trimis, în cele din urmă, la Viena. Şi-a început chirăiala ca la uşa cortului. Apare preocupat Analistul Neamului: „Nu se poate, Marinelu şi-a făcut prestigiu praf". Trebuia să stea în patrie şi dacă rămânea lat, îl aveam acolo pe nea Nae Văcăroiu să țină loc de preşedinte, că doar el este al doilea om în stat. Părerea mea! Apare scârbit şi eseistul Octavian Paler, această Casandră care abjură mereu. „Eu şi Traian Băsescu avem un punct comun: coloana vertebrală". Ho-paa! Nu, nu! Era vorba tot despre coada de cal...

Tot mai agresiv şi mai spiritual şi Ludovic Orban. Cum să nu-l primească Traian pe Călin lângă patul de suferință?

Aici, Marinelu a greşit iar. Trebuia să-l primească, să nu mai cârâie nimeni. Ar fi fost perfect, dar...

Asta îmi aminteşte de ultima întâlnire dintre Corneliu Coposu şi Ion Rațiu, doi țărănişti din Transilvania. Fantastici amândoi şi aşa de români...

Vine Ion Rațiu să-l vadă pe Corneliu Coposu, care tocmai ieşise din spital. Bătrânul se stingea. „Iancule, ai venit să mă vezi, mă?!" „Da, desigur..." „Vai, Iancule, tare te rog să mă ierți, mă!..." „De ce, Cornele? Desigur..." „Vai, Iancule, tare te rog să mă ierți, mă, că n-am murit încă, mă..." „Da, desigur...".

Băsescu şi Arghezi

Eu, ca orice bătrân, am mania să văd lucrurile în succesiunea lor cauzală, normală, vreau să merg până la curpănul sentimentelor omeneşti. Am oroare să mă opresc la efecte, ca orice gazetăreasă-pistol.

Cu doar câteva zile în urmă, boieru' Mircea Dinescu participase la conventul liberalilor de la Timişoara şi citise acolo un pamflet excelent scris: „Despărțirea de Traian Băsescu". *Că adicătelea noi, liberalii, am fi anticomunişti, iar Marinelu stă în cap pă bârnă şi scuipă coji dă semințe dă bostan pîn strungăreața dinților, la Academia lu Mitică Dragomir şi a lu Jiji Becali după stadionu Ghencea. Pe când noi, cu Horia Patapievici şi alți români neaoşi venim din Academia lu Heidegger.* Reproducere afurisită!

Imaginea este splendidă, ca o acuarelă de Slobozia. Dacă eram în locul Marinelului, râdeam şi io. Dar n-am fost. Adicătelea cum să stea Cârmaciu în cap pe bârnă dacă nu mai are şuviță?

Dar uite că Dumnezeul lui de Traian iar a ieşit ca uleiul deasupra. Mai precis, îl loveşte coada de cal şi pamfletul boierului Dinescu dă până la urmă prost. Cum să râzi, domne, de un om aşa bolnav? Sîtem creştini, ce mama...

Să fie limpede, nu se poate imagina o istorie a pamfletului românesc, fără boieru' Dinescu. Este cel puțin la fel de expresiv ca Tudor Arghezi sau ca Tribunul, chiar dacă nu se suportă ei neam. Boieru' otonelului cu Tribunul, adică. El poate să-şi citească pamfletele oriunde, şi la Academia lu Heidegger, şi la mormântul lui Petrache Lupu. Dar când o face la plenara conventului liberal, în

aplauze frenetice, urale prelungite, în timp ce Călin se freacă la ceafă dă râs, pamfletarul se transformă în Gâdiliciu lu Patriciu, bă!

Că tot veni vorba de Arghezi. Maestrul a fost chemat de Mihai Antonescu la Consiliul de Miniştri, care i-a cerut să scrie un pamflet la adresa baronului Manfred von Killinger, ambasadorul Germaniei la Bucureşti. Mareşalul voia să vadă britanicii că nu s-a pierdut complet pe Axă. „Trei mii dă lei!“, a zis maestrul „Cimitirului Buna Vestire“. „Mult! Ai o mie de lei. Uite banii, vreau pamfletul mâine“. „Da, dar cu siguranța mea cum rămâne?“ „Pentru asta l-am invitat aici pe procurorul general al României, care vă dă toate asigurările...“. Şi aşa a apărut pamfletul „Baroane!“, pe care l-am studiat şi noi la liceu ca model de genialitate artistică, verticalitate etc. Aşa a ajuns Arghezi în Lagărul de la Târgu-Jiu, unde juca şah cu directorul.

Uite cine deconspiră!

Şi doar i-am cântat noi cântecul matelotului la proră: Ce-ți trebuia, bace Traiane, comisie care să condamne comunismul? Singur nu puteai s-o faci, într-o singură frază? Ca să aibă adversarii ce spune, că eşti cu Ana Pauker, că eşti cu Bătrâna şi Perversa? Aşa-ți trebuie! Ce dacă Parlamentul din Europa lui Troțki a refuzat să-l supere pe Lenin şi pe finanțatorii lui, chiar şi în anul de grație 2006? Marinelu putea lua o carte de-a lui Paul Goma, de-a lui Lăncrănjan, că e mort, de-a lui Dumitru Radu Popescu sau să vadă reportajul despre Clită, asasinul lui Gheorghe Ursu. Să stea de vorbă cu un țăran care a fost la Canal sau cu Dorli Blaga, fiica poetului din Lancrăm, ca să dau un alt exemplu la extremă. Ar fi fost suficient şi putea apoi să scrie în piatră, ca să vadă şi Mircea Dinescu, oaspetele lui Gogu Rădulescu: „Comunismul a fost cel mai criminal regim politic din istoria milenară a românilor“. Ar fi fost de-ajuns. Nu vă place „istoria milenară“, dar asta e.

Nu! Preşedintele nostru a vrut comisie, iar păduche deasupra l-a pus pe marele „istoric“ Tismăneanu. Mai bine mă punea pe mine comandant de bombardier! Existau istorici adevărați, ca Florin Constantiniu sau ca Gheorghe Buzatu, care cunosc mult mai bine istoria modernă a româ-

Foto: Bogdan Onofrei

nilor, au muncit în arhive ani de zile şi nu ar fi avut prejudecăți. Aşa se face că Naşu presarilor i-a tras o bleandă peste ochi („Traiane, te termin!“) cu mâna lui Vladimir Alexe, care a publicat un excelent documentar – „Agentul Volodea“. Un singur citat: „Ceea ce dezvăluie Fişa din 13 august 1987 este un fapt neaşteptat: Vladimir Tismăneanu a plecat din România, în noiembrie 1981, cu ajutorul UM 0617, unitate a Securității! UM 01617 nu este însă alta decât codificarea Direcției a II-a a Securității, specializată în contrainformații economice.“ Ia uite cine pe cine deconspiră!

Şi face Poetu Otonelului un pamflet național, de mare capacitate, din care am dedus că noi, românii, la grămadă, mâncăm evrei pe pâine, că d-aia l-a pictat Vladimir Alexe pe Tismăneanu, fiindcă este evreu. Nu, maestre, pentru că a fost racolat, nu pentru că este evreu. Iar noi ştim şi de ce te burici aşa tare pe tema Vova Tismăneanu, dar nu spunem. De aceea, mai bine „Ciocu mic! Mic-mic!“ sau „Mucles!“ şi iar ne aducem aminte de Adrian Năstase.

La integrare, tovarăşi!

S-a redactat şi raportul de țară veselă şi şmecheră la UE. Procurorii au intrat la loc în găurile lor din sertare, printre dosarele mafiei de partid şi de stat. Show-ul lor a dat bine la Bruxelles. Ce contează că nici un grangur nu a ajuns încă în fața instanțelor? Integrarea durează decenii, tovarăşi! Adică, domnilor! Percepția contează! Noi numărăm ouăle Împăratului-de-Mătase, în timp ce bulgarii îşi împuşcă mafioții în stradă, după model rusesc. Bulgarii nu au un spirit european, fireşte. Ceafă groasă!

Miki Şpagă „stă pe croh cu urechile ciulite“, adică, mai este puțin şi-l saltă. Dar nu pentru ce ne aşteptam noi toți, în frunte cu Adrian Năstase, ci pentru că a primit mită... nouă puşti de la fostul consilier personal Fănel Pavalache. Bietul Fănel este la puşcăria din Rahova pentru şase ani. El i-a dat lui Miki armele, ca să rămână consilier, dar tot el a pretins patru milioane de dolari de la un investitor, pe ciuci, chiar în parcarea Guvernului. Fără să-l vadă Miki. Drept pentru care, Miki avea să-i reproşeze pe sticlă: „Trebuia să vină la noi, vedeam ce şi cum, şi ne despărțeam prieteni“. Adicătelea, cum, mă Fănele, tu vrei să furi singur? Şi Împăratu-de-Mătase nu pune botul şi el?

Estimp, Prostănacu şi-a scos la păscut miniştrii din guvernul fantomă. Să le-arătăm noi românilor de ce am fi în stare dacă vor fi deştepți şi ne votează din nou! Aşa a apărut şi ideea că n-ar fi rău să fie bună o alianță cu Corneliu Vadim Tudor. Altă chirăială prin târg! Propagandiştii de tip nou au început să țipe că Prostănacu se face frate cu dracu până trece puntea din opoziție la cele două palate de cleştar din Împărăția lui Oz, că mai e de ros. Stând drept şi judecând bătrâneşte, mă tot întreb care ar fi dracu gol în România uitată? Cel care strigă de 15 ani „Hoții şi Escrocii!“, cu exagerările lui vituperante şi inerente, sau cel care a furat mii de miliarde din foamea şi frigul pe care le-am strâns noi toți în toată „iepoca dă aur“? Să fim oneşti şi să răspundem deschis, în fața oglinzii din baie, la această întrebare simplă. (Eu nu am lipit afişe pentru Partidul România Mare). Iată de ce nu l-am înțeles pe Corneliu Vadim Tudor, care devine brusc prea preocupat de ce vor zice elitiştii de toate culorile. Alianța cu Partidul lui Mucles ar fi ca o pălitură în moalele capului pentru un electorat care l-a urmat orbeşte ani de zile, din diverse motive. Cu siguranță, în PRM există şi indivizi foarte apropiați de gaşca Împăratului-de-Mătase, dar să-ți legi un asemenea bolovan de gât, tocmai când eşti pe val, e mai greu de priceput. Oricum, Tribunul are eticheta pusă şi nu mai poate scăpa de ea. Nu ştiu la ce i-ar mai folosi să se prefacă.

Mormoloci la plasă

Ivan stă la copcă, îşi fumează mahorca şi se uită şiret la mormolocii din Dâmbovița: au făcut dinți mormolocii – o mutație genetică, mormolocii cu dinți! Se pot muşca între ei. Să se muşte. În timp ce milițianul Vladimir Voronin îi aduce elogii lui Lenin şi sărbătoreşte ziua de 9 mai pentru „eliberarea de sub jugul fascist al României“, tinerii basarabeni i-au arătat din nou că s-au maturizat şi că nu mai pot fi mințiți. Sute de elevi ai Liceului „Gh. Asachi“ din Chişinău au ieşit în fața instituției în care îşi fac studiile şi au protestat împotriva modificărilor operate de directorul liceului, care în zilele de vacanță a schimbat inscripția de pe frontispiciul instituției din „Liceul teoretic român-francez“ în „Liceul teoretic moldo-fran-

cez“. Liceenii au zdrobit partea de inscripție pe care era scris „moldo“ şi au pus în loc o foaie pe care au scris „român“.

O agitație în plus. Nu-i nimic. Kakaia aghitației? Țarul Vova oferă armatei ruse rachete strategice Topol-M, iar specialiştii lui lucrează la alte arme, de înaltă precizie, a căror traiectorie nu poate fi detectată de nici un adversar. El a vorbit deja despre un nou război rece, despre o nouă cursă a înarmărilor. Lucru perfect adevărat. „Statele Unite sunt o fortăreață datorită sumelor mari cheltuite pentru apărare, iar Rusia ar trebui să urmeze acest exemplu, pentru a-şi asigura o apărare solidă. Washingtonul alocă pentru apărare de 25 de ori mai mult decât Moscova. Casa lor, America, este castelul lor! Bravo lor! Asta înseamnă că noi trebuie să ne con-struim casa într-un mod cât mai sigur şi de încredere“, a subli-niat pe un ton foarte liniştit Vladimir Putin. Un judoca aşteaptă atacul şi are 10 dani.

Rusia, tot mai puternică

Se întrevede o alianță strategică Germania-Rusia în-tr-un viitor roz al Uniunii Europene. Aşa se explică de ce ex-cancelarul Gerhard Schroeder a devenit consilierul gigantului GAZPROM. O companie care a prins în chingi întregul continent. Şi a venit Alexander Medvedev, vicepreşedintele GAZPROM, şi a semnat cu societatea Conef un contract de export de 50 de miliarde de metri cubi de gaz metan, pe o perioadă de 25 de ani, sub privirile marelui ministru Codruț Şereş. Mormolocii nu se prind la pripon. Se foloseşte plasa, iar diadia Ivan ştie. Conducta Nabucco pentru gaze din Asia Centrală pentru Europa, o alternativă pentru România? Da, dar Nabucco nu se poate construi fără să-şi bage coada Gazprom. Nu mai facem sovromuri, facem rusromuri.

Gazprom vrea să cumpere Romgaz, cu tot cu resursele naturale. Cum s-a întâmplat cu PETROM, luat de OMV din Austria, unde LUKOIL are 30% din acțiuni. „Mî jdiom ătăvă tendera“. Hopa, Medvedev îl aşteaptă pe Tender! Nu, ruşii aşteaptă licitația pentru Romgaz. Ivan aşteaptă la copcă. Are nervii tari şi multă mahorcă. Am dat țițeiul, dăm şi gazul. „Niciodată nu a controlat Rusia mai bine Europa, ca acum. Nici pe timpul lui Stalin, nici pe timpul lui Brejnev sau al lui Gorbaciov. În rest, aveți toată libertatea. Puteți face orice“, a spus Vladimir Bukovski, o legendă vie a luptătorilor anticomuniști, dar care rămâne totuşi un rus. Un rus adevărat.

Pledoarie pentru o nouă elită politică

Motto: *„Totul se petrece în mintea omului; păcatul este păcat al raţiunii, nu trupesc. Astfel, căpetenia grupului îl duce pe acesta la prosperitate sau la mizerie, la victorie sau la dezastru, la păcat sau la milostenie. Masa n-are nici o autonomie.“*

Pergamentul diafan, Ioan Petru Culianu

Sorin Stanciu

Putem considera clasa politică românească după 1989 separată de regimul politic totalitar care a precedat-o? Reprezintă partidele din România postdecembristă grupări democratice şi moderne capabile să construiască administraţii eficiente şi să susţină proiecte de dezvoltare economică şi socială corespunzătoare secolului XXI?

Sursa maladiilor politice din societatea românească de după 1989 o reprezintă comunismul. Distrugând vechea elită politică interbelică care de abia începuse să capete reflexele responsabilităţii, după un secol de modernizare, regimul totalitar a impus prin teroare un nou model politic de inspiraţie sovietică. Noul model implantat s-a dezvoltat treptat din necesitatea conservării puterii sub forma unei piramide de tirani condusă de Dictatorul comunist. Regimul comunist a format un om politic adaptat acestei relaţii. Dedublat şi primitiv, conducătorul comunist şi-a exprimat traiectoria propriei puteri imitând modelul dictatorial. Prizonier între utopia comunistă a egalităţii şi propriile ambiţii de prestigiu şi îmbogăţire, activistul comunist a învăţat să mimeze patriotismul, generozitatea şi interesul pentru binele comun. În fapt, prin ideologie şi mimetismul valorilor, comunismul a relativizat principiile şi idealurile umane. În spatele lor, el a ascuns o voinţă malefică de putere susţinută prin teroare. Aceşti tirani minusculi au vascularizat violenţa şi ideologia comunistă în societate prin ocuparea de funcţii în statul totalitar. Recrutaţi în majoritate din clase sociale fără educaţie şi din etniile minore, ei au jucat rolul unei reţele în interiorul regimului. Această armătură socială a oferit fidelitate faţă de regim pentru privilegii şi pentru a putea exercitata puterea. Comunismul a format un nou tip de lider a cărui psihologie s-a dovedit capabilă să impună un alt mod de conduită comunitară din care erau excluse onoarea, demnitatea, patriotismul, inteligenţa negocierii şi compromisului, promovarea valorilor. Individ de succes, acest „Om Nou“, reprodus în cadrul nomen-

Foto: Bogdan Orlofrei

claturii, a devenit si un model social pentru românii dezrădăcinați de modernizarea comunistă. Noul tip uman s-a multiplicat astfel aproape la nesfârşit, în condițiile în care societatea românească a fost incapabilă să producă prin intermediul solidarităților tradiționale centrate pe familie, comunitate şi biserică, anticorpii necesari vieții sociale.

„Omul nou", peste tot

După 1989, structura piramidală a puterii s-a prăbuşit şi s-a fragmentat, însă „Omul Nou" din interstițiile puterii sau din zonele privilegiate ale societății nu a dispărut. El a descoperit în lumea liberă posibilitatea convertirii influenței, informațiilor sale şi exercițiului politic din statul totalitar în prestigiu şi bani. Facțiunile care au supraviețuit şi-au disputat moştenirea ceauşistă. De asemenea, ele s-au adaptat rapid la noul joc al puterii din sistemul democratic şi al economiei capitaliste. Partidele apărute în România post-comunistă, indiferent de orientarea ideologică pe care au avut-o, au reprezentat oportunități de îmbogățire şi de putere pentru acest „Om Nou" metamorfozat în politician democrat şi filo-occidental. Lipsite de viziune, de proiecte de dezvoltare şi eficiență partidele din România populate de aceste animale politice de pradă au compromis valorile libertății, civismului şi pluripartidismului. În fapt, „Omul Nou" de esență comunistă a continuat instictiv lupta şi discreditarea capitalismului prin propria lui îmbogățire ilicită, prin încălcarea legilor şi constituirea unei caste de privigeliați. Oligarhia care conduce astăzi România acutizează, prin eşecul ei politic, dramele românității din întreg secolul XX. Chiar dacă România este membru NATO, iar integrarea în Uniunea Europeană aparține unui orizont apropiat, viitorul țării este nesigur. Iar această incertitudine provine din absența unei viziuni proprii de dezvoltare şi a

unor proiecte interne complementare efortului de integrare euroatlantică. Partidele politice româneşti au fost incapabile de a imagina viitorul atunci când au avut acces la guvernare. Politica lor a fost o continuă improvizaţie, care a căpătat uneori coerenţă prin adoptarea unor decizii impuse de organismele internaţionale care monitorizau România.

Un nou fel de a face politică

Lumea românească a intrat în secolul XXI cu un handicap istoric manifestat prin decalaje economice, realităţi sociale şi cronicizarea sărăciei. România, deşi şi-a recăpătat libertatea, nu îşi poate regăsi tempoul integrării în lumea occidentală. Prizonieră încă trecutului, lumea românească trebuie să găsească soluţii pentru înlăturarea paşnică a acestei ologarhii corupte provenită din comunism. Înlăturarea oligarhiei presupune schimbarea modului de a face politică. Iar schimbarea modului de a face politică înseamnă imaginarea unor mişcări politice de o altă ţinută şi a unei noi elite capabile să funcţioneze după alte reguli şi care să impună şi celorlalte partide un standard înalt de implicare civică. Lumii româneşti îi lipseşte solidaritatea. Societatea românească este formată din indivizi izolaţi, incapabili de a se uni în jurul unor proiecte comunitare. Individualismul românilor ascunde maladii sociale grave exprimate prin egoism, scepticism, neîncredere, violenţă şi lipsă de clarviziune. Aceste stări constituie efectele experimentului comunist şi ale neaşezării istorice seculare transformate în manifestări sociale ale unei conştiinţe colective traumatizate. Ţesutului social sfâşiat cu violenţă de modernizarea comunistă şi distrus până la descompunere de anarhie, corupţie şi degringolada post-revoluţionară, îi vor fi necesare multe decenii să se refacă, în condiţiile inexistenţei unei strategii concertate din partea statului şi a societăţii civile de refacere a spiritului comunitar. Masele desfigurate de manipulare şi sărăcie vor redescoperi cu greu reflexele comunitare pierdute. Dar pentru ca solidaritatea să devină o realitate a României conteporane, Patriei îi trebuie o Nouă Elită Politică. Numai o elită politică creştină, care să interiorizeze la nivel uman principiile solidarităţii, corectitudinii, profesionalismului, decenţei

Foto: Bogdan Onofrei

şi spiritului de sacrificiu poate deveni acel liant care să ofere societăţii româneşti speranţa unui viitor pe măsura potenţialului naţiunii române. Şi tot numai ea poate oferi modelul uman necesar reactivării instinctelor comunitare în societate. Însă cum se poate naşte o asemenea elită creştină într-o societate care a fost expusă secularizării planificate de comunism şi de mentaliatea consumistă de factură occidentală? Cred că Bisericii, intelectualităţii şi societăţii civile din România le revine un rol esenţial în a dezbate problema crizei societăţii din punct de vedere al unei crize a omului. Această criză consistă în absenţa valorilor creştine şi civice, în scepticismul social care accentuează deruta istorică a românilor. Numai punând întrebarea corectă, aidoma lui Parsifal, se pot naşte răspunsurile care pot dezlega neputinţa românităţii de a face istorie. Este imperios necesar ca această dezbatere să emane acele energii spirituale din care să se nască un curent social, politic şi economic care să schimbe faţa întregii societăţi româneşti. Iar din cadrul acestei efervescenţe creştine şi civice să apară acel cerc interior al unei Puteri politice reprezentative, care să reconcilieze neamul românesc cu Dumnezeu şi să-l îndrume spre a se împlini în istorie pe măsura vocaţiei sale.

Dan Puric: „Poporul român a fost martirizat“

Dan Puric (n. 12 febr. 1959, Bucureşti) este actor, scenarist, regizor şi dansator de *step*. A absolvit Institutul de Artă Teatrală şi Cinematografică în 1985, la clasa profesorului Dem Rădulescu. S-a făcut repede remarcat prin calităţile de mim. A realizat o serie de spectacole în care îmbină elemente de pantomimă, dans şi mişcare scenică. Dan Puric a jucat în şase filme de lung metraj. Este angajat la Teatrul Naţional „I.L. Caragiale“ din Bucureşti, dar şi preşedinte-fondator al Asociaţiei „Compania de Teatru Passe-Partout DP“. A adunat în jurul său mai mulţi actori talentaţi şi colindă lumea împreună cu spectacolele realizate chiar de el. Trupa „Passe-Partout“ a participat la festivaluri renumite din Germania, Elveţia, Franţa, Grecia, Slovacia, Croaţia, Bosnia, Ungaria. Şi a înregistrat succes după succes cu piesele: „Costumele“, „Made in Romania“, „Hic sunt leones“, „Visul“, „Don Quijote“.

Dan Puric a fost distins cu numeroase premii în ţară şi în străinătate, dintre care amintim doar:

Premiul Golden Arena la Festivalul Internaţional de Film de la Pola – Iugoslavia, pentru rolul principal din „Broken Youth“; Premiul Special la Al II-lea Festival al Pantomimiei de la St. Croix – Elveţia; Marele Premiu UNESCO pentru Dezvoltare Culturală; Marele Premiu la Festivalul *One Man Show* de la Chişinău;

Premiul UNITER pentru Teatru Non-verbal. Iar în 2000, a fost decorat cu Ordinul Naţional Steaua României în grad de Cavaler – pentru servicii excepţionale în cultură.

„Mătur poteca spre Biserică“

– Sînteţi printre actorii care nu-şi ascund patriotismul şi credinţa în Dumnezeu. Prin aceasta contraziceţi flagrant opinia generală despre actor – văzut ca un uşuratic, om al plăcerilor şi al îndeletnicirilor frivole. Mai ales Biserica are o rezervă semnificativă faţă de actori şi teatru. Ce poate face artistul creştin în teatru?

– Ce fac eu. Mă dau drept exemplu, cu „trufie“ aş spune, în contextul în care marele duhovnic care este Părintele Iustin Pârvu a spus că avem inflaţie de smerenie. (rîde)

Acum, serios, este vorba de responsabilitate şi de demnitatea actului artistic. Atitudinea Bisericii faţă de teatru este istorică. Biserica răsăriteană a fost mult mai echilibrată şi nu a formulat interdicţii în domeniu, dar cea catolică, da – totuşi, nu prea aspre. Apropo că eu fac mimă, au existat mimi sfinţi: Sfîntul Porfirie şi Sfîntul Ghelasie – care, chemaţi de împărat să batjocorească taina botezului, au ieşit din apă şi au mărturisit credinţa. Extraordinar! Iată cum această artă se poate converti...

Lucrurile lui Dumnezeu nu le putem noi cartografia. O conştiinţă creştină poate apărea oriunde şi oricînd. Teatrul poate fi folosit ca un gen de mărturisire creştină, fără ca prin asta să facem

un teatru explicit religios, o dramă liturgică, ci să trăim creştin raportul dintre artă şi credinţă.

Nu e vorba de a face artă bisericească, fiindcă aceasta este legată de spaţiul Bisericii. Personal, mătur poteca spre Biserică. Asta e funcţia mea. Curăţ cît pot, că mi-a dat Bunul Dumnezeu.

– *Mai sînt actori preocupaţi de aşa ceva?*

– Sînt, dar puţini. Mă gîndeam cîndva că artistul creştin a dispărut. Artistul nu mai are exerciţiul conştiinţei. Păi, de unde, dacă nu are o cultură religioasă. A avut o cultură total ateistă, a fost încadrat într-o anumită zonă, cu un anumit reflex. Poate o nouă generaţie... Măcar unu la sută din cei care vin... Cu cît e mai alienant curentul de secularizare care creşte, cu atît ne reîncreştinăm mai mult, ca o reacţie de apărare.

„În tineretul român se întîlnesc doi mutilaţi: comunistul şi consumeristul“

– *Apropo de noua generaţie, aţi mizat pe tineri în construirea unor spectacole deosebite, în jurul dvs s-a constituit o echipă tînără. Aveţi o relaţie privilegiată cu tineretul?*

– Este cam greu să-i foloseşti pe cei mai vechi – şi chiar pe cei din generaţia mea, care, cu părere de rău o spun, au fost marcaţi de regimul comunist.

Cei tineri mă ascultă, mă cred, simt şi atunci se declanşează altceva. Sigur, nu toţi sînt aluat bun, pentru că tineretul de azi are foarte multe ispite. Ideea este că sîntem cu toţii supuşi unui bombardament ideologic, menit să transforme poporul în populaţie. Se poartă un război în special prin televiziune – care este o industrie a falsului.

Uite şi la tinerii din politică. Majoritatea sînt reproduşi, nu procreaţi, căci procreaţia înseamnă taină divină. Seamănă toţi în interior, căci au avut o evoluţie într-un sistem de referinţă... Astăzi, în mare parte din tineretul român se întîlnesc doi mutilaţi: cel de tip comunist, ateist, cu cel secularizat, consumerist. Şi unul, şi celălăt au doar scopuri materiale.

– *Poate asta-i direcţia de mers a istoriei...*

– Dacă luăm istoria noastră, noi nu avem evoluţie. Un lucru revelat nu are evoluţie. Occidentul (n-am nimic cu Occidentul – rămîne o mare cultură şi un model civilizator, acum vorbesc însă de spirit) a trecut prin trei etape: umanistă, creştină şi utilitaristă. Occidentalii au trecut astfel de la statutul de persoană cu faţa către Dumnezeu la cel de cetăţean cu faţa către societate, pentru a sfîrşi să fie un instrument de construit zidul Babilonului – unde o cărămidă valora mai mult decît un om.

Pe cînd în istoria noastră, în dreptul celor trei epoci occidentale poţi pune: creştin, creştin, creştin. Şi dedesubt, poţi scrie liniştit: martir. Pe de o parte se află cruciaţii, pe de alta crucificaţii – ăştia sîntem noi. Acest popor a fost martirizat în perioada comunistă.

„Occidentul trebuie responsabilizat“

– *Şi-atunci care este dialogul nostru cu Occidentul?*

– Noi avem nevoie de Occident pentru a scăpa din jungla neosecuristă, ne sînt necesare instituţiile lui – nu trebuie ignorată această realitate. Dar şi Occidentul are nevoie de noi pentru reabilitarea omului. Lumea occidentală a schilodit această evoluţie/ involuţie a omului: occidentalul a fost persoană în faţa lui Dumnezeu, cetăţean în faţa societăţii şi acum trăieşte stadiul de cetăţean în mîna societăţii. Noi, românii, am rămas în raport cu Dumnezeu.

Trebuie să ne repoziţionăm în faţa unei întîlniri cu Occidentul. Nu trebuie să ne înscriem într-un discurs baricadist. N-avem a ne teme: nu sîntem singuri, sîntem cu Dumnezeu.

Occidentul trebuie responsabilizat pentru ce-am pătimit noi. Nu condamnat, nu culpabilizat în masă, ci responsabilizat. Trebuie să ştie că poporul român a fost martirizat, iar el, Occidentul, are partea sa de vină. Să ştie, că nu se rezolvă mare lucru, dar trebuie să afle, iar noi să nu uităm.

Totodată, este nevoie ca elitele să-şi schimbe discursul şi faţă de propriul popor. Cum a fost posibil ca poporul acesta să schingiuiască şi să ucidă? Ce ideologie a putut transforma într-atît omul încît l-a făcut călău? Noi am fost şi victime, şi proprii noştri călăi. Noi am murit în închisori, sub tortură, dar tot noi am bătut bestial, am chinuit inimaginabil, am blasfemiat.

Nae Ionescu spunea că, de la Răstignire încoace, nu Binele şi Răul ne dau calitatea binelui şi răului, ci atitudinea noastră în faţa binelui şi a

răului. Genial.

România are de ales astăzi între două atitudini: una de încolonare, fără creier şi fără şira spinării, în aşteptarea unei presupuse mîntuiri venite de la o structură izbăvitoare – recte UE; alta deschisă, adevărată, de tip creştin, în care ne asumăm adevărul şi îl mărturisim, construind pe el.

– *Credeți însă că Occidentul va avea bunăvoința să ne cunoască şi să-şi asume greşelile trecutului?*

– În vremea martirizării lui Constantin Brîncoveanu, gazetele franceze scriau că a fost condamnat la moarte un domnitor valah pentru că nu şi-a plătit impozitele, nu că a fost ucis pentru credința sa. Există o lipsă de comunicare între noi şi Occident, şi de aici lipsa de cunoaştere. Trebuie să reînvățăm dialogul împreună. Însă, nu putem redeveni parteneri în felul în care vor funcționarii UE: după 50 de ani de comunism, ne-au parfumat, ne-au pieptănat şi ne cer să alergăm la 100 de metri garduri. Nu putem, că venim după o jumătate de secol de privațiuni şi de beznă. Mă iei din condiția de puşcăriaş şi mă pui să alerg să prind căruța ta din spate. Nu se poate, e imoral. De aceea este nevoie de responsabilizare, ca să putem relua dialogul, pe linie morală, creştină. Să se ştie cine este vinovatul. Şi-apoi vor apărea alte dimensiuni: răbdarea, înțelegerea şi taina.

„Cu umor am traversat istoria“

– *Nu ştiu dacă vom fi în stare să impunem termenii acestui dialog cu Occidentul. Asistăm la destructurarea societății româneşti, accelerată şi de o anumită nepăsare a tinerilor, o rupere a*

acestora de rădăcini, o aruncare bezmetică în valurile consumismului. În ce fel şi-ar putea găsi majoritatea tinerilor reperele?

– Cultura de televizor şi în general modelele care ne vin din afară ne inhibă raportarea la trecut, dinamitează din interior ideea de ordine şi scară de valori, bagă democraţia (religia şi arta nu cunosc democraţia) acolo unde nu trebuie; crează în tînăra generaţie un complex de inferioritate, un complex de cultură minoră. În timp, această politică dă rezultate. Mai ales că subcultura şi „diversitatea“ sînt promovate de intelectualul român, care a fost cunpărat. Cu puţine excepţii de verticalitate, de oameni care au creat instituţii-izvoare de recuperare, de renaştere (Memorialul Sighet, Fundaţia Anastasia – ca să mă opresc doar la aceste exemple mai cunoscute).

Totuşi, speranţa ne vine de la atitudinea românului, care este una standard, cum zicea Blaga, de „boicot a istoriei“. Noi n-am avut nici un fel de entuziasm pentru chestiuni din astea pionierești, de sincronizare. Am stat şi am privit ca în bancul ăla cu podul. Badea Gheorghe trecea de 30 de ani un rîu cu vacile prin acelaşi loc. Într-o bună zi vede, uimit, că peste rîu a apărut un pod de lemn. Zice în sinea lui: „Bă, ăştia au făcut un pod“, după care trece tot prin apă. După un timp, ajunge la pod şi nea Ion, cu oile. Se uită şi el perplex. Badea Gheorghe îi strigă: „Bă, vezi că ăştia au făcut un pod!“. Şi nea Ion trece cu oile prin apă. La un moment dat apare şi Vasile împingînd de zor o roabă. Badea Gheorghe şi nea Vasile îi strigă: „Bă, vezi că ăştia au făcut un pod!“. Vasile trece pe pod şi, cînd ajunge la jumătatea lui, se dărîmă podul. În timp ce Vasile se lupta cu valurile să iasă de sub grizi, badea Gheorghe şi nea Vasile, impasibili, îşi spun: „Noi i-am spus că aştia au făcut un pod“. Asta e atitudinea poporului român... Românul e sceptic, conservator şi plin de umor. De aceea poate, Părintele Stăniloae, cel mai mare teolog al secolului XX, spunea: „Cel mai bun discurs către poporul român este umorul“. N-a spus băşcălia – care e de tip ateu, desacralizantă, ia în derîdere totul. Umorul exprimă atitudinea poporului român faţă de tot ce nu e natural şi care nu vine firesc. Umorul e de tip creştin, pentru că este nădejdea care transcede necazul. A face haz de necaz nu înseamnă a desacraliza necazul, ci a trece prin el cu nădejde creştină. Băşcălia n-are nimic sfînt. Băşcălia este ruda apropiată a blasfemiei. Noi cu umor am am traversat istoria. Şi-apoi, să nu uităm că există şi un rîs al Patriarhilor.

– L-aţi „jucat“ pe Eminescu în piesa „Şi mai potoliţi-l pe Eminescu!“. Prin ce consideraţi că aţi reuşit să faceţi un rol credibil, să ni-l aduceţi pe Eminescu lîngă noi azi?

– A fost o dublă ispită acest rol, pentru că, să nu uităm, personalitatea lui Eminescu a fost de două ori mutilată. O dată de comunişti, printr-o fetişizare şi o confiscare ideologică. A doua oară prin masacrul de tip dilematic, mai pervers, după părerea mea, căci a fost administrat în doze homeopatice, care, în timp, trebuia să ne producă deznădăjduirea, lipsa de încredere în propriile noastre valori.

Între aceste două mutilări, am încercat să-l arăt aşa cum l-am simţit eu pe Eminescu.

Pe cînd eram la Botoşani, secretarul literar al teatrului mi-a spus: Eminescu a fost şi poet. Revoltat, l-am întrebat: „Cum adică?“. „Păi a fost şi poet, căci înainte de toate a fost o conştiinţă“ - mi-a răspuns. Ei, eu am încercat să prezint acea conştiinţă.

Eminescu este primul act de verticalitate al poporului român după voievozi. E o continuitate voievodală. Bine, cine mă aude spunînd asta mă face taliban. Dar nu mă deranjează, căci astfel de oameni trebuie studiaţi din punct de vedere antropologic... (rîde)

„Eminescu nu se poate juca, se mărturiseşte“

– Revenind la piesa despre Eminescu...

– Textul era bine scris, îl înfăţişa pe Eminescu acela care gîndea politic şi avea atitudine politică în calitate de jurnalist. Concentra foarte bine discursul lui politic.

Piesa s-a bucurat deopotrivă de o cronică proastă din partea „băieţilor de serviciu“ şi de o primire entuziastă a publicului. Însă, nu a avut o viaţă foarte lungă, mai ales că a fost condamnată din start. Era anul Eminescu, iar sărbătorirea lui se făcea în ascuns, ca o manifestare de tip sectant. Pînă şi la nivelul publicului se strecura un soi de complex, care îl împiedeca să se manifeste. Totuşi, baierierele au fost depăşite destul de repede, dar piesa nu s-a mai jucat.

În orice caz, Eminescu nu se poate juca. Noi am făcut un fel de pomenire, un act liturgic, un act de rememorare a atitudinii lui Eminescu. Eminescu se poate mărturisi, nu se poate juca. Am făcut cîndva diferența dintre arta grecească, de tip mimetic şi arta creştină, care este de tip mărturisitor. Eminescu te obligă la mărturisire.

– Din păcate, Eminescu a ajuns, în mod regretabil, să fie „apărat" de serie de cabotini politici, de falşi profeți, care l-au confiscat şi încearcă să se legitimeze prin el. Şi îi fac rău...

– Au confiscat discursul creştin, european, democrația, naționalismul. Sigur că şi Eminescu trebuia confiscat... E tragic că apărătorii lui Eminescu – deşi el nu are nevoie de apărare – sînt politruci pigmei, care îl îngînă pe Eminescu. În condițiile în care intelectualitatea rafinată, de la care ar fi fost de aşteptat o atitudine favorabilă valorilor naționale, a fost prinsă cu garda jos: căci această „elită" în mare parte este născută oportunistă, nu făcută.

Eminescu este o reintrare în rost. În rostul poporului român. Ieşirea din rost sînt aceşti oameni, intelectuali, care sînt, vorba lui Noica, plini de cunoştințe dar fără cunoaştere. Eu aş adăuga: şi fără trăire, pentru că trăirea presupune risc.

„Eminescu poate fi *brand* de țară"

– Mai avem astăzi nevoie de Eminescu?

– Nevoia de Eminescu... Nu trebuie să ne punem problema, să facem eforturi să-l apărăm. E ca şi cum am încerca să ne salvăm grupa sangvină – el face parte din firea noastră... Însă, trebuie să-i ajutăm pe aceşti bieți infirmi spiritual, care îl contestă sau care îl ignoră, să-l descopere. Să ne situăm pe poziția unui om care îndură nedreptatea, nu care o face. Am o compasiune creştină pentru cei care fac nedreptatea. Spunea Eliade că, dacă poporul român dispare de pe fața pămîntului şi rămîne o carte a lui Eminescu, lumea ştie cine au fost românii. Punct. Şi pentru că tot caută ăştia un *brand* de țară: iată *brandul*, Eminescu!

– Sînteți preocupat de ce se întîmplă cu societatea românească şi totodată sînteți un artist de succes, un creator apreciat, o voce sonoră, o personalitate cunoscută. Nu simțiți uneori nevoia de a vă implica mai mult în viața cetății şi altfel decît ca artist?

– Am reținut o remarcă a poetei Ana Blandiana care m-a întristat profund, dar care e justă: „Nu merge în România *împreună*". Dar, ca să trezesc aşa cît pot eu, e un lucru pe care mi l-am asumat firesc, fără efort şi fără să fac caz de asta. Ca să intru în spațiul politic, ar fi ca şi cum aş intra într-un spațiu virusat şi cu perspective de a nu mai fi curățat. Zarurile au fost aruncate...

– Nu mă refeream la o acțiune politică, ci la una cultural civică.

– Da, mă interesează, dar caut încă o formulă potrivită pentru un demers de reabilitare a poporului român. Nu cred că trebuie acționat pe căile clasice. Bănuiesc că se va naşte ceva... Va fi o surpriză. În primul rînd trebuie să iasă un alt discurs. Trebuie să ne reaşezăm. Formele vor veni. Deocamdată sînt importante vocile, nucleele şi atitudinea.

Interviu realizat de Claudiu Târziu

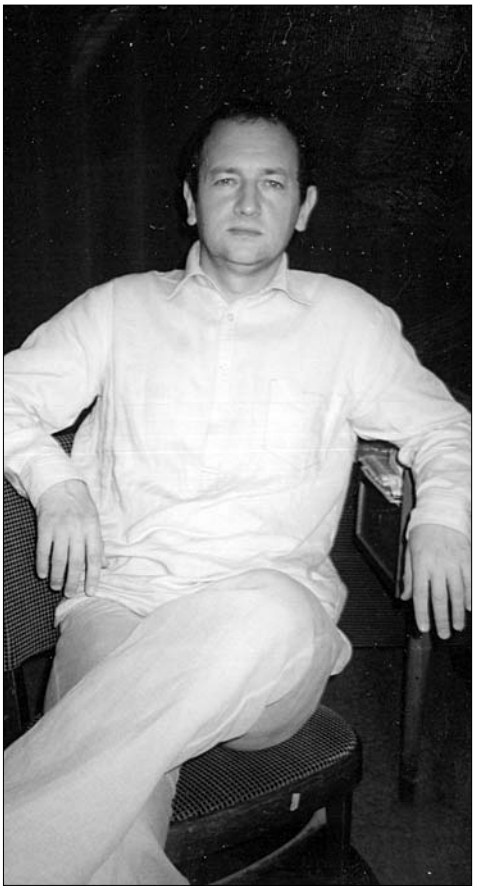

România față cu politica pro-homosexualitate

În perioada 30 mai – 4 iunie a.c., în Bucureşti a avut loc a treia ediție a festivalului homosexualilor. La ora când scriem aceste rânduri, nu ştim ce reacții a stârnit manifestarea. Dar acestea sunt mai puțin importante. Fundamental este faptul că noi, românii, suntem un popor creştin şi că, în această calitate, nu putem rămâne indiferenți la încercările, tot mai îndrăznețe, de smintire a societății. De această dată, militanții pentru „drepturile homosexualilor" au cerut să fie permise căsătoriile între persoane de acelaşi sex. La anul, vor cere, probabil, să li se dea voie să înfieze copii – pe care apoi să-i distrugă pe viață. Avem obligația să ne opunem acțiunilor de pervertire a tinerei generații. Şi totodată, ca fii ai Bisericii, trebuie să-i ajutăm şi pe aceşti rătăciți să regăsească drumul spre Viață.

Ramona Suciu

Citind Sfânta Scriptură, descoperim că singur omul a fost creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Primind un dar suprem, chipul lui Dumnezeu, omul are datoria de a duce lupta până la capăt, învrednicindu-se să ajungă la asemănarea cu El.

Datoria morală a omului de a fi „împreună lucrător cu Dumnezeu" (I Corinteni 3,9) decurge firesc din faptul că acesta reprezintă încununarea creației: „Când privesc cerurile, lucrul mâinilor Tale, luna şi stelele pe care Tu le-ai întemeiat, îmi zic: Ce este omul că-ți aminteşti de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? Micşoratu-l-ai pe dânsul cu puțin față de îngeri, cu mărire şi cu cinste l-ai încununat pe el. Pusu-l-ai pe dânsul peste lucrul mâinilor Tale, toate le-ai supus sub picioarele lui". (Ps. 8, 3-6).

Dintru început, omul a fost creat pentru o viață cerească, asemenea îngerilor. Dar să nu uităm că, totuşi, o mare parte din îngeri au căzut, alături de Lucifer, prin păcatul mândriei. Diavolul a crezut că poate zădărnici complet creația lui Dumnezeu prin viclenie şi minciună, ducându-l pe om în păcatul neascultării. Ispitindu-l pe om să fie asemenea lui Dumnezeu, însă fără Dumnezeu, diavolul a reuşit să sădească îndoiala în sufletul omului: „Oare a zis Dumnezeu să nu mâncați din orice pom din rai?" (Facere 3,1).

Lucrarea de ispitire nu s-a încheiat odată cu căderea omului, ci continuă, sub o formă sau alta, distorsionând realitățile în care omul trăieşte.

Într-o lume în care valorile sunt inversate, în care ateismul a fost ridicat la rangul de „religie" de stat, în care media îşi impune curente de gândire şi de atitudine aşa-zis moderne în defavoarea celor tradiționale, considerate depăşite şi învechite, lupta omului cu forța răului începe să devină din ce în ce mai inegală.

Vremurile noastre sunt dominate de cel puțin trei patimi:

– patima mândriei (vanitate, invidie, dorința de mărire, de imagine, de succes, invidie pe succesul altuia);

– patima desfrânării, păcatele trupeşti, care tind să fie prezentate drept o formă de normalitate;

– patima puterii (mai mulți bani, mai multe proprietăți).

Păcatele nu trebuie privite doar din perspectiva clasificării acestora în grave sau mai puțin grave, pentru că toate ne îndepărtează de Dumnezeu şi cel mai greu este întotdeauna acela pe care nu-l putem înfrâna. Sfântul Apostol Pavel arată că, spre deosebire de celelalte păcate, des-

frânarea întinează şi trupul omului: „Fugiți de desfrânare. Orice păcat pe care-l va săvârşi omul este în afară de trup. Cine se dedă însă desfrânării păcătuieşte în însuşi trupul său. Sau nu ştiți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt Care este în voi, pe Care-L aveți de la Dumnezeu, şi că voi nu sunteți ai voştri?“ (I Corinteni 6, 18-19).

Teorii privind cauzele homosexualității

Secularismul neopăgân actual, scoțându-L pe Dumnezeu din sufletul omului, îl lasă pe acesta pradă înclinațiilor nefireşti, prin prezentarea vieții de familie drept o formă de îngrădire a libertății.

Homosexualitatea, ca de altfel toate perversiunile, au existat din cele mai vechi timpuri, dar, bineînțeles, sub o altă formă. Ierodiaconul Savatie Baştovoi arată că există o mare diferență între un homosexual din Grecia lui Socrate şi un homosexual din epoca modernă. Dacă un grec de atunci practica homosexualitatea doar pentru plăcere, homosexualul de azi o trăieşte ca pe o angajare existențială, ca pe o dramă. Astfel, homosexualii de acum îşi cer tot mai insistent drepturile: de a avea o familie, de a adopta copii şi chiar de a avea o biserică lor.

Aceste cereri se lovesc de învățătura Bisericii, de conştiința curată a celor care n-au uitat de pedeapsa dată de Dumnezeu cetățenilor Sodomei şi Gomorei. Dar, din nefericire, lumea modernă s-a îndepărtat de adevărul biblic şi nu mai recunoaşte pedeapsa divină în tragedia celor două cetăți. Conceptele moderne încearcă să şteargă granițele dintre bine şi rău, instalând suprematia senzațiilor. Aşa că modernului nu i te mai poți adresa cu formule de genul: nu este frumos ce faci, pentru că el are deja o «estetică a urâtului». Epoca modernă a creat şi a impus concepția despre frumusețea urâtului şi despre plăcerea durerii“.

Părintele Savatie Baştovoi consideră că „homosexualii de azi sunt un produs al artiştilor din secolul XIX, sunt, pe drept cuvânt, nişte întruchipări ale teoriilor lor monstruoase. Ei sunt cumva nişte producții artificiale, ceea ce îi face să fie şi mai dramatici, pentru că trăiesc nişte sentimente inventate în laborator. Toată viața lor este o dureroasă minciună, în numele căreia se jertfesc cu docilitate“.

Freud este cel care, supraevaluând puterea instinctului sexual în om, caută să-i ofere acestuia o justificare ştiințifică, prin intemediul psihanalizei. Ulterior, au apărut o serie de teorii care justifică diversitatea orientării sexuale. În 1991, neurobiologul Simon Le Vay susținea că un mic grup de neuroni din hipotalamusul creierului bărbaților homosexuali este identic cu cel al femeilor heterosexuale. Totuşi, întrebarea care se pune este dacă mărimea redusă a nucleului este cauza ori consecința homosexualității. Alte cercetări au sprijinit, dar nu au stabilit definitiv justețea teoriei că genele ar juca un rol în preferința sexuală. Oricum, toți specialiştii insistă să se ia în considerare şi factorii sociali şi cei psihologici. John F. Harvey ajunge la concluzia că: „Nu ştim cum interacționează factorii hormonali şi genetici cu influențele de mediu, pentru a determina orientarea homosexuală într-un anume individ. Se poate spune, cel mult, că factorii genetici şi hormonali pot predispune spre o orientare homosexuală, dar nu pot să o determine dinainte. Numai factorii genetici care predispun spre o asemenea orientare nu conduc la orientarea sexuală“.

Alte teorii susțin că homosexualitatea e pur şi simplu o „construcție socială“, adică o idee inventată la sfârşitul secolului XVIII, cu scopul ca o anumită categorie de oameni să iasă de sub autoritatea Bisericii.

După cum am arătat, trei teorii indepenente una față de alta – biologică, psihanalitică şi socială – caută în mod diferit să explice unul şi acelaşi fenomen. Oricare are pretenția că poate fi acceptată în aceeaşi măsură în care, la o analiză serioasă, poate fi şi respinsă.

Homosexualii militanți insistă asupra componentei genetice, pentru a apăra teoria conform căreia homosexualitatea e înnăscută şi pentru a se putea constitui ca grup minoritar. Alții acceptă rolul factorilor de mediu, în general problemele de relație care apar în sânul familiei. Neavând cauze genetice, endocrine sau psihice, homosexualitatea „poate fi considerată un viciu, şi, ca orice viciu, are o influență cert nefastă atât asupra individului însuşi, cât şi asupra familiei sale, asupra întregii societăți.“

Pledoarie de pe poziții „creștine“

Tot referitor la homosexualitate, Ierodiaconul Savatie Baştovoi afirma că „Homosexualitatea nu poate fi moştenită. În schimb, s-ar putea transmite înclinația spre perversiuni în general. Există spirite atrase de varietate, de anormal, cum sunt, de exemplu, artiştii. Eu, care am trăit printre artişti, pot spune cu certitudine că există în această categorie de oameni o chemare irezistibilă spre tot ce poate «lărgi» limitele vieții acesteia, limitele firii. Şi cred că nu întâmplător, aceşti oameni au practicat întotdeauna o sexualitate deformată. Mai toate numele mari ale artei şi literaturii moderne au fost fie homosexuali, fie pedofili sau zoofili, fie toate acestea la un loc“.

Pe lângă artişti, însă, tot mai mult se vorbeşte despre creştini homosexuali şi chiar de preoți şi pastori având astfel de metehne morale. În acelaşi timp, i se cere Bisericii să binecuvânteze căsătoriile între persoane de acelasi sex; se cere apoi hirotonirea homosexualilor, ceea ce, evident, nici nu se poate, nici nu se vrea. În acest context, au apărut tot mai multe cărți care pledează cu hotărâre, de pe poziție „creştină“ în favoarea homosexualității. Unul dintre autori este Adrian Thatcher, directorul Centrului de Teologie şi Educație Creştină de pe lângă Colegiul „Sf.Marcu“ şi „Sf. Ioan“ din Pleymon, Marea Britanie. El a predat la acest colegiu un curs de doi ani despre „Credință, sex şi zămislire“. La cererea studenților, a sintetizat ideile în lucrarea *Liberting sex* (Descătuşarea sexului) cu bibliografia la zi. Este, astfel, atât de evidentă direcția spre care se îndreaptă omenirea, odată cu *descătuşarea* patimilor de orice fel.

Puțină istorie

Pentru iudeii monoteişti, cunoscători ai voii şi poruncii divine, desfrâul era un păcat. Era firesc ca într-un stat teocratic, acest păcat, considerat delict antisocial, să fie aspru pedepsit. În acest context, homosexualitatea era considerată ca o

Foto: Bogdan Onofrei

întinăciune în fața lui Dumnezeu, atrăgând blestemul Lui, asemenea împreunării cu dobitoacele (Leviticul 18,22-23), fiind pedepsită cu moartea (Leviticul 20,13-16).

Atât de mare urâciune era acest păcat în fața lui Dumnezeu, încât locuitorii cetăților Sodoma şi Gomora au fost osândite cu pieirea: „slobozind peste ei Dumnezeu ploaie de pucioasă şi foc din cer" (Facerea 19,24). De aici şi numele păcatului de „sodomie", după numele cetății distruse.

În lumea păgână, homosexualitatea nu era socotită păcat, fiindcă evlavia avea un caracter formal şi exclusiv cultic. Mai mult, erau cazuri când desfrâul era ridicat la rangul de cult, ierodulele depunând costul desfrâului în visteria templului. În astfel de situații, homosexualitatea celor vechi era considerată un mod de exprimare a naturii umane, asemenea heterosexualității. Este cunoscut faptul că deviza vechilor înțelepți este de „a-ți trăi viața conform naturii". Cinicii (de la kynos – câine, fiindcă aveau ca emblemă un câine) erau de părere că *„naturalia non sunt turpia"* („ceea ce este natural nu este ruşinos"). Aceşti filosofi duceau o viață austeră, reducând nevoile la strictul necesar. Mai târziu, celebra lor deviză a fost compromisă, cinicii find socotiți cei care manifestă dispreț față de orice normă morală, motivându-şi pasiunile obscene prin aceea că nu este ruşinos nimic din ceea ce aparține naturii.

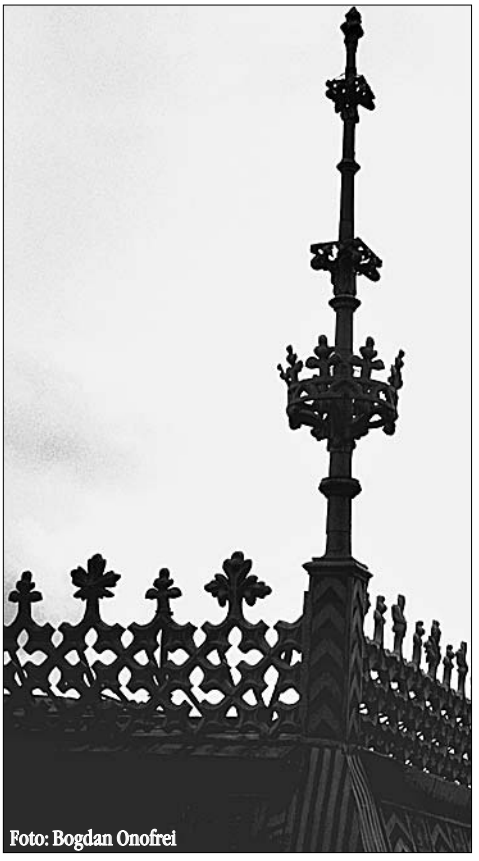
Foto: Bogdan Onofrei

Se poate constata că, dintru început, omul a fost fascinat de fenomenul de însămânțare şi rodire, închinându-i un cult cu ritualuri, serbări, tradiții, pământul devenind *„Geea mater"*, care primeşte sămânța lui Uranos şi rodeşte viața. Culesul recoltelor era un prilej de bucurie pentru multe dintre religiile antice. Însă, cultul fecundității s-a transformat într-un cult erotic ce însoțeşte fecunditatea. Plăcerea instinctivă s-a liberalizat fără oprelişte, neținând cont de rațiunea sănătoasă şi de conştiința curată, iar homosexualitatea a devenit o formă a sexualității practicată de popoarele antice în văpaia desfrâului lor.

Înțelepții vechi nu au intuit întotdeauna faptul că, aşa cum în natura macrocosmosului pot exista abateri, care, căzând de sub controlul legii fizice aduc dezordinea, tot astfel şi în natura microcosmosului pot exista norme ale ordinii, care trebuie respectate, căci altminteri natura însăşi se va perverti în loc să se desăvârşească...

Legi perverse

Recent emisa Declarația Consiliului Europei nr. 227/1993 se referă la „drepturile homosexualilor în noile democrații". Una din condițiile aderării la calitatea de membru al Consiliului Europei pe care trebuie să o îndeplinească este respectarea drepturilor homosexualilor.

În Anglia e deja votată legea conform căreia homosexualii se pot căsători şi pot inclusiv adopta copii. Dacă în Italia şi Cipru e interzisă, în majoritatea țărilor europene s-a fixat şi vârsta de la care poate fi practicată. Astfel, în Suedia copiii de 15 ani pot să-şi practice liber această „aptitudine sexuală", în Elveția – la 16 ani, iar în Franța – la 18 ani. În România, sodomia era pedepsită cu moartea pe vremea lui Vasile Lupu. Codul Penal din 1937, prin articolul 420 pedepsea cu închisoarea corecțională de la doi la cinci ani această perversiune, considerată delict şi „infracțiune contra pudoarei". Codul Penal din 1968, prin articolul

200, incrimina, de asemenea, relațiile între persoane de același sex și stabilea o pedeapsă cu închisoarea între unul și cine ani.

Din dorința de a deveni membru al Consiliului Europei, România și-a revizuit legislația privind homosexualitatea, publicând în Monitorul Oficial nr. 289/14 noiembrie 1996, modificarea articolului 200 din codul penal, în sensul că homosexualii sunt pedepsiți numai dacă „au produs scandal public", cu închisoare de la doi la șapte ani.

Ce spune Biserica

Poziția Bisericii Ortodoxe este că toate faptele homosexuale sunt inacceptabile din punct de vedere moral: ele denaturează scopul și funcțiunea firească a organelor trupești. Ele reprezintă o parodie a iubirii „într-un singur trup". O reală, autentică iubire într-un singur trup se realizează doar între un bărbat și o femeie. De altfel, e evident faptul – menționat adesea și în literatura de specialitate – că actele homosexuale sunt dăunătoare celor angajați în ele. Prin homosexualitate se transmite virusul HIV, care provoacă SIDA. În plus, homosexualitatea aduce omul în starea de robire, de dependență, deși susținătorii practicilor homosexuale se străduiesc să dovedească faptul că mulți dintre homosexuali pot iubi la fel de mult ca și cei cu orientări firești și pot fi chiar mult mai fideli. Pentru a înțelege această afirmație, este necesar să facem distincție între act și orientare. Dacă o anumită orientare e datorată mediului și factorului genetic, atunci orientarea homosexuală nu reprezintă un păcat. Ceea ce constituie răul, păcatul, este punerea acesteia în practică. Deci, persoanele cu această orientare sunt chemate să crească alături de celelalte, spre asemănarea divină. Atunci când luptă pentru a-și schimba orientarea sexuală sau pentru a-și păstra castitatea, homosexualii au nevoie de sprijinul Bisericii.

Dintr-o grijă pastorală pentru sănătatea spirituală, psihică și fizică a membrilor săi, „normali sau homosexuali", Biserica respinge astfel de relații, așa cum trebuie să se opună adopțiilor în cazul unor cupluri homosexuale. Cu toate acestea, Biserica nu-i poate abandona pe acești oameni, dintre care majoritatea sunt, dacă nu din convingere, cel puțin prin Botez, fiii ei. Astfel, Biserica trebuie să și-i apropie, știută fiind puterea de convertire a Cuvântului lui Dumnezeu, a rugăciunii și a harului Sfintelor Taine.

Pentru a putea fi primiți la Sfânta Împărtășanie, cei care practică această patimă trebuie să renunțe la ea printr-un act de sinceră pocăință.

E într-adevăr o prejudecată să credem că Cuvântul lui Dumnezeu ajunge mai greu la inima oamenilor cu păcate mai mari. Părintele Savatie Baștovoi argumentează acest lucru, arătând că acești oameni sunt capabili de o mare suferință, fiind mereu „altfel", într-o permanentă opoziție cu lumea și cu normele ei. De aceea, când aud de un Dumnezeu, prieten al vameșilor și al păcătoșilor, și care îndeamnă să fim „nebuni" pentru El, sunt cel puțin curioși. Această curiozitate însă le poate lipsi intelectualilor călduți, funcționarilor, „burghezilor", care se identifică cu mersul acestei lumi.

Deși păcatele trupești sunt foarte greu de învins, nu e deloc exclus ca lupta împotriva păcatului să fie câștigată, întrucât totul este posibil cu ajutorul lui Dumnezeu. Singura condiție este ca omul să se întoarcă radical și sincer la Dumnezeu.

Din mulțimea de păcătoși, doar aceia care au „trăit" păcatul cu toate implicațiile lui, pot trăi în mod autentic și pocăința, „pe când ceilalți nu înțeleg pocăința, deoarece nu au înțeles nimic nici măcar din păcatele pe care le-au făcut, pentru că le-au făcut ca niște dobitoace, nu ca niște oameni, fără să înțeleagă și fără să se întrebe vreodată de ce fac cutare sau cutare lucru".

Să nu uităm că există numeroase exemple de convertiri reale, când oamenii și-au schimbat modul păcătos în care trăiau și chiar au ajuns la sfințenie, confirmând cuvintele Mântuitorului: „Cui i se iartă mult, iubește mult".

Bibliografie:

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Creștină al Bisericii Ortodoxe Române;

2. Năstase, Rodica, *„Homosexualitatea privită din punct de vedere psihanalitic"*, în *Homosexualitatea, propagandă a degenerării umane*;

3. Cosma, Sorin, *Curs elementar de bioetică*, Ed. Marineasa, 2002;

4. Stan, G., *Teologie și bioetică*, Ed. Bisericii Ortodoxe, Alexandria, 2001.

Cum îşi manifestă „dragostea“ faţă de români fraţii ortodocşi ucrainieni. După greci, bulgari şi sîrbi

Dosarul „Hagi Curda“

Hagi Curda este numele istoric al localităţii Camâşovca, sat românesc din sudul Basarabiei, situat pe malul lacului Chitai. El a intrat în conştiinţa opiniei publice româneşti datorită conflictului religios care există acolo de mai mulţi ani, conflict care ridică o serie întreagă de întrebări despre libertatea religioasă din Ucraina de azi şi, mai ales, despre situaţia reală a etnicilor români din regiune.

Alex Iuga

În 1875, în perioada când sudul Basarabiei era în stăpânirea României, episcopul Melchisedec Ştefănescu al Dunării de Jos sfinţea la Hagi Curda o frumoasă biserică cu hramul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel. Viaţa religioasă a continuat în limite fireşti şi după ce Rusia a anexat în 1878 cele trei judeţe din sudul Basarabiei, la fel şi după revenirea administraţiei româneşti după 1918. Pentru românii din regiune calvarul începe odată cu instaurarea administraţiei sovietice atee. Preotul din sat (pe care oamenii şi-l amintesc ca popa Gheorghe) şi protopopul Nicolae din Ismail sunt ridicaţi de autorităţi, fiind condamnaţi ulterior la 18 ani de detenţie. Obiceiul autorităţilor sovietice era ca, după patru ani de „reeducare“ intensă în diverse lagăre, să permită preoţilor care acceptau unele compromisuri să slujească din nou. Condiţia principală era colaborarea cu KGB-ul. Popa Gheorghe nu va accepta compromisul şi va sta în închisoare toţi cei 18 ani. Va reveni în cele din urmă ca preot, dar niciodată într-un sat românesc (va sluji în raionul Ismail, la Vasileuca, apoi în oraşul Ismail). Protopopul Nicolae va ieşi din închisoare după patru ani. Bolnav de TBC, el făcuse un compromis pentru a putea supravieţui. În ceea ce priveşte Camâşovca, aici vor fi trimişi numai preoţi de alte naţionalităţi „cu misiune specială“. Mai mult, în 1979, sub pretextul că biserica este în ruină, autorităţile hotărăsc demolarea ei. Astfel, din 1979 până în 1994, în sat nu a mai fost preot şi nu s-a mai slujit liturghia, parohia fiind desfiinţată.

Însă, în 1994, la iniţiativa unui grup de credincioşi, se hotărăşte renaşterea vieţii religioase în Camâşovca. Este constituită comunitatea religioasă „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel“ având drept epitrop pe Vasile Iordăchescu. Pentru cei obişnuiţi cu organizarea bisericească din România, modul de organizare bisericesc din Camâşovca poate apărea destul de ciudat. Comunitatea în frunte cu epitropul hotărăşte în ceea ce priveşte chestiunile administrative şi are un cuvânt greu de spus în alegerea preotului. Preotul în schimb este dator să aibă grijă să ţină slujbele „după cuviinţă“ şi să-şi îndeplinească în mod conştiincios datoriile catehetice. Se pot decela lesne tradiţiile „slobodei“ basarabene, un oarecare spirit şagunian, precum şi tipul de religiozitate foarte atent la formă, specific regiunii, care nu a fost înţeles de ierarhii „regăţeni“ în perioada interbelică, fapt care a condus la numeroase conflicte, care nu au fost decât spre paguba unităţii Bisericii Ortodoxe Române. Putem invoca aici cazurile ierarhilor Gurie Grosu şi Dionisie Erhan, acuzaţi permanent de spirit „separatist“, de promovare a „autonomiei“ bisericii basarabene. Odată constituită, noua comunitate îşi va căuta un preot şi, în condiţiile în care apele bisericii ortodoxe din Ucraina erau extrem de tulburi, s-a hotărât aducerea unui preot din nou înfiinţata mitropolie a Basarabiei, care să slujească în limba română într-un sat compus numai din români. O delegaţie, în frunte cu

primarul de atunci, având asupra sa o cerere semnată de peste 800 de credincioşi, a mers la Î.P.S. Petru Buburuz, mitropolit Basarabiei şi exarh al plaiurilor, care l-a rânduit ca slujitor în Camâşovca pe preotul Anatolie Cristea.

Expulzarea unui preot

Timp de doi ani, Anatolie Cristea a slujit, cu vrednicie spun oamenii din Camâşovca, într-o încăpere închiriată, în ideea că în curând se va ridica din nou o biserică. Pe vechiul loc al bisericii se aşezase între timp un monument al eroilor „Marelui război pentru apărarea patriei". Comunitatea a cerut mutarea monumentului şi ridicarea pe vechiul amplasament a bisericii, în forma originală. În acest sens s-a trecut la colecta de fonduri. Însă, din 1996, autoritățile ucrainene nu au mai privit cu ochi buni activitatea preotului Anatolie, care a fost calificat drept spion român, care are misiunea să bulverseze „armonia etnică" din regiune. Profitând de faptul că mitropolia Basarabiei nu era recunoscută de către autoritățile Republicii Moldova, miliția ucraineană îi va pune interdicție pe cinci ani părintelui Cristea ca să mai intre pe teritoriul Ucrainei. Timp de alți doi ani va fi un joc de-a şoarecele şi pisica, preotul Cristea încercând din când în când să ajungă la credincioşii săi, pentru a fi din nou expulzat de autoritățile ucrainene.

Foto: Bogdan Onofrei

La începutul lui 1998 se începe asaltul sistematic împotriva „cuibului de naționaliști români" din Camâşovca, manifestându-se o stranie convergență între autoritățile ucrainene şi reprezentații Mitropoliei Odessei şi Ismailului, dependentă de Patriarhia Moscovei. Spun stranie deoarece guvernul ucrainean visează demult să impună una din cele două autoproclamate biserici autocefale ortodoxe ucrainene, pentru a combate Patriarhia Moscovei, vector şi azi al ambițiilor imperialiste ale Rusiei. Din păcate pentru ei, nici una nu are recunoaştere canonică din partea autorităților sinodale ortodoxe legiuite. Însă, în cazul Camâşovca, „pericolul" românesc era mai mare, iar Mitropolia Odessei este atotputernică în regiune, dar fiind procentul mare de ruşi şi alți locuitori de credință ortodoxă de altă naționalitate decât cea ucraineană. S-a profitat şi de decesul bătrânului protopop Nicolae, persoană mult mai conciliantă cu „rascolnicii" români. După tradiție, la Ismail a fost ales un nou protopop, în persoana unui alt Nicolae, care nu va conveni mitropolitului Agafanghel al Odessei. El va impune cu forța ca protopop pe Gheorghe Grichko, Nicolae fiind trimis preot în satul bulgăresc Kamenka. Se va dovedi în curând care era de fapt misiunea acestui Grichko.

Diversiuni cu popi politici

Forțat de autorități, primarul din Camâşovca (S. Bujor) a cerut public oamenilor să accepte un preot din partea Moscovei. În fața acestei acțiuni de forță, la 18 ianuarie 1998 peste 300 de oameni s-au adunat pe locul fostei biserici şi au cerut ca, până la clarificarea situației bisericeşti din Ucraina, în Camâşovca să fie preot din Mitropolia Basarabiei. Toată manifestația a fost monitorizată de autoritățile polițieneşti, iar epitropul Vasile Iordăchescu a fost arestat şi trimis în judecată pentru că a organizat o manifestație publică neautorizată, procurorii cerând, pe baza articolului 85 alin. 1 CP. Ucraina, o pedeapsă între 1 şi 3 ani sau o amendă de 8.000 de grivne, plătibilă de cei

care participaseră la manifestație. În timpul procesului, care a avut multe în comun cu vechile procese politice sovietice, Vasile Iordăchescu a reuşit să obțină achitarea, arătând că adunarea a avut caracter religios şi că, pe baza art. 34, alin. 2 din Constituția ucraineană, orice adunare este permisă dacă este anunțată autorităților cu o zi mai devreme. Or adunarea fusese anunțată autorităților raionale cu o săptămână înainte.

Scăpat de închisoare, epitropul Iordăchescu se vede confruntat cu preoții pe care Odessa îi trimite în sat. Primul venit a fost Marian, care a fost primit cu ostilitate de credincioşi şi a plecat la scurt timp. În locul lui, în 1999, va veni preotul Alexei Grecu, român din părțile Reniului, sau „moldovan" după propria declarație. Până a veni la Hagi Curda el fusese preot la Orlovka (raionul Reni), unde făcuse oarecare treburi necurate. Drept pedeapsă mitropolitul Agafanghel îl trimite „în exil" la Camâşovca, cu misiunea precisă de a „pacifica" zona. Avertizat că nu mai are unde pleca în alt sat şi sigur pe sprijinul autorităților bisericeşti şi polițieneşti, preotul Grecu trece imediat la un program de forță. El îl proclamă pe fostul preot Anatolie Cristea eretic şi cere ca toți copii botezați de acesta să fie rebotezați de el, căsătoriile să fie refăcute, iar în cazul morților să se ia un pumn de țărână de pe mormânt, să fie dus la biserică ca să fie citit şi mai apoi să fie presărat pe mormânt. În plus, popa Alexei va refuza să oficieze orice slujbă de înmormântare, dacă groapa era făcută conform unui obicei vechi din zona: după ce se sapă o groapă de doi metri se face apoi o nişă laterală unde este pus mortul, pentru ca pământul să nu cadă direct pe sicriu. Alexei a cerut ca groapa să se facă aşa cum se face „pe tot cuprinsul patriarhiei Moscovei".

Gesturile lui Alexei şi presiunile autorităților au produs ample frământări în sat. La început, la slujbele făcute de Alexei asistau doar câteva rude ale primarului, păzite de gardieni ca să nu părăsească incinta. Majoritatea erau revoltați de atitudinea dură a noului preot, denunțând în plus slaba sa pregătire teologică. Cu timpul, nevoia de a

Biserica din Hagi Curda înainte de demolare

participa la slujbe a unei părți a populației a învins. După cum afirma cineva din zonă: „după atâția ani de ateism, poți îmbrăca şi o maimuță în odăjdii, iar babele îi vor săruta mâna“. Era până la urmă tot popă şi Alexei, cu anteriu şi cu potcap, după rânduială. Alții s-au dus de frică, o teamă care se va accentua pe an ce va trece. Nucleul „dur“ al credincioşilor a rămas alături de epitrop. Aceştia s-au întâlnit o perioadă fără preot, într-o casă din sat. Conştient de faptul că acest lucru nu e normal şi dorind să nu rupă în două comunitatea din Hagi Curda, Vasile Iordache va căuta un *modus vivendi* cu preotul Grecu. La rândul lui, acesta va căuta un timp să nu intre în conflict cu epitropul care, legal, era administratorul parohiei sub toate aspectele materiale.

Banii românești declanșează războiul

Visul lui Vasile Iordache era să se ridice în sfârşit biserica, pentru ca să existe un loc în jurul căruia credincioşii să se adune. El va face toate demersurile în acest sens (proiecte, aprobări) şi va cere finanțare de la Departamentul Românilor de Pretutindeni, condus atunci de entuziaştii Viorel Badea şi Antonie Popescu. Departamentul a promis, în 2000, 15.000 de dolari pentru biserica din Hagi Curda, bani care însă nu au mai ajuns niciodată în mâinile epitropului, din simplul motiv că noua putere iliesciană instaurată la Bucureşti nu era interesată de asemenea probleme. Cu toate acestea, mirajul banilor a produs scânteia care a declanşat războiul. La auzul că va exista o finanțare importantă, protopopul Grichko, împreună cu alți cinci preoți, se va deplasa în sat şi-i va cere epitropului Iordăchescu ca 5.000 de dolari să fie dați pentru refacerea soborului din Ismail, iar toate actele parohiei să fie încredințate preotului Grecu. Vasile Iordăchescu a refuzat să dea banii deoarece aceştia aveau o destinație precisă şi nu puteau fi deturnați. În plus, a fost clar că se dorea subordonarea cu orice preț a comunității Mitropoliei Odessei, în timp ce majoritatea credincioşilor doreau să țină de Mitropolia Basarabiei.

Conflictul a continuat surd timp de alți doi ani, timp în care, de frică, tot mai mulți credincioşi au părăsit ideea de a fi de partea Mitropoliei Basarabiei, în fața permanentelor demonstrații de forță ale preotului Grecu şi a indiferenței interesate de care dădeau dovadă autoritățile locale. În cele din urmă, o parte a credincioşilor hotărâşte să se regrupeze ca fideli ai Mitropoliei Basarabiei, făcând în acest sens demersuri lungi şi obositoare la reprezentații Departamentului pentru Probleme Religioase din Odessa şi Kiev. În acțiunea lor, ei au fost favorizați de faptul că, în cele din urmă, Mitropolia Basarabiei a fost recunoscută la 30 iulie 2002 în Republica Moldova şi de vântul schimbării care se manifesta în rândul autorităților de la Kiev.

La 26 martie 2003 este recunoscută de Administrația regională de Stat Odessa Comunitatea religioasă ortodoxă „Sfinții Apostoli Petru şi Pavel“ din satul Camâşovca, raionul Ismail, dependentă de Mitropolia Basarabiei. Autoritățile raionale au trebuit să recunoască existența în Camâşovca a două parohii, una care ține de Mitropolia Basarabiei şi alta dependentă de Mitropolia Odessei, iar primarul din localitate (M. Bulgarul) a acordat spații pentru ambele comunități, în aceeaşi clădire, însă la etaje diferite (e vorba de clădirea administrativă a fostului colhoz „Pobeda“) pentru desfăşurarea cultului.

Prin urmare, cu toate aprobările în bună regulă, preotul Anatolie Cristea a revenit în Camâşovca şi a trecut la reorganizarea comunității. Din păcate, oamenii nu s-au bucurat prea mult de drepturile obținute, deoarece diversele servicii de securitate, în colaborare cu reprezentanții Mitropoliei Odessei au trecut rapid la contracararea „cuibului de conspiratori români“ prin tot felul de mijloace de intimidare. Ei au grijă însă ca în față să apară acest Alexei Grecu, iar cei implicați în dispute să fie tot locuitorii din sat, români, astfel încât din exterior să pară că este vorba de un simplu conflict între românii dintr-un sat, o păruială între doi preoți care-şi împart aceeaşi parohie.

Amenințări, bătăi, incendieri

Cronologic, lucrurile s-au petrecut astfel: Pe 17 iunie 2003, un număr de 19 credincioşi ținând de Mitropolia Basarabiei, cu voia primarului M. Bulgarul au trecut la amenajarea terenului unde se aflase biserica, teren care ține, conform celor afirmate chiar de avocați ucraineni, de Mitropo-

lia Basarabiei, în virtutea faptului că a fost proprietatea Episcopiei Dunării de Jos. Ei au fost agresați verbal de soția preotului Alexei, Elvira, care l-a amenințat apoi pe Vasile Iordăchescu că-i va da foc la casă. Sosind și preotul Grecu, acesta a declarat că sudul Basarabiei a fost eliberat de ruși de sub stăpânirea turcilor și că Patriarhia Moscovei a readus credința pravoslavnică în zonă. În plus a afirmat că a jurat Patriarhului Moscovei și că se va bate până la ultima picătură de sânge pentru ca să facă să dispară „schisma" în Camâșovca. În seara zilei de 21 iunie părintele Cristea a săvârșit botezul copilului soților Alexei și Viola Cocoș și a ieși apoi, cu un grup mic de credincioși, pe scările clădirii administrative unde se țin slujbele. Atunci au fost înconjurați de un număr de indivizi mirosind a alcool, care l-au agresat fizic și verbal pe preot, cerându-i socoteală în ce calitate a venit să slujească în sat și ce a făcut cu banii strânși până în 1997 pentru construcția bisericii (ulterior, în revista *Concordia* se va arăta lămurit ce s-a întâmplat cu banii și cu materialele de construcție cumpărate până în 1997). Întâmplător sau nu, din sat erau plecați în acea zi și primarul, și miliția-nul, iar lucrurile au fost lăsate fără rezolvare.

În noaptea de 29-30 noiembrie 2003, gospodăria lui Vasile Iordăchescu a fost incendiată pentru prima oară. După o serie de amenințări telefonice, locuința epitropului este pentru a doua oară incendiată la 29 februarie 2004, dată la care este incendiată și mașina preotului Anatol Cristea. În noaptea de 4-5 iulie 2004 (în ajunul sărbătorii Sfinților Apostoli Petru și Pavel), camera care slujea drept capelă enoriașilor care țineau de Mitropolia Basarabiei a fost devastată, iar epitropul Iordăchescu bătut. Deși au fost deschise anchete de către autoritățile polițienești, niciodată aceste nu au fost finalizate. Fiindu-i teamă ca familia sa să nu pățească ceva, preotul Cristea va pleca în cele din urmă din sat. În locul său a fost orânduit părintele Nicolae Asargiu, care mai avusese experiențe de acest gen la Anadol, sat în părțile Reniului, de unde a fost la rândul lui expulzat pe cinci ani în Republica Moldova, deși era de baștină din Anadol. Într-un interviu din 2005, părintele Nicolae arăta: „În cazul de la Hagi Curda nu se poate vorbi de două comunități ortodoxe. Este vorba doar de doi preoți, pe care nu-i deosebește nimic, în afară de faptul că nu-i deosebește nimic, în afară de faptul că au subordonări canonice diferite: unul este cu Biserica Ortodoxă a Mitropoliei Basarabiei, celălalt este cu Biserica Pravoslavnică Rusă. Și atât. Chiar și hramul bisericii este unul și același: Sfinții Apostoli Petru și Pavel. Vreau să știți: comunitatea creștin-ortodoxă de la Hagi Curda niciodată n-a fost în dezastrul în care este astăzi. Ea a fost întotdeauna sub o singură oblăduire și cu o singură păstorire. Și așa ar fi fost în continuare, dacă în viața ei nu s-ar fi amestecat autoritățile politice... La Hagi Curda lumea ar fi fost și ar fi rămas toată împreună, dacă în viața bisericească nu s-ar fi implicat statul". Părintele

Nicolae îşi exprima speranţa că se va putea sărbători cum se cuvine aniversarea celor 130 de ani de la sfinţirea bisericii, fapt care din păcate nu s-a petrecut.

În urma repetatelor agresiuni fizice şi dat fiind că mai avea şi altă parohie de păstorit în Republica Moldova, părintele Nicolae va părăsi la rându-i Hagi Curda, la sfârşitul lui 2005, în locul lui sosind tânărul Anatolie Curtev. Acesta a şi fost întâmpinat de preotul Alexei cu ameninţarea că mafia pe care o are în Ismail îi va omorî soţia şi copiii. În postul Paştelui din acest an ameninţările vor fi concretizate în bătaia cumplită pe care preotul Curtev o va primi de la trei indivizi în preajma autogării din Ismail şi mai apoi, în noaptea învierii, de aruncarea de gaze lacrimogene în capelă, fapt care a făcut ca o mare parte din credincioşi să se împrăştie fără a serba cum se cuvine învierea Domnului.

Acest eveniment a fost punctul culminant al unor evenimente care au loc săptămânal. Cum credincioşii lui Alexei au capela la parter, iar cei ce ţin de Mitropolia Bsarabiei la etaj, permanent duminica după liturghie, diverşi indivizi urcau şi proferau injurii la adresa „românilor“ sau aruncau manifeste împotriva preoţilor dependenţi de mitropolia Basarabiei. Oamenii erau prin urmare destul de obişnuiţi cu acest tratament, însă ultimele evenimente se pare că i-au afectat foarte mult. Preotul Anatolie a plecat să-şi pună soţia şi copii la adăpost în altă localitate, iar oamenii se tem să mai vină la biserică. Mai mult, terenul fostei biserici din sat a fost atribuit credincioşilor preotului Grecu, iar Mitropolia Odessei a demarat acţiunea de construcţie a unui locaş de cult în Camâşovca. În aceste condiţii este legitimă întrebarea câţi vor mai rămâne fideli Mitropoliei Basarabiei?

Conspiraţia KGB

Acestea ar fi evenimentele, în mare, până în prezent, iar pe marginea lor merită făcute câteva comentarii. În primul rând e vorba de implicarea directă a Mitropoliei Odessa în acţiunea de desfiinţare a redutei româneşti din Hagi Curda. Majoritatea ierarhilor din Patriarhia Moscovei sunt foşti agenţi KGB, care nu văd cu ochi buni dezvoltarea unei conştiinţe româneşti. Preotul Alexei Grecu este numai un pion în această gigantică conspiraţie deoarece cei din Odessa se tem că, dacă ar fi lăsate în pace, majoritatea comunităţilor româneşti din sudul Basarabiei ar trece la mitropolia păstorită de Petru Buburuz. Implicarea autorităţilor ecleziastice din Odessa şi Ismail în scandal nici nu a fost ascunsă. În periodicul bisericesc editat la Ismail, Vasile Iordăchescu este calificat cu epitete ca „satana“ sau „spion român“. În ultimul timp, pentru a nu exista acuze de discriminare, s-a început numirea de preoţi „moldoveni“ în satele majoritar româneşti, însă ei sunt puşi sub un control strict şi sunt lipsiţi de posibilitatea de a avea cărţi de cult româneşti, astfel că limba pe care o folosesc în slujbe este departe de a fi satisfăcătoare. Orice carte de cult adusă din România este privită ca o ingerinţă a Patriarhiei Române pe un teritoriu care ţine canonic de Moscova şi este respinsă.

În această chestiune Biserica Ortodoxă Română ar trebui să aibă un cuvânt de spus, însă până acum ea s-a păstrat într-o tăcere prudentă. Ea este în comuniune cu Patriarhia Moscovei şi încearcă să întreţină relaţii cât mai bune cu aceasta. De aici rezultă o tăcere care ar putea părea excesiv de prudentă. Dintr-o anumită perspectivă poziţia bisericii noastre poate fi de înţeles, deoarece ea are o poziţie deloc de invidiat într-o lume ortodoxă sfâşiată de nenumărate contradicţii. Una din ele priveşte chestiunea jurisdicţiei canonice şi a interferenţei diverselor autorităţi ecleziastice, poate principalul motiv care împiedică convocarea multaşteptatului sinod panortodox. Interpretarea diferită a termenului *etnos* (tradus fie prin *neam*, fie prin *provincie*) conţinut de canonul 34 Apostolic stă la originea tuturor disputelor. În canon se spune: „Se cade ca episcopii fiecărui neam (*etnos*) să cunoască pe cel dintâi dintre dânşii şi să-l socotească pe el drept căpetenie şi nimic mai de seamă să facă fără încuviinţarea acestuia; şi fiecare să facă numai acelea care se referă la eparhia sa. Dar nici acela (cel dintâi) să nu facă ceva fără încuviinţarea tuturor, căci numai astfel va fi înţelegere şi se va mări Dumnezeu prin Domnul în Duhul Sfânt: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt“. Nu vom insista asupra modului în care a fost folosit acest canon de-a lungul timpului. Amintim doar câteva repere: în momentul creştinării bulgarilor acestora li se recunoaşte un patriarh. În momentul cuce-

ririi Bulgariei de împăratul bizantin Vasile al II-lea, patriarhia bulgară este desfiinţată şi toţi credincioşii sunt aduşi sub ascultarea patriarhului de Constantinopol. Sub Asăneşti, patriarhatul bulgar este restaurat, iar lui i se va adăuga patriarhatul sârbesc. După cucerirea Peninsulei Balcanice de către turci, aceştia vor păstra o perioadă diversitatea autorităţilor patriarhale, însă, în secolul XVII, când Imperiul Otoman începea să scârţâie, au pus pe toţi ortodocşii din imperiu, indiferent de naţionalitate, sub autoritatea Patriarhiei de Constantinopol. Din acel moment şi mitropoliile româneşti, cu o mare tradiţie de autonomie, au fost înfeudate Fanarului. Prin urmare, lupta pentru independenţa politică a popoarelor din Balcani s-a îngemănat cu lupta pentru independenţa religioasă de sub autoritatea Fanarului.

Imperiul Rus a răpit pământuri şi biserici

Dacă în cazul românilor şi sârbilor, de la independenţa politică s-a trecut la independenţa religioasă, cazul bulgar a fost invers. Preoţii şi credincioşii bulgari aflaţi încă sub dominaţie turcească au cerut înfiinţarea unui exarhat care să promoveze limba slavonă în biserică şi care să-i protejeze pe bulgari de încercările grecilor de asimilare prin biserică. Această înfiinţare de două autorităţi bisericeşti în cadrul aceluiaşi stat a stârnit o imensă dispută în jurul aşa numitei probleme filetiste care nu se va rezolva decât în 1953 la presiunile Patriarhiei Moscovei, manipulată de KGB.

În ceea ce priveşte Patriarhia Moscovei, aceasta, pe măsură ce Imperiul Rus cucerea noi teritorii, le îngloba în teritoriul ei canonic, chiar dacă acestea nu făcuseră niciodată parte din el. Aşa s-a petrecut cu Basarabia, până atunci parte integrantă a Mitropoliei Moldovei. La fel, nici mitropolia Kievului, nu a fost până la cucerirea rusă sub ascultarea Moscovei. Deşi s-a angajat să respecte diversitatea lingvistică şi etnică, Biserica Rusă a trecut la o amplă campanie de rusificare prin biserică ale cărei efecte se văd şi azi. În momentul în care Imperiul Rus s-a prăbuşit, diversele părţi desprinse s-au reorganizat în biserici canonic recunoscute de patriarhiile Răsăritului. Acest lucru nu a fost acceptat niciodată de URSS care s-a folosit de Patriarhia Moscovei în planurile sale de dominaţie în Europa de Est şi Centrală. Teritoriile care au fost recucerite după 1944 au fost reînglobate în patriarhia Moscovei iar unde nu s-a putut, cum a fost cazul Cehoslovaciei şi Poloniei, Moscova a dat o nouă „confirmare“ şi „recunoaştere“ acestor biserici locale, făcând astfel precum preotul Grecu când a venit prima dată la

Hagi Curda. Prin urmare, organizarea bisericească ortodoxă de azi este rezultatul Conferinței Panortodoxe de la Moscova din 1948, făcută sub indicațiile KGB-ului pentru a sluji planurile expansioniste sovietice. Acum bisericile ortodoxe din țările baltice, din Ucraina sau Republica Moldova pot foarte bine, în virtutea modului cum de-a lungul istoriei a fost interpretat canonul 34 să-şi proclame autonomia, autocefalia sau să treacă de altă autoritate canonică decât cea moscovită. Dintre aceste noi biserici ortodoxe unele au fost recunoscute (în Estonia), altele sunt considerate necanonice. Acest fapt se datorează fricii pe care o emană în continuare Rusia şi a încercării de a se evita fragmentarea şi mai mult a unui organism al ortodoxiei deja hăcuit şi suferind.

Cum i se răspunde bunăvoinței BOR

În lumea ortodoxă Biserica din România este într-o situație ingrată. Se poate afirma cu toată certitudinea că, încă din perioada interbelică, Biserica Ortodoxă Română este cea mai deschisă la nou şi cea mai modernă în spirit din toate bisericile ortodoxe importante. Deşi şi ea a avut unele excese, totuşi în Biserica Ortodoxă Română nu au existat manifestările de imperialism religios pe care le constatăm şi azi la Biserica Rusă, nici manifestările de naționalism primitiv pe care le decelăm la sârbi sau la diversele eparhii greceşti. Biserica Ortodoxă Română a înființat pentru cei mai numeroşi credincioşi ortodocşi de altă naționalitate decât românii, anume sârbii şi ucrainenii, două vicariate dependente de Patriarhul României, prin care aceştia îşi pot dezvolta o viață bisericească autonomă în limba proprie. Din păcate, nici sârbii, nici ucrainenii n-au răspuns cu aceeaşi monedă. Sunt binecunoscute persecuțiile la care sunt supuşi românii din Valea Timocului, „vinovați“ de faptul că vor slujbă în limba română, iar situația din Ucraina am prezentat-o deja. Din perspectiva canoanelor bisericeşti, aceasta ar fi soluția cea mai bună: înființarea unui vicariat ortodox român în Ucraina, care să permită dezvoltarea unei vieți bisericeşti româneşti. Dar, până acum, nici o discuție nu s-a purtat în acest sens (e şi greu de stabilit cu cine trebuie purtată această discuție) în timp de oamenii din Hagi Curda nu mai pot aştepta. Totuşi, juridic, această parohie ține de Mitropolia Basarabiei, oamenii de aici au răspuns cu entuziasm de câte ori ierarhul lor le-a cerut obolul, iar Patriarhia Română ar trebui să ia o decizie.

Dacă din punct de vedere bisericesc lucrurile sunt mai complicate, din punct de vedere legal ele sunt cât se poate de clare. Ucraina este un stat care recunoaşte liberul exercițiu al cultelor religioase şi mai multe autorități ecleziastice ortodoxe pe teritoriul său. Parohia din Hagi Curda funcționează *legal* ca parohie dependentă de Mitropolia Basarabiei, conform legilor ucrainene, iar acest lucru nu mai poate fi schimbat. Tocmai pentru că nu se poate lua o măsură administrativă, servicii secrete şi autoritățile locale încurajează actele de teroare împotriva românilor, care nu sunt apoi rezolvate niciodată, sperîndu-se ca oamenii din Hagi Curda vor ceda în fața terorii. Acest lucru este posibil cât nimeni nu se interesează de cele ce se petrec acolo. În momentul când Hagi Curda ar deveni un caz dicutat în massmedia internațională, acest lucru ar înceta, deoarece noile autorități de la Kiev, care doresc să obțină integrarea Ucrainei în Uniunea Europeană, sunt sensibile la semnalele venite de la Strasbourg. Aici trebuie să intervină autoritățile române şi opinia publică românească.

Responsabilitatea noastră

Se tot vorbeşte de cât de ticăloşi sunt ucrainenii, dar se uită partea de vină, imensă, pe care noi o avem. Ucrainenii fac tot ce fac pentru că li se permite acest lucru de către noi, pentru că, din laşitate sau comoditate, ne facem că nu-i vedem pe frații noştri din sudul Basarabiei. Teama este cuvântul de ordine în toate satele româneşti din Ucraina, teama că nu au pe cine să se bazeze în afară pe ei înşişi. Adesea cei de acolo spun că, dacă ar simți măcar puțin ajutorul din partea țării-mamă, ar putea să facă mult mai multe. În schimb, din România se aud din când în când zbierete isterice din partea unor iresponsabili, care cer unirea imediată a teritoriilor româneşti din Ucraina cu România, şi... atât, fără să-şi dea seama că ponoasele pentru o asemenea atitudine le trag cei din Ucraina. Din această perspectivă, este firească suspiciunea autorităților ucrainene,

care, la fel de adevărat însă, iau măsuri disproporționate. De exemplu, dacă mergi cu maşina prin sudul Basarabiei, îți poți da seama dacă satul este românesc sau bulgăresc în funcție de calitatea drumurilor comunale, net superioare în al doilea caz. E limpede că, dacă sunt tăiate investițiile pentru sat, îți piere cheful de a mai promova cauza românească. Românii din Ucraina suferă, iar din partea României nu vine nici un ajutor concret (culmea culmilor este că autoritățile române nu ştiu nici acum care sunt satele cu populație română din Ucraina). Din acest motiv, este normală adoptarea hainei moldovenismului, care te scuteşte de neplăceri, sunt explicabile demobilizarea oamenilor şi chiar sentimentul de ură de sine – atât de bine manifestat în cazul românilor din Camâşovca. Ne putem întreba ce ar fi fost dacă toți românii cu influență ar fi denunțat viguros şi sistematic abuzurile din acel sat, la toate instanțele posibile. Ne putem întreba ce s-ar fi întâmplat dacă banii pentru biserică ar fi ajuns în Hagi Curda şi s-ar fi construit sfântul locaş. Nu putem şti precis, dar credem că am fi fost mai aproape de o comunitate unită în jurul bisericii, sigură că țara-mamă o apără. Nici acum nu e timpul pierdut, acum când românii din Hagi Curda sunt în cea mai neagră deznădejde. Trebuie atrasă atenția tuturor celor care pot interveni ca abuzurile de acolo să înceteze, iar autoritățile ucrainene să înceapă să aplice legea. Mai mult, orice bănuț dat pentru ridicarea bisericii din Hagi Curda va întări însutit inimile oamenilor de acolo. Ei au fost solidari cu tot neamul românesc la nevoie, acum e rândul nostru. Poate soluția aceasta va deveni redundantă în condițiile unei înțelegeri între biserici, dar cel puțin în acest moment ea este singura ca să arătăm că suntem aproape de românii de acolo.

Ce-i de făcut

Închei aceste rânduri cu următoarele considerații în ceea ce priveşte relațiile româno-ucrainene: trebuie să fim fericiți că în coasta noastră nu mai este monstrul rus, chiar dacă naționalismul de azi din Ucraina este extrem de deranjant. Trebuie însă înțeleşi şi ucrainienii. Au fost secole de-a rândul sub stăpânire străină şi abia şi-au obținut o independență care este atacată sistematic. Cu ei va trebui să negociem în viitor şi să avem relații bune. Va trebui să negociem deschis, bărbăteşte, pe probleme care se pot rezolva concret şi nu pe utopii: colaborarea în bazinul Mării Negre (gazul din jurul Insulei Şerpilor este de fapt miza esențială a relațiilor dintre cele două țări, miză din care derivă totul), pe Dunăre şi problema Transnistriei. Nu cred posibilă revenirea nordului Bucovinei şi a sudului Basarabiei la România, mai ales că am recunoscut aceste provincii ca aparținând Ucrainei. Se poate visa la o unire cu Republica Moldova sau cel puțin la o Republică Moldova în granițele de azi în afara influenței ruse, cu problema Transnistriei rezolvată şi cu identitatea românească asumată. În momentul în care chestiunile economice şi politice dintre Ucraina şi România vor fi rezolvate, nu vor mai fi motive ca etnicii români din Ucraina să fie considerați „agenți“ sau „spioni“, iar problema va fi închisă. Până atunci, autoritățile române trebuie să atragă permanent atenția că este împotriva drepturilor omului să limitezi libertatea de exprimare a unei etnii în virtutea faptului că există unele dispute cu țara-mamă a acesteia şi să apere drepturile lor, chiar dacă sunt doar nişte bieți țărani la margine de lume.

Represiunea comunistă împotriva culturii

Studiu de caz: Paul Goma

Mircea Stănescu

În prezentul studiu, prin „represiune comunistă“ înțelegem toate acele metode şi tehnici ale Partidului comunist/Securității, folosite pentru a distruge nu doar orice formă reală sau posibilă de opoziție, ci şi orice manifestare publică a libertății de gîndire şi de expresie.

În mod conex, prin „cultură“ înțelegem toate acele producții ale spiritului care diferă de linia politică oficială a regimului comunist, indiferent că este vorba despre artă, ştiință, religie sau atitudini ori comportamente politice[1].

În ilustrarea şi analiza acțiunilor represive ale Partidului şi/sau Securității am ales cazul scriitorului Paul Goma, unul dintre cei mai mari prozatori postbelici, opozant al regimului şi dizident, militant pentru drepturile omului, atît în țară cît şi în exil. Cazul este cu adevărat emblematic, mai întîi pentru că Paul Goma trimite sistematic în Occident manuscrisele romanelor sale în vederea publicării. Apoi, pentru că odată cu Paul Goma se naşte disidența din România comunistă, organismele regimului utilizînd toată gama de metode şi tehnici represive pentru a-i distruge pe el şi pe cei din jurul său.

Pentru expunerea de față ne vom întemeia pe lucrările scriitorului, pe de o parte, şi pe documentele de Securitate accesibile, pe de altă parte[2].

Putem decela trei perioade în scrierile şi acțiunile lui Paul Goma: *refugiul şi închisoarea (1944-1976)*, *disidența (1977)* şi *exilul (1977-prezent)*. Documentele accesibile care reflectă acțiunile Aparatului Terorii acoperă parțial şi lacunar doar o parte din istoria personală a scriitorului (1957-1977). Din acest motiv analiza noastră se va focaliza pe o parte din *prima perioadă* – cea a originilor disidenței scriitorului – şi pe *cea de-a doua*, lăsînd de-o parte *cea de-a treia perioadă* şi etapa dintîi a *primei perioade*[3].

Prima perioadă

În 1956, în timpul Revoltei Maghiare, Goma este condamnat la 2 ani de închisoare „corecțională“ pentru „agitație“. Este deținut la Gherla, experiență pe care o redă în romanul cu același titlu[4]. La 21 noiembrie 1958 ar fi trebuit ca pe-

[1] Pentru o analiză mai detaliată asupra scopurilor represiunii în regimul comunist, în general, şi a represiunii asupra gîndirii şi expresiei („crimăgîndit“, după formula lui Orwell), în particular, a se vedea studiul introductiv la cartea noastră: *Organismele politice româneşti (1948-1965). Documente privind instituțiile şi practicile*, Bucureşti, Editura Vremea, 2004, pp. 9-52.

[2] Mare parte din scrierile lui Paul Goma se găsesc, în acces liber, pe site-ul său, la adresa electronică: www.paulgoma.free.fr. Menționăm, totodată, că autorul a făcut deja acea punere față-în-față a propriilor lucrări memorialistice cu documentele Securității în ediția a III-a din *Culoarea curcubeului '77*, publicată în 2005 la Editura Polirom din Iaşi, lucrare care este însoțită de o selecție de documente, comentate, din dosarele Securității care îl privesc pe scriitor, intitulată *Cod „Bărbosul“ (Din dosarele Securității, 1957-1977)*. Pentru studiul de față vom trimite la această din urmă lucrare care se află pe site-ul autorului, întrucît este completă, deci: „standard“.

[3] Întrucît documentele Aparatului Terorii tac cu privire la ceea ce doresc să ascundă, sau ele nu sînt accesibile din același motiv, orice expunere trebuie să precizeze din capul locului rațiunile selecției tematice pe care o operează. Pentru o analiză a „momentului Goma“ în contextul general (şi ulterior) al disidenței în România comunistă, a se vedea studiul nostru *Despre disidența în România comunistă (1977-1989)*, în „Sfera Politicii“, nr. 106/2004, pp. 39-47. Totodată, pentru acțiunile represive ale Securității asupra scriitorului şi a familiei sale a se vedea studiul nostru *Securitatea şi terorismul (inter)național (1977-1989)*, în revista ROST, octombrie-decembrie 2005.

[4] V. Paul Goma, *Gherla*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1990.

deapsa să-i expire, însă cu circa trei luni înainte de termen Securitatea se interesează de situaţia sa. La dosar există un schimb de adrese între Biroul „D" al Regiunii de Securitate Cluj (sub jurisdicţia căruia se afla închisoarea Gherla) – structura locală a Direcţiei centrale „D" a Securităţii (care se ocupa de deţinuţii politici) şi Serviciul/Direcţia „C" a Securităţii de la Bucureşti (care se ocupa de dosare – strămoşul Centrului de Informare şi Documentare de mai tîrziu). Întrucît concluzia este că Paul Goma nu s-a „reeducat", prin *Decizia nr. 15.157*, semnată de însuşi şeful Securităţii, Pintilie Gheorghe, i se fixează „domiciliu obligatoriu" pe o perioadă de 36 de luni. Modul în care se produce această a doua condamnare este unul de tip extrajudiciar, Securitatea fiind în acest caz nu doar călăul, ci şi procurorul şi judecătorul. Decizia în cauză se întemeiază pe *Hotărîrea Consiliului de Miniştri nr. 337/11 martie 1954, cu privire la reeducarea foştilor condamnaţi contra-revoluţionari care şi-au executat pedeapsa.* Hotărîrea însăşi face parte din legislaţia secretă a regimului, fiind integrată unei suite de norme procedurale prin care erau distruşi duşmanii regimului. Rolul măsurii, după cum este spus explicit, este unul preventiv, căci în timpul detenţiei Paul Goma „nu a fost semnalat informativ"[5] (a se citi: reţeaua informativă nu a obţinut despre el informaţii că ar fi avut atitudini sau un comportament împotriva regimului). Motivarea constă în chiar antecedentele sale: „a desfăşurat activitate duşmănoasă împotriva regimului [...] iar în penitenciar a avut o comportare rea"[6] (a se citi: a fost pedepsit).

Domiciliul forţat – în fapt, un stadiu intermediar între detenţie şi „libertate" (oficialii chinezi au un mod sugestiv de a-i numi pe aceşti deţinuţi: „prizonieri liberi"[7]) – îi este stabilit în „satul nou" Lăteşti[8]. La expirare, în 1961, prin *Decizia nr. 16.285*, semnată de secretarul general al MAI, Negrea Vasile, pedeapsa i se prelungeşte cu alte 24 de luni, pe motiv că: „întreţine relaţii cu elemente urmărite prin acţiuni informative"[9]. În acest context, Paul Goma redactează primul său memoriu către MAI, Procuratura Generală, MAN şi CC al PMR cerîndu-le să ancheteze decizia de a i se prelungi domiciliul forţat. Este un moment foarte important, care poate fi integrat în tipul de acţiuni care ţin de originile dizidenţei est-europene în general, şi a lui Paul Goma în special. În urma memoriului, în ianuarie 1963 acelaşi Negrea Vasile hotărăşte „să fie pus în libertate şi lucrat informativ şacoloţ unde se va stabili"[10].

Se stabileşte la Şercaia, la părinţii săi, unde lucrează ca muncitor necalificat, „la munca de jos", ca toţi foştii deţinuţi politici „nereeducaţi". Este în permanenţă urmărit. În 1965, ca urmare a unui decret dat de Ceauşescu în august, prin care foştilor deţinuţi politici li se dădea voie să-şi continuie studiile, concurează şi reuşeşte – în urma unui examen – să fie admis la Facultatea de Filologie din Bucureşti. Aici este luat „în lucru" de securistul de „obiectiv", lt.-maj. Achim Victor. Ca manieră de „lucrare activă"[11] – adică de anihilare –, Securitatea caută să-l recruteze ca informator. Tentativa are loc pe 17 februarie 1967, ziua în care tatăl lui Paul Goma a murit. După toate probabilităţile, Organul Teorii s-a folosit de acest moment prielnic, întrucît directivele privind modul de recrutare a informatorilor indică maniera de studiere a „candidaţilor" şi găsirea celor mai potrivite momente pentru a o face[12]. În total au fost trei asemenea tentative – toate eşuate.

Pentru a evita presiunile Securităţii, în toamna lui 1967 Paul Goma abandonează facultatea: „ca să nu mai aibă ce pierde, ca să poată fi şanta-

5 Paul Goma, *Cod „Bărbosul" (Din dosarele Securităţii, 1957-1977)*, la www.paulgoma.free.fr, p. 10 (fără altă indicaţie, toate trimiterile sînt la prezenta ediţie a acestei lucrări).

6 Paul Goma, *op. cit.*, p. 12.

7 Vezi Hongda (Harry) Wu, *Laogai, the Chinese Gulag*, Westview Press Inc., 1992 (ed. franceză Paris, Dagorno, 1996).

8 Această experienţă este descrisă de autor în două lucrări: *Bonifacia*, Bucureşti, Editura Omega, 1991 şi *Lăteşti* (neterminată), pe site-ul autorului.

9 Paul Goma, *op. cit.*, p. 14.

10 Paul Goma, *op. cit.*, p. 17.

11 Paul Goma, *op. cit.*, p. 26.

12 Vezi în acest sens *Directiva despre munca cu agentura*, Arhivele Securităţii, Fond „D" (Documentare), 19 p.

Foto: Bogdan Onofrei

jabil“[13]. În vară trimite în Occident prima variantă a romanului *Ostinato* – acest roman, eseu, poem epic în acelaşi timp – în vederea publicării. Aceste două decizii fac ele însele parte din genul de acțiuni care vor contura noul tip de opoziție la comunism – diferit de acțiunea armată sau de rezistența pasivă (subversivă) – *disidența*.

Fără drept de semnătură

În 1968 – în timpul invaziei sovietice în Cehoslovacia – Paul Goma cere conducerii USR să intre în Gărzile Patriotice. Motivul: Basarabia. I se spune că drumul către Gărzile Patriotice trece prin Partid, aşa că face cerere de primire. Goma va regreta mai tîrziu că nu primise o armă, aşa cum spera. Pentru Partid, acest episod nici nu va exista: se va comporta ca şi cum evenimentul nici n-ar fi avut vreodată loc[14]. I se publică prima şi singura carte: *Camera de alături*. Începînd din 1970, scrierile îi sînt refuzate sistematic de cenzură şi nu i se mai publică nimic (în termenii regimului: „i se retrage dreptul de semnătură“). Acelaşi lucru se întîmplă şi cu soția şi socrul său. Concomitent, prin „planul de măsuri“ de la 24 iunie 1971, semnat de şeful Direcției I (Informații Interne), gl.-mr. Borşan Dumitru, Securitatea acționează pentru împiedicarea publicării scrierilor sale

[13] Paul Goma, *Bio-bibliografie*, la www.paulgoma.free.fr, p. 9.

[14] Sau, aşa cum îi va spune George Ivaşcu în 1973: „Nu te-am dat afară, atât că, în 1968, nu te-am primit înăuntru.“ Paul Goma, *Bio-bibliografie*, la www.paulgoma.free.fr, p. 14. Într-un mod similar se petrec lucrurile şi cu Vasile Paraschiv, membru de partid deziluzionat, care în 1969 îşi dă demisia din PCR, cu privire la care Securitatea afirmă, chiar şi în documentele sale cele mai secrete, că el ar fi fost... exclus. Vezi Vasile Paraschiv, *Lupta mea pentru sindicate libere în România. Terorismul politic organizat de statul comunist*, Iaşi, Polirom, 2005.

în străinătate[15]. În cele din urmă, ediția germană a romanului *Ostinato* apare în RFG într-un moment cum nu se poate mai potrivit: după *Tezele din iulie* ale lui Ceaușescu.

În 1972 i se oferă paşaport pentru o călătorie în Austria, RFG şi Franța, cu speranța că va rămîne în străinătate. Paul Goma pleacă fără soție, tocmai pentru a se putea întoarce. Călătoreşte în Occident şi în anul următor, dă interviuri şi atacă regimul politic şi cenzura din România comunistă. Securitatea întreprinde măsuri de „influențare" – prima treaptă în arsenalul mijloacelor represive – pentru a-l face să renunțe să mai publice în Occident, toate eşuate. După întoarcerea din Occident, în 1973, împreună cu Virgil Tănase şi în înțelegere cu Dumitru Țepeneag (aflat la Paris), Goma caută să grupeze un număr de scriitori tineri, ca să-i convingă să trimită manuscrise pentru publicare în străinătate[16]. Imediat, Securitatea trece la represalii, pentru a „destrăma" grupul contestatar pe cale de a se contitui sau, în termenii ei: „să desfăşurăm o activitate de influențare a lor [a componenților, *n.n.*] cu ajutorul rețelei sau direct (avertizare, contactare), să creem impresia că deşi «Bărbosul» [numele de cod al lui Paul Goma, *n.n.*] îi atrage la activități ostile [a se citi: anticomuniste, *n.n.*], le cere să acționeze în-tr-un anumit fel, lui nu-i face nimeni nimic şi tot ei sunt traşi la răspundere."[17].

Aceste „măsuri" arată că Securitatea folosea – şi era capabilă – de cele mai brutale acțiuni, cărora le alătura şi din cele subtile. Lui Paul Goma i se interceptează corespondența, este „filat" (urmărit), iar la serviciu şi acasă are instalate microfoane[18]. Pe lîngă numitele „acțiuni", Securitatea întreprinde acum şi din cele de „compromitere a sa în rîndul scriitorilor, a relațiilor din emigrația reacționară [exilul anticomunist, *n.n.*]"[19]. Motivația Organului Terorii este aceea că Paul Goma „este în stare de orice acțiune ostilă"[20].

Acest „plan" complex al Securității a primit numele de cod: „ETHOS"[21]. De unde se vede care era etosul securistului – național, cum altfel?! –; de a distruge ceea ce avea mai bun România acelor ani. Tocmai din acest motiv, din aprilie 1974 şi pînă în 1977 documentele Securității lipsesc din dosarul accesibil.

[15] Paul Goma, *op. cit.*, pp. 44-45.

[16] Paul Goma, *op. cit.*, pp. 78, 85-86, 88-89, 116. Printre aceştia erau: Florin Gabrea, Cezar Ivănescu, Leonid Dimov, Virgil Mazilescu, Ion Negoițescu, Daniel Turcea, Mihai Ursachi, Marius Robescu, Stelian Țurlea, Ioana Crăciunescu.

[17] Paul Goma, *op. cit.*, p. 104.

[18] La serviciu din 1971, iar acasă din 10 iunie 1973. Paul Goma, *op. cit.*, p. 113.

[19] Paul Goma, *op. cit.*, p. 105.

[20] Paul Goma, *op. cit.*, p. 105.

[21] Paul Goma, *op. cit.*, pp. 114 şi 117.

Cum pot muri și mari popoare!*

V-ați gândit vreodată că şi popoarele pot muri, aşa, ca oamenii? Probabil că nu. Istoria învățată în şcoală pune accent pe pozitiv, pe mari evenimente şi personalități şi mai puțin pe accidente. Istoria iubeşte învingătorii. Învinşii sunt lăsați în spate, amintirea lor stăruie prin birourile istoricilor, prin articole de specialitate, prin biblioteci.

Emilia Corbu

Este drept că în manuale mai sunt pomenite populații care „au fost asimilate“ sau „s-au contopit în masa majoritară“. În realitate un popor moare atunci când oamenii care îl formează nu mai iubesc acelaşi pământ şi nu mai vorbesc aceeaşi limbă, când nu mai participă la aceeaşi istorie şi nu mai au acelaşi destin.

„Noi cu pecenegii nu ne putem pune; căci nu ne putem război cu ei, pentru că şi țara lor e mare şi sunt popor mult şi sunt nişte oameni răi.De altcum cu vorba asta să nu vii la noi că nu ne place“ [1].

Vom încerca în două pagini de revistă să sintetizăm ceea ce mari istorici au scris despre pecenegi[2]. Un popor care atunci când strămoşii noştri d-abia începeau să fie menționați în documente, stăpâneau un teritoriu imens şi se impuneau ca forță militară atât în fața Bizantinilor, stăpânii lumii de atunci, dar şi în fața ruşilor.

Despre ei au scris împărați dar şi cronicari de rând, istorici, iar amintirea lor este păstrată şi azi, după o mie de ani, de numeroase toponime din România[3], dar şi Ungaria, Serbia, Bulgaria.

Mă voi opri doar asupra unor momente, care credem că le-a marcat sufletul dar mai ales istoria.

Pecenegii sunt menționați în cronici arabe, persane, bizantine, slave, maghiare, dar mă voi opri doar la Constantin Porfirogenetul[4], împăratul care i-a cunoscut când ei erau în plină glorie şi la Anna Comnena, fiica împăratului Alexios Comnenul (1081-1118), cel care i-a trimis în istorie *„în aprilie, în a 29-a zi a lunii, într-o marți din săptămână“* [5].

Gustul stepei

Gustul stepei există aşa ca şi iubirea pentru mare sau munte. Nu este o metaforă, este o stare pe care dacă o cunoşti te leagă de stepă, de demnitatea pământului care se impune, mult ca oriunde, în nemărginirea orizontului.

Pecenegii erau organizați într-o confederație tribală[6] compusă din 13 triburi şi vorbeau o limbă

* In memoria arheologului Nicolae Marcel Simina, care nu a mai avut timp să scrie despre pecenegi.

1 Răspunsul ungurilor la cererea bizantinilor de a-i ataca pe pecenegi în Constantin Porfirogentul, *Carte de învățătură pentru fiul său Romanos*, Ed. Academiei RSR, Bucureşti, 1971, p. 17, cap. 8.

2 Bibliografia este vastă, dar menționez câteva lucrări de referință: Petre Diaconu, *Les peceneques au bas Danube*, ed. Academiei RSR,1970; Victor Spinei, *Marile migrații din estul şi sud-estul Europei în sec. IX-XIII*, Institutul European, 1999; Dimitri Obolensky, *Un commonwealth medieval: Bizanțul*, Ed. Corint, Bucureşti, 2002.

3 Ca de pildă localitatea Peceneaga (jud. Constanța), dar şi altele.

4 În anul 952 d. Hr. un împărat bizantin înțelept, Constantin al VII-lea a scris o carte de învățătură pentru fiul său Romanos, în realitate un mic tratat de politică externă şi internă menit să-l inițieze pe fiul său în lumea pe care urma să o stăpânească. Pecenegilor le-a dedicat un capitol vast.

5 Anna Comnena, Alexiada, vol. II, Ed. Minerva, Bucureşti, 1977, p. 20.

6 Victor Spinei, op. cit., p. 88.

turcică. Ţara lor, numită în cronici Patzinakia, era împărţită în opt ţinuturi şi patruzeci de districte. Două triburi se întinseseră până în regiunile extracarpatice româneşti[7], ajungând până la Siret[8].

Se ocupau cu creşterea vitelor mari, cu comerţul cu vite, sclavi sau prizonieri de război dar şi cu jaful. Aveau încheiate tratate comerciale şi politice cu Imperiul Bizantin şi tot felul de înţelegeri cu popoarele vecine pe care nu prea le respectau. Creşterea vitelor, ocupaţia de bază, presupunea păşuni întinse pe care doar regiunile de stepă le ofereau. Aşa că se întindeau în stepa euroasiatică. Ştim că practicau o migraţie cel puţin sezonieră pentru a prinde un anotimp cald cât mai îndelungat. Aşa se face că sălaşele lor se întindeau din faţa Dristrei (Durostorum- Ostrov, jud. Călăraşi) până la Sarkel pe Don.

Mulţi cronicari ne spun că erau nomazi deplasându-se cu căruţele şi adăpostindu-se în corturi. Deplasarea lor periodică pe aceleaşi trasee era un spectacol măreţ de şiruri de căruţe cu femei şi copii, herghelii imense şi cirezi nenumărate de vite. Dar această plimbare cu vitele avea o carenţă psihologică, nu-i lega de o ţară[9].

Un vecin periculos

Popor războinic, pecenegii s-au amestecat aproape în toate confruntările popoarelor vecine şi fără nici o gândire strategică, le-a atacat aproape pe toate. În jurul anului 900 au lovit şi voievodatului lui Gelu din Transilvania, slăbind rezistenţa acestuia în faţa lui Arpad. După ce au împins ungurii aşezaţi iniţial în Atelkuz în pusta pannonică, după constituirea statului maghiar, detaşamente de pecenegi au început să treacă în Transilvania, în secolul X, iar altele au fost colonizate de unguri pe teritoriul dintre lacul Balaton şi Dunăre. În 971 îi găsim pândind drujinele ruşilor lui Sviatoslav care se întorceau învinse de bizantini la Dristra după un scurt episod de stăpânire la Dunărea de Jos şi mândrul prinţ de Kiev nu a mai ajuns niciodată acasă[10]. Războinicii pecenegi au contribuit nu o dată la victoria armatelor maghiare, dar şi la trădarea altora.

Atacurile lor erau foarte violente, dovadă în acest sens fiind nivelul cu locuinţe incendiate de la Dinogeţia, groapa comună de la Capidava, precum şi o serie de locuinţe incendiate sau schelete descoperite în aşezările culturii arheologice Dridu. Dealminteri o serie de arheologi români leagă sfârşitul acestei culturi în prima jumătate a sec. XI de apariţia pecenegilor, iar dacă adăugăm faptul că această cultură a mai fost numită în literatura de specialitate cultură veche românească, înţelegem că nu sunt chiar străini de istoria noastră.

Deşii bizantinii i-au ţinut la distanţă prin diplomaţie la începutul sec. X, pecenegii au atacat şi cetăţile bizantine din Dobrogea. Pe malul stâng al Dunării o serie de aşezări încep să fie abandonate. Este cazul şi aşezării de la Vlădeni-Popina Blagodeasca, unde după nivelul locuinţelor abandonate se află un nivel cu cuptoare mari. Într-unul din ele am găsit o căldare pecenegă, semn că într-adevăr au trecut pe acolo. Iată cum, o banală oală te poate identifica, la un moment dat[11]. Nu ştim ce a fost în capul lor când au atacat pe bizantini, dar s-a dovedit că, şi slăbit, Imperiul era o forţă şi ei, chiar şi puternici, s-au dovedit a fi o adunătură.

Trădarea fratelui

Deşi pecenegii au manifestat mereu unitate în jurul conducătorului, totuşi sub presiunile externe, la mijlocul sec. XI, două triburi din cele treisprezece îndrăznesc să susţină un alt conducător, pe Kegen. Aflaţi în evident dezechilibru de

[7] Ibidem, p.99.

[8] Constantin Porfirogenetul, op. Cit., p. 60.

[9] Se spune că unul din copii unei căpetenii pecenege, crescut ca ostatic la Constantinopol (exista obiceiul ca tratatele să fie întărite prin schimb de ostatici) nu mai voia să se întoarcă acasă, fascinat probabil de mirajul şi bogăţia civilizaţiei bizantine. Se spune că tânărul a revenit asupra deciziei sale când i-au trimis de acasă un braţ de iarbă proaspăt cosită. Morala povestioarei ar fi că omul s-a întors la stepă şi nu la conaţionalii săi.

[10] Leon Diaconul, Istoria, Fontes Historiae Daco-Romanae, II, Ed. Academiei RSR, 1970, IX, 12, p. 697

[11] Emilia Corbu, Aşezarea medieval timpurie de la Vlădeni-Popina Blagodeasca (jud. Ialomiţa), în *Cronica cercetărilor Arheologice, campania 2005* (sub tipar). Este lucrată cu mâna dintr-o pastă grosieră cu microprundişuri şi chiar pietricele, căldarea are urechi interioare pentru a fi agăţată deasupra focului şi parcă are ceva din spiritul peceneg.

Războinic peceneg (Reconstituire de R. Oltean, SC.Art. Historia SRL)

forțe, cele două triburi (belermanii și pagumanii) se refugiază în Imperiul Bizantin. Pentru un timp au stat în Balta Ialomiței, iar descoperirile de la Vlădeni-Popina Blagodeasca, localizată la 4 km de Baltă, ilustrează probabil acest moment. După ce primesc acceptul Imperiului Bizantin li se dau trei cetăți în Dobrogea și misiunea de a apăra granița de pe Dunăre. Kegen se botează în Dunăre împreună cu o parte din oamenii săi. Cam din aceeași perioadă încep să fie menținante la Dunărea de Jos, trei căpetenii pecenege: Satza, Sestlav și Tathos. Poate acestui episod pașnic i se datorează și gestul pecenegului Galinas, care, în confruntarea bizantino-pecenegă de la Diakene salvează viața comandantului bizantin Kekaumenos – arhonte al cetăților și regiunilor de la Dunărea de Jos –, pe care l-a scos din luptă și îngrijit atunci când acesta a fost grav rănit. Pentru că, spune cronicarul, Galinas știa ce om era acela când era comandantul fortărețelor.

Bizantinii, primind pe cei 20.000 de oameni ai lui Kegen, și-au atras furia celor 800.000 de oameni ai lui Tirach, care îl acuză pe Kegen că face descinderi în teritoriile natale, răpește copii și femei pe care îi vinde ca sclavi în Imperiu. Bizantinii au întărit paza pe Dunăre. Sub pretextul pedepsirii lui Kegen, toate cele 11 triburi conduse de Tyrach, care grupau 800 000 de oameni se îndreaptă spre Bizanț. Era prin 1048. Au trecut Dunărea pe gheață, pe la vest de Silistra, când flota bizantină nu putea interveni și s-au apucat de jaf.

Confruntarea cu o armată creștină

Orice s-ar spune despre Bizantini, un lucru este sigur, când simțeau primejdia se așterneau cu toții pe post și pe metanii, cu împăratul în frunte. Armata bizantină pornea la luptă cu steaguri, icoane și preoți și uneori toți soldații erau obli-

gați să țină post chiar şi în timpul confruntărilor.

Nu ştim care a fost pregătirea spirituală bizantină la apariția pecenegilor, dar ştim că în sprijinul bizantinilor alături de care lupta şi Kegen cu oamenii săi, a venit şi o molimă devastatoare care a decimat rândurile inamice. În cele din urmă, Tyrach a fost obligat să capituleze. Din acest moment până în 1090, marți, 29 aprilie, pecenegii au bântuit prin Imperiu, primind anumite teritorii pe care mai niciodată nu rămâneau, încheind alianțe, învingători sau învinşi, buni mercenari sau trădători. O agonie de aproape 50 de ani, în urma căreia au fost striviți de administrația bizantină, de armată, de alianțe, de tot ce însemna maşinăria unui mare stat.

Ultima bătălie

În 1090, o armată pecenegă se pregătea să atace oraşul Chirovachi (azi loc. Kiucuk-Cekmadie din Turcia). Împăratul Alexios I Comnenul a luat 500 de oameni şi s-a dus în oraş. Însă, a constatat că are forțe prea puține față de pecenegii care puteau trimite 6.000 de oameni numai după hrană, în împrejurimi. Bizantinii atacau scurt, în momente propice, după care se retrăgeau. Şi pe când împăratul se ruga la Dumnezeu fiind din ce în ce mai îngrijorat, în ajutorul bizantinilor au venit 40.000 de cumani de la nordul Dunării, 5.000 de munteni (identificați de istorici cu vlahi din Balcani) şi 500 de celți ai contelui de Flandra, aflați în Nicomedia.

La apusul soarelui, armata bizantină a început rugăciunea, care a durat până târziu după miezul nopții, punând în lăncile lor torțe, de luminau tot cerul şi spune Comnena *„Rugile făcute de armată au ajuns, fără îndoială, la cer, sau, mai bine spus, la Domnul Atotputernic“* [12].

A doua zi, pe dealul Lebunion, pecenegii au dat ultima lor luptă. În zori *„când cele două armate au ajuns față în față, s-a putut vedea un măcel cum nu a mai pomenit nimeni vreodată“*. Se lupta aproape fără încetare, de vreme ce sătenii din satele din jur îşi încărcau măgăruşii cu burdufuri cu apă şi duceau soldaților bizantini.

Pecenegii aveau cu ei, ca de obicei, tot avutul, femeile şi copii. Cu toții au fost ucişi. Bătălia a încetat seara. *„Când soarele s-a apropiat de asfințit şi toți sciții* (pecenegii – n.n.) *au căzut pradă sabiei – o repet – împreună cu copii şi mamele lor, în timp ce o mulțime dintre ei au fost luați prizonieri, împăratul a poruncit să se sune încetarea luptei“*. [13] Doar că nici acea mulțime de prizonieri nu a supraviețuit. În timpul nopții, soldații bizantini i-au omorât pe toți, temându-se de numărul lor (aproape fiecare soldat avea în grijă treizeci de prizonieri). Împăratul s-a mâniat când a auzit aceasta, pentru că *„erau şi ei oameni“*.

Pecenegii care au mai scăpat cu viață au fost colonizați în zona Moglena.

Dar acest popor nu a dispărut într-o zi, la 29 aprilie 1090. Atunci a murit gloata care mai rămăsese din el. Ei au murit încet, cu fiecare greşeală, cu fiecare trădare, cu fiecare frate vândut sclav în Bizanț, cu fiecare întoarcere la stepă şi nu la părinți şi cu fiecare jertfă adusă idolilor în plin mileniu creştin.

Pecenegii nu au avut nici o viziune politică adaptată timpului pe care îl trăiau, nu au avut lideri politici pe măsură şi acest lucru îl demonstrează cu prisosință foştii lor vecini din Asia, actualii noştri vecini în Europa, mă refer la bulgari şi unguri. Pentru că Asparuh a trecut Dunărea cu 20.000 de bulgari şi numele lor e purtat azi de o țară, Tirach a trecut cu 800.000 de pecenegi şi-au umplut cu leşurile lor dealul de la Lebunion. Bizantinii nu pot fi acuzați de nimic, s-au purtat la fel cu toți barbarii. Pentru toți aveau acelaşi tratament: creştinare, stipendii, un loc în care îi colonizau. Însă, în timp ce țarii bulgari şi regii maghiari au aplicat măsuri aproape de neînțeles atunci de confrații lor, pecenegii s-au încăpățânat să fie ce-au fost întotdeauna. Au plătit cu viața. Noi nu contestăm că genele unora din ei mai pot să rătăcească şi azi prin ADN-ul unor indivizi din Balcani, dar ei nu vor mai fi niciodată ce au fost, un mare popor.

Testul pe care l-au avut de trecut popoarele sosite în Europa acum o mie de ani *nu a fost unul al gloriei, ci unul în care s-a jucat însăşi existența lor*. Bulgarii şi ungurii au înțeles, pecenegii nu. Şi niciodată stepa nu a mai tremurat sub copitele cailor lor.

[12] Anna Comnena, op. cit., p. 18.

[13] Ibidem, p. 20.

Figurile rezistenței anticomuniste

Există o catholită, *cum ar diagnostica Noica maladia culturii române, predispusă adeseori la spiritul funebru, prin care se încearcă revigorarea unui spațiu intelectual. Cu alte cuvinte, există la noi această „cultură a parastasului" de care vorbea şi Andrei Pleşu, prin care ne redescoperim valorile, modelele, trecute altfel sub o tăcere suspectă.*

Constantin Mihai

Plecarea dintre noi, cu o discreție desăvârşită, a unuia dintre ultimii mohicani ai rezistenței anticomuniste, Ion Gavrilă-Ogoranu, cel care a pus în alertă Securitatea comunistă între 1948-1976, prin organizarea unui puternic front de rezistență armată în Făgăraş, a redeschis Cutia Pandorei. E bine ca măcar în aceste momente triste pentru omenia românească, publicul să iasă din starea de ignoranță, în care a fost sistematic ținut, dar în care s-a şi complăcut, şi să afle despre ceea ce a însemnat salvarea onoarei unei națiuni din iadul comunist.

Dispariția unor modele nu înseamnă doar o pierdere pentru preconizata sau mult aşteptată condamnare a comunismului de către autoritățile statului, care încă se simt legate, datorită unor complicități, de trecutul roşu, ci apusul unei lumi în care curajul, atitudinea, cinstea, generozitatea, onoarea, competența, bunul-simț, credința adevărata, şi nu cea mimată, dădeau măsura valorii sale. Bădia Gavrilă-Ogoranu a întrupat toate aceste trăsături ale unei tradiții aristocratice interbelice a cărei normalizare încercăm s-o regăsim astăzi.

Se cuvine să ne plecăm cu smerenie şi bucurie, deopotrivă în fața tuturor martirilor apocalipsei comuniste care au dat o lecție de cinste şi onoare, într-un moment decisiv al parcursului națiunii române. Mişcarea de Rezistență Armată din România, prima de o asemenea amploare în Europa Răsăriteană se constituie într-o prelungire a luptei începută în temnițele comuniste, ca un răspuns hotărât la acțiunea de satanizare a țării. Memoria colectivă va trebui să înregistreze toate aceste episoade ale combaterii comunismului, episoade esențiale pentru recuperarea unei istorii supusă atâtor falsuri.

Oaza noastră de normalitate

O altă figură a rezistenței anticomuniste de la a cărei moarte s-au scurs trei ani, (ar fi împlinit în iulie, 80 de ani) este Gheorghe Stănescu, autorul volumelor: *Jurnal din Prigoană* (Editura Venus, 1996); *Pseudo-Jurnale Poetice* (Editura Venus, 2000) şi *Cabala tăcerii şi dreptul la replică* (Editura Venus, 2000), de care m-am ocupat pe larg în „Jurnalul Literar", „Mozaic" şi „Povestea Vorbei". Un intelectual rafinat, un poet talentat, Gheorghe Stănescu aparținea aceluiaşi mediu interbelic, ca şi bădia Gavrilă, cu care era în relații apropiate. Născut în comuna Negru Vodă, din județul Constanța, absolvent al Liceului Spiru Haret din Bucureşti, promoția 1946, student al Facultății de Litere şi Filosofie din Bucureşti, este silit, în toamna lui 1948, să-şi întrerupă studiile pentru a evita arestarea. Motivul era unul simplu: FDC-ist – pentru o mai bună lămurire a termenului, să spunem că este vorba de Frățiile de Cruce, organizația de tineret a Mişcării Legionare care aduna cei mai buni elevi din clasele de gimnaziu şi liceu, pentru a-i pregăti în această Şcoală a Caracterelor puternice. În 1949, judecat în lipsă de Tribunalul Militar Constanța, Gheorghe Stănescu este condamnat la 5 ani închisoare pentru

uneltire împotriva ordinii sociale. Arestat în 1952, la Bucureşti, trece prin geografia penitenciară de la Constanța, Peninsula-Valea Neagră, Aiud, mina Cavnic, Gherla, Jilava, Iaşi. Este eliberat în decembrie 1956. Participant la fenomenul Pieței Universității, Gheorghe Stănescu vorbeşte în mai 1990, din balcon, în numele studenților trimişi de regimul comunist la „studii" în temnițele şi lagărele de muncă forțată. În 1994, înființează la Rm.Vâlcea, filiala Fundației Culturale *Memoria* pe care o conduce ca preşedinte, până la moartea sa, în ianuarie 2003. În această calitate, ia inițiativa realizării unei emisiuni Radio şi TV „Restituiri din istoria confiscată", facilitând opiniei publice întâlnirea cu ceea ce a însemnat rezistența anticomunistă din România. O bună parte din aceste emisiuni constituie un fond documentar al „Memorialului Sighet" şi al „Memorialului Fortul 13-Jilava".

Pornind de unul singur în această întreprindere salutară, Gheorghe Stănescu a contribuit la strângerea unui bogat fond documentar, util cercetării istorice. Acest demers, singular în spațiul românesc postcomunist, este cu atât mai meritoriu cu cât recuperează mărturii ce se pot constitui în piese esențiale ale viitorului dosar de condamnare a comunismului. Noblețea şi generozitatea, fermitatea şi duritatea răspunsului, atunci când era cazul, eleganța şi bunul simț, oratoria elevată şi buna dispoziție, competența şi profesionalismul, discernământul şi înțelepciunea constituiau trăsăturile personalității lui Gheorghe Stănescu, un reprezentant al modelului paideic interbelic. Asumarea unui destin implacabil este dominanta întregii generații de sacrificiu, cum foarte sugestiv caracteriza Mircea Vulcănescu generația criterionistă, care a luat fie calea temniței comuniste, fie pe cea a exilului nesfârşit.

Contactul cu Gheorghe Stănescu, precum şi cu alte figuri ale rezistenței anticomuniste precum: Mircea Nicolau, Dr. Nae Nicolau, George Popescu Glogoveanu, Viorica Călinescu, Gheorghe Mihai, Pr. Liviu Brânzaş, Aspazia Oțel Petrescu, Sandu Ştefănescu ş.a., mi-a oferit fericita ocazia de a cunoaşte adevărate caractere, modele de urmat. Toți aceştia întruchipează valorile unei lumi pe care comunismul a încercat s-o distrugă, înlocuind-o cu un surogat.

Reconstrucția țării, profund cangrenată de microbul comunist, nu se poate începe decât cu asemenea oameni care au trăit şi trăiesc în respectul față de semeni şi față de Dumnezeu. Prezența lor provoacă pentru mulți dintre cei năruiți în comunism o mustrare de conştiință, trezindu-i la realitate. Rezistenții anticomunişti reprezintă oaza noastră de normalitate, oglinda morală pentru o primenire a actualei stări de lucru. Dacă rândurile lor se reduc aici, pe pământ, ele se înmulțesc acolo, în cer, constituind biletul nostru de trecere la Judecata universală de Apoi.

Viața și moartea unui model: dr. Virgil Velescu

În dimineața zilei de 30 aprilie 2006, a plecat dintre noi inginerul doctor în ştiințe economice Virgil Velescu, un naționalist-creştin exemplar. A trecut la Domnul, senin şi discret precum a trăit.

Horia Brad

L-am cunoscut pe dr. Virgil Velescu prin 1997 – 1998. Se întorsese în țară, în 1993, după un exil de 53 de ani, pentru a muri pe pământ românesc. Nu a acceptat nici o altă cetățenie în afară de cea română, considerînd că asta este măsura loialității sale față de România.

L-am vizitat în apartamentul modest din Bacău pe care îl împărțea cu fratele său, Petru. Am păşit în acel loc conştient că voi da ochii cu un martor important al istoriei recente. Ştiam de la alți seniori anticomuniști că Virgil Velescu a fost implicat în constituirea Guvernului român în exil, la Viena, după invadarea României de sovietici. Ştiam că fusese un apropiat al lui Horia Sima, şeful Mişcării Legionare, şi că luptase o viață pentru România.

Un martor important

Venerabilul naționalist era de o discreție şi de o modestie exemplare. Îi plăcea să primească musafiri, dar mai mult asculta. Nu-i plăcea să vorbească despre sine, chiar dacă era provocat sau rugat.

N-am auzit din gura sa nici un cuvînt care să semene a laudă de sine. Povestea despre evenimente dramatice din istoria țării, la care participase nemijlocit, fără emfază, cu grijă pentru acuratețea informației. Era calm, chiar cînd avea de combătut opinii nedrepte şi prejudecăți. Îşi exprima opiniile, dar nu polemiza.

În toată atitudinea sa se vedea o senioralitate de bătrîn înțelept, fără ostentație. Aducea mai degrabă a anahoret decît a luptător. Cu răbdare, plin de politețea acelei şcoli vechi după care unii tînjim fără s-o fi cunoscut, ştia să dea răspunsuri definitive fără aerul că emite sentințe. Concepția sa de viață era întemeiată pe învățătura creştină. De aici îi veneau răspunsurile. Şi tot la această concepție îşi raporta şi comportamentul cotidian.

Dr. Virgil Velescu trăia ca un schimnic, deşi avea venituri – de pe urma unei vieți de muncă în Germania – care i-ar fi permis să ducă un trai luxos. Prefera să facă bine. Filantropul Velescu a fost o instituție. A sprijinit financiar publicații şi organizații de dreapta, dar şi oameni care aveau proiecte personale lipsite de orice implicație politică.

Cînd îl întrebai ce mai face, răspundea invariabil: „Aştept Învierea!". În această propoziție-mărturisire stătea toată viața sa.

„Rebeliunea"

Născut la 10 martie 1914, în comuna Traian, județul Bacău,Virgil Velescu a urmat Liceul Teoretic la Roman, după care s-a înscris la Politehnica din Bucureşti. Acolo, majoritatea studenților erau legionari. A intrat în mişcare în 1934, convins că Dumnezeu a vrut aşa, ca el să păşească în rând cu cei mulți. După obținerea diplomei de inginer, a fost angajat la Ministerul Lucrărilor Publice.

Ion I. Moța, unul dintre fondatorii Mişcării Legionare, i-a cerut ajutorul pentru refacerea măsurătorilor necesare la Casa Verde – Sediul Central al Legiunii, căci planurile clădirii dispăruseră în timpul lucrărilor, în condiții necunoscute. Cu

Închisoarea Gherla văzută din cimitir

acest prilej, l-a cunoscut pe Corneliu Zelea Codreanu, şeful Legiunii.

Anti-Hitler

Virgil Velescu a fost în primejdie de moarte în 1939. După asasinarea premierului Armand Călinescu de către o echipă de legionari, ca pedeapsă pentru uciderea lui Corneliu Codreanu, Puterea a declanşat o represiune groaznică. Aproape 300 de legionari au fost ucişi fără judecată. Între aceştia, şi mare parte din elita Mişcării. Ministrul Lucrărilor Publice, Mihai Ghelmegeanu, a reuşit să-l salveze pe Velescu, sub pretextul că este un specialist indispensabil ministerului.

La 3 septembrie 1940, împreună cu un grup de 20 de legionari, inginerul Velescu a luat parte la acţiunea de la Braşov, condusă de Nicu Crăcea, pentru ocuparea postului de emisie Radio-Bod, a Telefoanelor şi Jandarmeriei. În confruntarea cu jandarmii, a fost rănit.

Evenimentele din ianuarie 1941, cunoscute sub denumirea de „Rebeliunea legionară“, l-au prins pe Virgil Velescu în Bucureşti. Cum era un legionar destul de vizibil, a fost nevoit să fugă din țară pentru a nu fi arestat. În lipsă, a fost condamnat la opt ani de temniță pentru „procurare de armament“.

Bun cunoscător al limbilor engleză, franceză şi germană, Velescu a fost angajat în Ministerul Propagandei celui de-al treilea Reich. „Am aflat repede ce plănuiau nemții să facă din țara noastră dacă ar fi cîştigat războiul. România trebuia divizată, să rămână numai o bucățică, iar românii urmau a fi obligați să muncească doar în agricultură, fără a-şi putea dezvolta vreodată industria. În atari condiții, era imposbil să iubesc regimul lui Hitler“ – ne-a spus Velescu, acum cîțiva ani.

Arestarea

La finele lui 1942, Velescu a fost arestat şi dus, împreună cu alți legionari aflați în Germania, în lagărul de exterminare de la Buchenwald. Horia Sima, şeful Mişcării, evadase din lagărul de la Berchenbruch, iar nemții au delanşat prigoana împotriva legionarilor. „Comandantul a simțit intențiile necurate ale lui Hitler în privința României şi a fugit din lagăr, unde era deținut alături de alte căpetenii legionare, şi i-a cerut ajutorul lui Mussolini. Dar Italia l-a trimis pachet nemților. Era de aşteptat, întrucât Mussolini era la remorca lui Hitler, lucru pe care îl ştiam din minister şi pe care l-am comunicat şefilor Mişcării Legionare“ – ne-a povestit Velescu.

Arestarea lui Velescu a fost o lovitură pentru legionarii din exil, fiindcă era unul dintre oamenii de legătură între Horia Sima şi legionarii din libertate.

Viața de lagăr

În lagărul de la Buchenwald erau ținuți 50.000 de oameni, în majoritate ruşi, polonezi şi evrei. Spre deosebire de aceştia, românii aveau un tratament mai bun, pentru că totuşi România era aliată Germaniei. „Pe ruşi şi pe polonezi îi duceau la muncă la o carieră de piatră. Erau nişte

schelete ambulante, epuizaţi de muncă şi rupţi de foame. Când am intrat în lagăr şi i-am văzut, m-am speriat. Pe poarta lagărului scria în germană, în batjocură, «Fiecăruia ce i se cuvine»“ - îşi amintea seniorul.

După evadarea lui Sima, au fost aduşi la Buchenwald şi ceilalţi lideri legionari. Horia Sima a fost închis în lagărul de la Sachenhausen, unde nu se aflau alţi legionari. A fost ţinut acolo, izolat, pînă la 23 august 1944, când România a întors armele. După această dată, Hitler a dispus eliberarea tuturor legionarilor. „Nu mai avea nevoie de noi închişi, nu mai puteam fi folosiţi ca element de şantaj contra mareşalului Ion Antonescu. Reich-ul îl ţinea sub presiune pe şeful statului român, amintindu-i că dacă nu se supune dorinţelor sale, ar putea să-l înlocuiască de la putere cu noi, legionarii“ – credea Velescu.

Lagărul de la Buchenwald şi-a luat totuşi obolul şi din tabăra legionarilor. La 22 august, înainte de a apuca să cunoască din nou libertatea, şase legionari au fost ucişi într-un bombardament al americanilor deasupra lagărului, iar alţi 40 au fost grav răniţi.

Guvernul şi Armata din exil

Toţi legionarii au fost duşi cu trenurile la Viena, unde au înfiinţat, la 24 august 1945, Guvernul Naţional Român, sub conducerea lui Horia Sima. Tot la Viena a fost creată Armata Naţională, formată din trei regimente, avîndu-l ca şef pe generalul Platon Chirnoagă. Ambele structuri au avut ca scop împiedecarea legitimării guvernului bolşevic de la Bucureşti. „Voiam să atragem atenţia opiniei publice internaţionale asupra celor ce se petrec în România şi să întreţinem flacăra speranţei pentru românii din ţară. Ştiam ce va urma dacă bolşevicii pun mîna pe ţara noastră. În parte, ne-am îndeplinit obiectivele, dar nu i-am putut salva pe cei din ţară. Un regiment din Armata Naţională a luptat, la cererea noastră expresă, pe Oder, împotriva ruşilor comunişti“ – afirma bătrînul legionar.

Virgil Velescu nu vrut să ocupe o funcţie în Guvernul din exil şi nici să primească gradul de comandant legionar. Considera că alţii sînt mai îndreptăţiţi decît el să aibă titluri şi onoruri – mai ales dintre camarazii săi martirizaţi în ţară.

Guvernul Naţional şi Armata sa şi-au încetat activitatea după capitularea Germaniei, la 8 august 1945, cînd românii din exil au realizat că nu mai exista nici o speranţă pentru a opri bolşevizarea ţării.

Scăpaţi de Nürnberg

Principala preocupare a legionarilor a devenit aceea de nu fi pecetluiţi cu calificativul de „colaboraţionişti“ ai regimului nazist. Virgil Velescu a întocmit un succint memoriu despre activitatea Mişcării Legionare şi năzuinţele ei, pe care l-a înmânat lui Robert Murpy, consilierul diplomatic al generalului Dwight D. Eisenhower, şeful Cartierului General al Aliaţilor, amplasat la Frankfurt pe Main. Discuţia cu Velescu l-a convins pe Murphy că Mişcarea Legionară nu face parte din grupările care au colaborat cu naziştii. Avizul său pe memoriu a fost paşaportul pentru libertate al legionarilor.

Ulterior, Virgil Velescu a urmat Facultatea de Economie Politică a Universităţii din München şi a obţinut titlul de doctor la aceeaşi înaltă şcoală. A lucrat o vreme ca inginer în Franţa, iar din 1964 a devenit redactor al secţiei în limba română a postului de radio „Deutsche Welle“, de unde a ieşit la pensie.

Un martir făgărăşean: Părintele Ioan Ghindea

Părintele Ion Ghindea s-a născut la 4 iunie 1908, în Ucea de Sus, jud. Făgăraş (azi jud. Braşov) în familia lui Gheorghe şi Paraschiva Ghindea. După absolvirea şcolii primare, urmează Şcoala normală de 7 ani din Sibiu, cu examen de calificare ca învățător, apoi cursurile Academiei Teologice din Sibiu. Se căsătoreşte şi este hirotonit ca diacon la 5 martie 1935, iar la 7 martie acelaşi an ca preot, de către arhiereul-vicar Vasile Stan, pe seama parohiei Zdrapț, jud. Hunedoara. Ulterior, este transferat la parohia Drăguş, jud. Făgăraş, unde în 1941 era semnalat ca „administrator parohial". Aici avea să slujească până la arestare. Nu a avut copii[1].

Adrian Nicolae Petcu

Se pare că părintele Ion Ghindea avea să adere la curentul politic legionar de regăsire spirituală a țării, care îşi făcea loc tot mai mult în rândurile preoților ortodocşi. În stadiul actual al cercetărilor nu ştim care a fost activitatea lui în această Mişcare, activând probabil încă înainte de 1938 – an în care partidele politice au fost desființate. După acest moment, se pare că nu a mai activat, atâta vreme cât nu a fost condamnat, potrivit dosarelor de la Securitate care ne-au fost semnalate de deținătorii actuali ai arhivelor.

Se pare că activat în timpul guvernării național-legionare, însă numai pe plan local, deoarece la consumarea evenimentelor din ianuarie 1941, părintele Ghindea se afla în parohia Drăguş. Cunoscut ca membru legionar, după ianuarie 1941 avea să fie anchetat, împreună cu alți preoți „legionari" – în urma unui ordin special al Jandarmeriei Generale. Astfel, la 14 martie 1941, părintele Ion Ghindea, împreună cu alți învățători din localitate, a fost anchetat de şeful Postului de jandarmi din Viştea de Sus, jud. Făgăraş, în legătură cu participarea lui la evenimentele din ianuarie acelaşi an. În anchetă, părintele a arătat cum în seara zilei de 21 ianuarie a primit o circulară ca toți legionarii din localitate să se adune la sediul legionar din Făgăraş, unde a şi fost în aceeaşi seară. Acolo avea să constate că există o neînțelegere între Mişcarea legionară şi generalul Ion Antonescu, față de care atât legionarii, cât şi şeful Legiunii de jandarmi l-au determinat să plece, împreună cu cei cu care venise. În zilele de 22-23 ianuarie, părintele Ghindea a rămas în Viştea, slujind la biserică şi ținând orele de religie la şcoală[2].

La percheziție i se găsiseră mai multe broşuri legionare publicate anterior guvernării legionare şi care fuseseră scoase de acesta din pământ, unde fuseseră îngropate, după 6 septembrie

[1] Adresa a Arhiepiscopiei Sibiului către Patriarhia Română, din 17 martie 2005, privitoare la martirii din eparhie, cu date strânse din Arhiva confesională şi mărturii de la preotul Ioan Glăjar de la Ucea de Jos.

[2] ACNSAS, fond Penal, dosar 317, vol. 1, f. 120-122. Potrivit art. 61 din Legea învățământului primar din 26 iulie 1924, modificat şi publicat în Monitorul Oficial de la 22 aprilie 1932, preotul parohiei trebuia să predea două ore pe săptămână în mod gratuit Religia, ca disciplină obligatorie, în localul şcolii, la fiecare clasă sau divizie. Această obligație constituia parte esențială a misiunii lor pastorale. Controlul religios se făcea de către organele specifice ale Ministerului Instrucțiunii şi de autoritatea bisericească respectivă. Acolo unde preotul nu era sau era infirm se preda de către învățător sau persoana indicată de autoritatea superioară bisericească („Apostolul", an X, nr. 9-10, 1-15 mai 1933, p. 129).

1940. Aceste publicații aveau să nu-i fie imputate părintelui, deoarece conform unui ordin din 1941, trebuiau ridicate de şeful postului de jandarmi din localitate[3].

Mai mult decât atât, în data de 22 martie 1941, la instrucția Parchetului de pe lângă Tribunalul Făgăraş a afirmat că nu a participat la vreo manifestație şi nici nu a avut armă[4].

Față de acestea, la 8 mai 1941, cazul părintelui Ion Ghindea a fost clasat de Parchetul Militar al Garnizoanei Braşov[5].

Arestat și sub Antonescu, și sub comuniști

Chiar dacă fusese achitat, organele Jandarmeriei aveau să-l urmărească în continuare pe părintele Ghindea, ca pe un posibil atentator la siguranța statului. Nu ştim dacă acesta a mai activat în clandestinitate în Mişcarea legionară, însă avem date certe că, împreună cu alți preoți suspectați de aceleaşi manifestări, în zilele Crăciunului din 1942, a fost internat în lagărul de la mănăstirea Tismana, afectat preoților. Ca şi ceilalți preoți a fost eliberat în aprilie 1943, când, probabil, avea să se întoarcă în parohia sa[6].

La 15 octombrie 1944 părintele Ghindea era arestat din nou de către jandarmi şi trimis în lagăr, pentru antecedentele sale politice şi în virtutea convenție de armistițiu încheiate de statul român cu URSS. Față de aceasta, locuitorii satului vor protesta energic printr-un memoriu către prefectul județului Făgăraş, care suna astfel: „Pe noi credincioşii Bisericii ortodoxe din comuna Drăguş ne-a întristat foarte mult acest fapt, deoarece nu se cuvenea, după a noastră părere, să se aplice o asemenea pedeapsă preotului nostru Ioan Ghindea, pe care îl avem de mult timp în mijlocul nostru, ca pe un bun păstor sufletesc şi care niciând nu ne-a îndrumat pe căi rele, ci numai bune, pentru binele nostru obştesc. Prin plecarea sfinției sale dintre noi, ne cauzează o mare întristare, rămânând ai nimănui, fără nici un povățuitor în îndrumător în toate împrejurările vieții noastre

Ioan ghindea înainte de a fi hirotonit

de toate zilele. [...] Față de aceste împrejurări, respectuos şi cu supunere, vă rugăm [...] să binevoiți a se interveni locului în drept, pentru eliberarea părintelui nostru Ioan Ghindea, pentru a-l avea în mijlocul nostru pentru totdeauna“[7].

În urma acestui demers, se pare că părintele nostru era eliberat din detenția în care fusese trimis. Însă, persecuția la adresa sa nu se va termina aici, deoarece, după instaurarea comunismului, va culmina cu martirajul.

Astfel, potrivit unei note informative furnizate Securității, aflăm că în săptămâna 14-21 mai 1950, „la inițiativa“ părintelui Ioan Ghindea, s-a ridicat o cruce la ieşirea din sat, care a fost sfințită de cinci preoți printr-o „mare procesiune“, urmată de un Maslu. Informatorul Securității arăta că „impresionant a fost pentru cei 400-500 de credincioşi că [pe] lângă prapori stăteau cu multă evlavie şi un grup de membri PMR din organizația Drăguş“, nominalizându-i, dar şi preşedintele cooperativei din localitate, de asemenea membru PMR. Aceeaşi sursă mai nota că pentru agapa ce s-a organizat ulterior, preotul Ghindea a

[3] AMJDIM, fond Penal, dosar 104355, f. 5-5v.

[4] ACNSAS, fond Penal, dosar 317, vol. 1, f. 129-129v.

[5] Ibidem, f. 137v.

[6] Idem, fond Documentar, dosar 74, vol. 6, f. 35.

[7] Idem, fond Informativ, dosar 6445, f. 49.

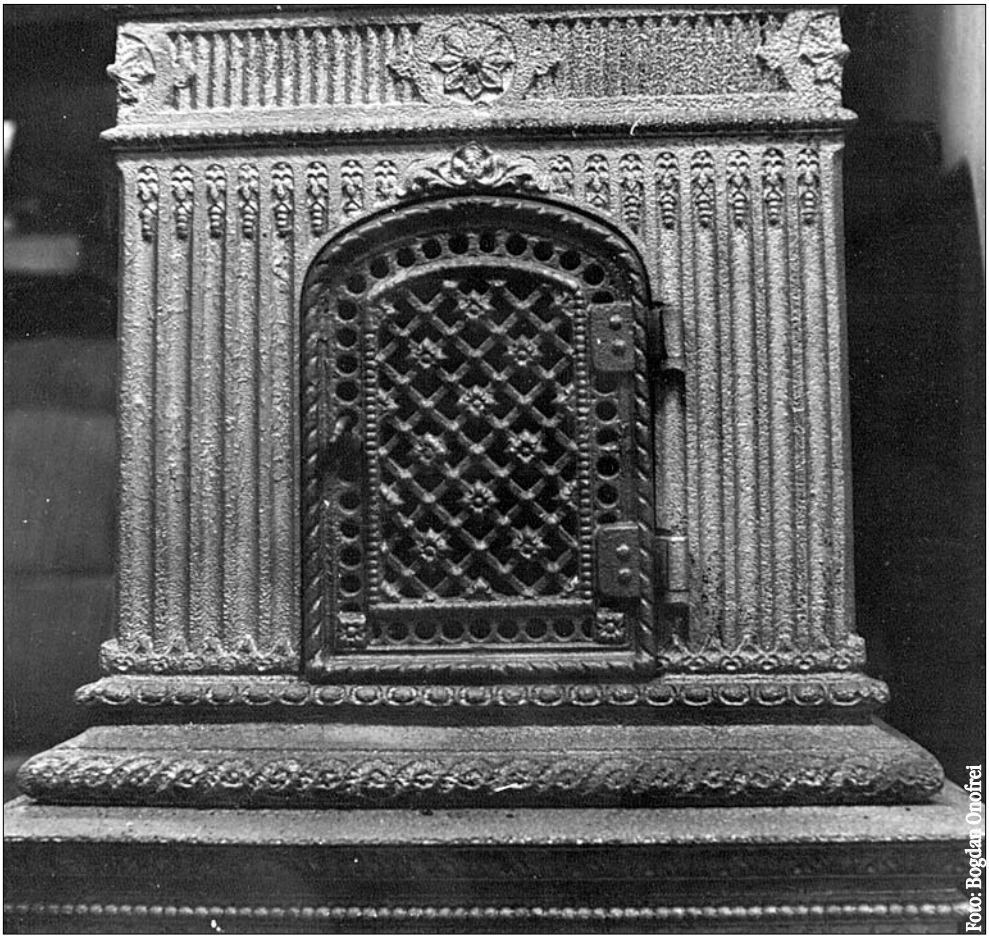

Foto: Bogdan Onofrei

strâns de la locuitorii comunei, diferite produse, printre care şi „8 kilograme carne viţel tăiat probabil clandestin“[8].

Ulterior, Securitatea avea să-l pună sub strictă urmărire informativă. Totodată, printr-un ordin abuziv al Comitetului Provizoriu local, din mai 1950, i se confisca locuinţa, casa parohială, instalându-se aici noua „casă de naşteri“ din localitate. Faţă de aceasta, părintele Ghindea a protestat, pentru care a fost ameninţat atât de organele administrative locale, cât şi de Securitate, prin Miliţie[9].

Totodată, se pare că, părintele Ioan Ghindea s-a implicat în mişcarea de rezistenţă armată anticomunistă din România, spovedindu-i şi ajutându-i pe luptătorii din grupul Olimpiu Borzea, din munţii Făgăraşului.

Pentru aceasta, în 1950 Securitatea avea să-l reţină şi să-l ancheteze la Făgăraş şi Sibiu, chiar de colonelul Gheorghe Crăciun. Însă, din cauza torturilor la care fusese supus, părintele avea să treacă la cele veşnice, acasă la Ucea de sus, la 6 martie 1952[10]. A fost înmormântat în cimitirul parohial din Ucea de Sus[11].

[8] Ibidem, f. 30-30v.

[9] Ibidem, f. 56. După ocuparea abuzivă a casei parohiale, acelaşi autorităţi locale îi puneau în vedere preotului Ghindea să nu mai folosească grădina de zarzavaturi şi să-şi ridice stupii din fosta incintă parohială (Ibidem).

[10] Cicerone Ionițoiu, *Cartea de aur a rezistenței românești împotriva comunismului*, vol. I, Hrisovul, 1995, p. 63-64, 328; Vasile Manea, *Preoți ortodocși în închisorile comuniste*, ed. a II-a, Patmos, 2001, p. 121; Paul Caravia coord., *The Imprisoned Church. Romania, 1944-1989*, INST, Bucharest, 1999, p. 190. În această din urmă lucrare se precizează că acesta ar putea fi greco-catolic, ceea ce este eronat.

[11] Adresa Arhiepiscopiei Sibiului către Patriarhia Română, din 17 martie 2005, privitoare la martirii din eparhie, cu date strânse din Arhiva confesională şi mărturii de la preotul Ioan Glăjar din Ucea de Jos.

Homo Sapiens între îndumnezeire şi evoluţionism

Secolul XXI este un secol născut sub aripa morţii. Prăbuşirea în New York a celor două turnuri ale WTC lovite de avioane kamikaze în septembrie 2001, Războiul din Iraq, atentatele de la Bagdad, Madrid şi Londra, luptele sângeroase purtate între trupele NATO şi insurgenţii iraqieni şi afgani au reprezentat tot atâtea trepte coborâte de rasa umană spre străfundurile iadului.

Marcel Răduţ Seliște

Paradoxal este faptul că aceste acte criminale nemiloase ce par să constituie un fel de al Treilea Război Mondial au fost făptuite cu invocarea lui Dumnezeu, fiecare dintre părţile beligerante propunând oamenilor propria variantă de Eden, de fericire perpetuă fie în numele unei pseudo-asumări a Islamului, fie în numele unei democraţii globalizante de inspiraţie pseudo-creştină. Dobândirea fericirii, prelungirea vieţii, stăpânirea pământului, altfel spus învingerea morţii sunt idealurile omenirii contemporane, iar proclamarea unui aşa-zis adevăr religios şi utilizarea instrumentelor morţii sunt mijloacele prin care se doreşte împlinirea acestora.

Secolul XXI este şi un secol al marilor speranţe – relansarea ofensivei de cucerire a spaţiului cosmic, descoperirile făcute de genetică, de medicină oferind locuitorilor planetei Pământ aceeaşi iluzie a unei vieţi lungi şi prospere într-un trup scăpat de boli şi stăpân peste natura înconjurătoare. Secolul XXI pare a fi, deci, un secol în care oamenii doresc să afle cât mai repede cu putinţă calea spre Eden, calea spre o viaţă fericită şi, eventual, veşnică.

Este posibilă dobândirea veşniciei fără Dumnezeu ori transformând pe Dumnezeu într-un agent electoral al intereselor politice, militare sau de altă natură, după firea noastră căzută şi meschină?

Globalizarea, aşa cum este înţeleasă şi promovată de venerabilii puternici ai lumii actuale, care se străduiesc să se substituie lui Dumnezeu, ne spune că ar fi posibilă fericirea aici, pe Pământ şi în forma trupească şi sufletească în care este cuprins omul modern. Civilizaţia umană îşi construieşte propriul templu în care locul de venerare este ocupat de Homo Sapiens, copilul precoce şi teribil al unui neînţeles Mare Arhitect care i-a dăruit spre stăpânire şi cucerire permanentă Cosmosul. Drepturile omului sunt acum noua carte sfântă, iar ştiinţa modernă îl transformă pe om într-un atotputernic slujitor peste tainele naturii. *„Apoi au zis unul către altul: «Haidem să facem cărămizi şi să le ardem cu foc!» Şi au folosit cărămida în loc de piatră, iar smoala în loc de var. Şi au zis iarăşi: «Haidem să ne facem un oraş şi un turn al cărui vârf să ajungă la cer şi să ne facem faimă înainte de a ne împrăştia pe faţa a tot pământul!»“* (Facerea XI, 3 – 4)

„Raiul“ pe pământ

Omul este călăuzit pe acest drum de o forţă pe care, în lipsa lui Dumnezeu, nu o poate înţelege: frica de moarte. Cu excepţia fanaticilor, orice

ființă umană poartă cu sine acest sentiment. Civilizația modernă se luptă cu moartea de pe poziții orgolioase şi crede cu putere că ştiința modernă va oferi, în cele din urmă, panaceul universal pentru bolile ce macină trupurile noastre, concomitent cu zidirea unei noi ordini mondiale care ar purta germenii unui viitor Eden pământesc. Dumnezeu este uitat, omul îşi face chip cioplit din propria mândrie şi se închină acestuia...

Civilizația globalizării repetă actul păcatului adamic, însă la dimensiuni planetare. Salvarea din ciclul morții este aştepată doar de la om, bolnavul doreşte să-şi fie propriul doctor, deşi boala sa este devastatoare şi îi interzice orice demers curativ. *„Precum printr-un om a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea, aşa şi moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el.“* (Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel V, 12) Acest lanț cauzal al păcatului şi morții este ignorat, moartea fiind privită doar ca un simplu accident bilogic, o defecțiune genetică remediabilă.

„Center for Future Human Evolution – CFHE“ o organizație non-profit din SUA – formată din studenți şi cercetători aparținând diferitelor domenii ale științei de frontieră – propune modele de evoluție a ființei umane pline de optimism şi bazate pe marile descoperiri ştiințifice ale secolelor XX şi XXI. Ingineria genetică ocupă un loc central în presupusa evoluție viitoare a omului şi va oferi acestuia învingerea bolilor, longevitate extremă, capacități fizice şi intelectuale extraordinare şi adaptabilitate la diferite medii (ocean, spațiu cosmic etc.). Miracolul dumnezeiesc al vieții este redus la o simplă combinație de gene care pot fi manipulate după bunul plac. *„Începutul trufiei omului este a părăsi pe Dumnezeu şi a-şi întoarce inima sa de la Cel care l-a făcut.“* (Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah X, 12) Trufia omenească, asemănătoare trufiei luciferice, îi determină pe oameni să-şi afle repere de credință aproape cu caracter religios în proiectele ştiinței moderne. Se vorbeşte despre inteligența artificială, despre nanotehnologie, despre colonizarea spațiului cosmic, imaginea unui Univers plin de galaxii ce pare a fi infinit seduce pe om, acesta uitându-L pe Creator şi închinându-se creaturii...

Conform unui amplu articol postat pe site-ul MSNBC-NEWS, *„Evoluția umană la răscruce“* scris

Foto: Bogdan Onofrei

de editorul ştiinţific Alan Boyle, comunitatea oamenilor de ştiinţă evoluţionişti (formată din personalităţi recunoscute la nivel mondial precum Richard Dawkins – un vestit biolog evoluţionist supranumit în media de specialitate „rottweilerul lui Darwin“, paleonologul Peter Ward de la Universitatea din Washington şi autorul cărţii *Evoluţia viitoare* ori Stuart Pimm – expert în biodiversitate de la Universitatea Duke) susţine că evoluţia fiinţei umane va continua. De la Australopitecus timpuriu, Sahelantropus Tchadensis, prezumtivul strămoş al omului ale cărui fosile vechi de 6-7 milioane de ani au fost descoperite în Africa, fiinţa umană a ajuns la actualul Homo Sapiens şi va continua să evolueze căpătând noi forme: Homo Sapiens Sapienter – rasa umană obţinută în urma globalizării prin amestecul actualelor rase şi sintetizarea trăsăturilor rasiale în trăsături comune; Homo Postapocaliptycus – rasă umană post-cataclism (război atomic, ciocnirea planetei cu un meteorit etc.) împărţită în grupuri izolate şi răspândite pe suprafaţa planetei, cu trăsături proprii apărute prin adaptarea la condiţiile de mediu din regiunea unde au supravieţuit; Homo Genomicus – rasă umană apărută ca urmare a selecţiei genetice aplicate în conformitate cu principii rasiale politice ori religioase, rasă care va coexista cu rasa naturală şi pe care va căuta să o elimine; Homo roboticus – rasă umană mixtă robot-om care se va dezvolta ca urmare a descoperirilor din genetică şi nano-tehnologie, rasă care ar permite realizarea primilor paşi spre cucerirea spaţiului cosmic; Homo Astranthropus – rasă perfectă creată prin selecţie rasială, genetică şi nanotehnologie care va transforma fiinţa umană în fiinţă spaţială, adaptată condiţiilor călătoriei cosmice interplanetare. Această aşa-zisă evoluţie viitoare a fiinţei umane s-ar întinde pe aproximativ 4 milioane de ani.

O înşiruire halucinantă de supoziţii susţinute cu argumente şubrede şi formând o falsă structură logică ne oferă spre amăgire ştiinţa modernă. Puterea oamenilor de a visa este mare, însă uitarea de Dumnezeu transformă visul în rătăcire. *„Cel ce seamănă în trupul său însuşi, din trup va secera stricăciune; iar cel ce seamănă în Duhul, din Duh va secera viaţă veşnică.“* (Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel VI, 8)

Foto: Bogdan Onofrei

Creştinul ortodox nu disprețuieşte ştiinţa, căci fiinţa umană a fost zidită de Dumnezeu pentru a participa la creaţie şi a cunoaşte creaţia, slăvindu-L pe Dumnezeu. *„Şi Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul şi-l supuneţi; şi stăpâniţi peste peştii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietăţile ce se mişcă pe pământ şi peste tot pământul!»“* (Facerea I, 28) Creştinul însă nu se închină ştiinţei, nu aşteaptă de la ea mântuirea. Lipsită de Dumnezeu, ştiinţa este doar o biată idolatrie şi se dovedeşte într-un final, o ispită trimisă de diavol. *„Atunci se vede cât este de neştiutor omul, cu toată ştiinţa lui, şi orice argintar se ruşinează de idolul său, căci chipul turnat de el nu este decât minciună; n-are nici o suflare în el.“* (Ieremia X, 14)

Frica de moarte

Ştiinţa modernă este fără suflare, fără viaţă, deşi în aparenţă slujeşte vieţii. Creştinul ortodox încercat de boala trupească ştie că aceasta se vindecă nu doar cu ajutorul doctoriilor prescrise de medicul laic, ci mai ales înlăturând păcatul care a cauzat-o, de aceea creştinul ortodox îl cheamă în ajutor, înainte de toate, pe Hristos: *„Iisuse preadulce, Doctorul sufletelor şi al trupurilor noastre,*

miluieşte-ne!" (Condacul 1 din Aacatistul pentru izbăvirea de boală)

Frica de moarte este diminuată până la anulare pentru că în moarte, ca şi în viaţă, creştinii nu sunt singuri. Hristos este mereu prezent. *„Eu sunt învierea şi viaţa; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi." (Sfânta Evanghelie după Ioan XI, 25)*

Ştiinţa modernă ne poate prelungi viaţa în trupul stricăcios, dar ne dă ea oare vreun răspuns în faţa întunericului morţii? Nu. Moartea rămâne un mister pentru ştiinţă, un fenomen explicat simplist – încetarea funcţiilor organismului – o definiţie care nu oferă fiinţei umane altceva decât amplificarea spaimei ancestrale de necunoscut. Această definiţie ştiinţifică a morţii anulează valoarea vieţii, căci oricât am prelungi viaţa trupului, la final întâlnim aceeaşi moarte dincolo de care ne aşteaptă un neant indefinit.

Creştinul ortodox nu se teme de moarte căci el are puterea credinţei care îl determină să rostească cu pace şi seninătate: *„Binecuvântat fie Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Care, după mare mila Sa, prin învierea lui Iisus Hristos din morţi, ne-a născut din nou, spre nădejde vie, spre moştenire nestricăcioasă şi neîntinată şi nevestejită, păstrată în ceruri pentru voi." (Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru I, 3 – 4)*

Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu a murit pentru noi pe cruce, a coborât în Iad şi a omorât moartea şi înviind ne-a dăruit calea spre viaţa veşnică. *„Îngropaţi fiind împreună cu El prin botez, cu El aţi şi înviat prin credinţa în lucrarea lui Dumnezeu, Cel ce L-a înviat pe El din morţi. Iar pe voi care eraţi morţi, în fărădelegile şi în netăierea împrejur a trupului vostru, v-a făcut vii, împreună cu Sine, iertându-ne toate greşealele. Ştergând zapisul ce era asupra noastră, care ne era potrivnic cu rânduielile lui, şi l-a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce." (Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel II, 12 – 14)*

Creştinul ortodox nu priveşte spre viitor cu ochi rătăciţi şi orbiţi de capcanele îngerului căzut. Raiul nostru nu este firea stricăcioasă, oricât de perfecţionată ar fi aceasta prin mijloacele ştiinţei moderne, ci firea transfigurată, nestricăcioasă, *„căci, când vor învia din morţi, nici nu se mai însoară, nici nu se mai mărită, ci sunt ca îngerii din ceruri." (Sfânta Evanghelie după Marcu XII, 25)*, iar idealul de creştinului este viaţa veşnică la care ne-a rânduit Dumnezeu, aşa cum Hristos ne-a mărturisit *„că aceasta este voia Tatălui Meu, ca oricine vede pe Fiul şi crede în El să aibă viaţă veşnică şi Eu îl voi învia în ziua cea de apoi." (Sfânta Evanghelie după Ioan VI, 40)*

Să ne întoarcem faţa de la ispitele acestor vremuri şi altă laudă să nu ne fie nouă, celor ce îndrăznim a ne numi creştini, decât aceea despre care ne vorbeşte Sfânta Scriptura: *„Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, şi eu pentru lume!" (Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel VI, 14)*

Păcate postmoderne (II)

Alexandru Nicolin

Punct – Într-un articol apărut inițial în arabă la începutul anilor '30 şi apoi în franceză, în volumul „Mélanges", volum tradus de curând şi în limba română sub titlul *Demiurgul şi alte studii tradiționale* (Editura Herald, 2005), René Guenon insista asupra superficialității cu care omul modern priveşte binecunoscuta formulă delfică „gnothi seauton". În mod curent, expresia este văzută ca un îndemn la cunoaşterea psihicului uman în scopul unei mult-sperate ameliorări morale. Sensul ei profund îndeamnă însă la cunoaşterea părții nepieritoare din noi – la cunoaşterea sâmburelui nostru *divin*. Prins însă în vâltoarea sulfuroasă a vremurilor postmoderne, omul anului 7514 *ab origine mundi* uită prea repede textul psalmilor biblici care spune explicit „Dumnezei sînteți şi toți fii ai Celui Preaînalt" (Psalmul 81:6), deconstruindu-se în mod tragic. Degeaba construim zgârie-nori de mai bine de jumătate de kilometru înălțime, degeaba construim maşini cât mai rapide şi cât mai puțin poluante etc., inutile construcțiile *exterioare* în general, dacă nu construim întâi *în noi*. În vechime, construcțiile impunătoare erau semnul unei construcții interioare la fel de importante – astăzi, ele arată doar performanță tehnologică. Biserica este şi ea atât exterioară, cât – *mai ales* – interioară. Până să intrăm în biserica din lemn, cărămizi, mortar şi, după caz, beton-armat, trebuie să intrăm în biserica interioară. Nu degeaba deasupra uşii de la intrarea mănăstirii Antim străjuieşte cioplit în piatră un melc, emblema sfântului Antim Ivireanul, aceeaşi formă având-o şi prima cheie a bisericii, simbol cu tâlc. Biserica interioară o purtăm *cu* şi *în* noi aşa cum melcul îşi duce cochilia – creşte în noi ca unghia în carne. Ea este *casa* Domnului cum spune apostolul Pavel: „Dumnezeu, Care a făcut lumea şi toate cele ce sînt în ea, Acesta fiind Domnul cerului şi al pământului, nu locuieşte în temple făcute de mâini" (Fapte 17:24). Apoi, întreabă apostolul în prima epistolă către corinteni, „Nu ştiți, oare, că voi sunteți templul lui Dumnezeu şi că duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi?" (I Corinteni 3:16). De altfel, sensul esotericului V.I.T.R.I.O.L. (abreviere a formulei alchimice „Visita Interiora Terra Rectificando Inveniens Occultum Lapidem") trimite tot la un drum interior, doar că omul postmodern gândeşte acum în termeni exclusiv profani şi răspunde violent atunci când simte scintilațiile sâmburelui său divin; pentru cel nepregătit, poate chiar nedoritor, vitriolul poate fi otravă, de aici derivând şi identificare pe care poporul o face între vitriol şi acid sulfuric – esența pură *arde*. Mi-ar plăcea să spun că omul postmodernul rămâne mut în fața lucrurilor care transced spațiul şi timpul, însă nu pot, căci *mut*, *mit* şi *mister* au aceeaşi rădăcină etimologică, iar omul postmodern are oroare de mister. Mutenia în fața misterului este semnul tainic al celor din vechime – postmodernii sunt invariabil locvace. Atunci când sunt gândite în termenii raționalismului, considerațiile asupra misterului înseamnă, de la Vasile Lovinescu citire, „o căsătorie din dragoste cu ambiguitatea", căci misterul divin trebuie *trăit* şi nu disecat la nivel intelectual.

Foto: Bogdan Onofrei

Contrapunct – Analiştii câtorva ziare centrale devin din ce în ce mai atenți atunci când aud de ortodoxie. Văzându-le agresivitatea față de textele lipsite de mult-necesarul certificat de castitate ideologică, mi-am adus aminte de ce se spunea despre textele membrilor grupului de la Antim: „au caracter *mistic*, adică *duşmănos*". Semn că şi somnolența inimii, nu numai a rațiunii, naşte monştrii.

Imaginea Sfintei Treimi oglindită în lume și în Biserică*

Arhimandrit dr. Chesarie Gheorghescu

Unitatea după imaginea Sfintei Treimi o vedem înfăptuită, în mod intim, în antropologia creştină şi, îndeosebi, în Biserica Ortodoxă. Neținând cont ce este omul, în ce sens şi în ce măsură este el după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, noi nu putem rezolva problema unității noastre[1] creştine, atât de actuală în lumea de față. Din revelația divină, din teologia patristică şi cea ortodoxă contemporană, vedem că Biserica a existat în veşnicile paradigme dumnezeieşti şi adâncurile ființei ei îşi au obârşia în Sfânta Treime. Biserica a luat naştere, ca manifestare exterioară, concretă, socială, din revărsarea iubirii intratrinitare asupra omenirii căzută în păcat. În lumina Sfintei Treimi, se descoperă străfundurile de taină ale ființei Bisericii şi mai ales, adevăratul sens al comuniunii şi unității tuturor în Hristos. În taina treimică îşi are izvorul şi cea eclesiologică şi universală, în care totul cuprinde partea şi partea cuprinde plinătatea totului – credinciosul singurat putând fi asemenea în sfințenie cu întreaga Biserică cu care este în unire prin Duhul Sfânt. În epistola către Efeseni, cea mai eclesiologică între toate, Sf. Apostol Pavel arată unele fețe ale lucrării Persoanelor Sfintei Treimi în Biserică. După ce dă mulțimită lui Dumnezeu „Tatăl slavei, pentru darurile Sale cele bogate“ (1, 16-19), adaugă că „El a vădit puterea Lui în Iisus Hristos, căruia i-a supus toate şi L-a dat cap Bisericii“ (1, 20-23). „Biserica este plinirea Celui care plineşte toate întru toți“[2].

Foto: Bogdan Onofrei

Privind revărsarea Duhului Sfânt în viața individuală a omului creştin, după cruce şi înviere, un alt teolog ortodox, Sergiu Bulgakov spune că în viața Bisericii este viața Dumnezeiască, care se descoperă în viața făpturilor: este îndumnezeirea făpturii prin puterea întrupării şi a coborârii Duhului Sfânt. Această viață este o realitate supremă şi sigură pentru toți cei ce o trăiesc. Ea este o viață „duhovnicească“ ascunsă în „omul credincios“;

* Studiu din teza de doctorat *Învățătura Ortodoxă despre Iconomia Divină şi Iconomia Bisericească*, susținută la Institutul Teologic Universitar-Bucureşti, în 1980, sub conducerea Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, reeditată la Editura Antim Ivireanul, 2001, pp.116-120.

[1] Arhimandrit Sophrony, in „Contacts“, 10 an. (1958), nr.24, p.91.

[2] Prof. N. Chițescu, *Sobornicitatea Bisericii*, în „Studii teologice“, anul VII (1955), nr. 3-4, pp. 150-152.

Foto: Bogdan Onofrei

este mister, taină...; omul vede, concepe şi cunoaşte aceste lucruri cu ochii săi duhovniceşti. Credința este organul acestei cunoaşteri, căci ea este, după cuvântul Apostolului, „dovedirea lucrurilor nevăzute"; ea ne înalță pe aripile sale în lumea spiritului, ne face cetățeni ai lumii cereşti. Viața Bisericii este viața credinței; Biserica o cunoaştem prin credință, ca o unitate a tuturor oamenilor. Această unitate se arată în iubire[3], raportată la Dumnezeu şi la semeni.

Misterul răscumpărării şi al recapitulării tuturor în Hristos reprezintă fondul cristologic al Bisericii, care este exprimat, în mod deosebit, în viața sacramentală, împreună cu caracterul său de obiectivitate absolută. Dar dacă vrem să scoatem în relief un alt aspect al Bisericii, care are un caracter de subiectivitate tot atât de absolut, va trebui să-l fondăm pe iconomia unei alte persoane divine, independente de cea a Fiului întrupat. Astfel am risca să depersonalizăm Biserica, supunând libertatea ipostazelor umane unui fel de determinism sacramental. Din contră, dacă vrem să insistăm asupra părții subiective, se va pierde, împreună cu noțiunea de trup a lui Hristos, terenul

[3] Serge Boulgakove, *L'Orthodoxie*, p. 5-7; *Idem, Ortodoxia*, în românește de Nicolae Grosu, Sibiu, 1933, pp.1-10. Biserica, întemeiată de Dumnezeu cel apropiat de oameni, este împărăția harului, în care omul este ridicat la comuniune cu Dumnezeu şi prin aceasta este destinat unei vieți veşnice şi fericite. Orice om ridicat în cadrul ei s-a mântuit de inutilitatea unei vieți sfârşite în moarte, ca una ce este trăită numai pe planul legalității fizice şi sociale. Fiul lui Dumnezeu cel întrupat şi înălțat la dreapta Tatălui conduce această ridicare a oamenilor în planul Bisericii, al mântuirii prin comuniunea cu Sine. Acesta este adevăratul scop al istoriei mântuirii. Iar această lucrare a lui Iisus Hristos este conducerea propriu-zisă a lumii. La ea participă omenitatea noastră asumată de Fiul lui Dumnezeu şi participăm şi noi cu toții prin libertatea noastră şi prin puterea lui Iisus Hristos din noi (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, p. 384; *Idem, Pogorârea Duhului Sfânt şi începutul Bisericii*, în *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, Bucureşti, 1978, pp. 195-229.

„logic“ al Adevărului şi se va ajunge la devierea credinţei „individualiste“. Întruparea şi opera răscumpărătoare a lui Hristos, luate separat de iconomia Sfântului Duh, nu pot justifica multiplicitatea personală a Bisericii, tot atât de necesară ca şi unitatea naturală în Hristos. Misterul Cincizecimii este tot atât de important ca şi cel al Răscumpărării[4]. Opera răscumpărătoare a Mântuitorului Hristos este o condiţie indispensabilă a operei de îndumnezeire a Sfântului Duh care se revarsă în lume prin Biserică. Domnul Însuşi afirmă: „Foc am venit să arunc pe pământ şi cât aş vrea să fie acum aprins“ (Luca 12, 49).

Fiul s-a născut asemenea nouă prin întrupare; noi ne facem asemenea lui prin îndumnezeire, luând parte la dumnezeire prin Duhul Sfânt pe care îl comunică fiecărei persoane umane în parte. Opera răscumpărătoare a Fiului se raportează la natura noastră; opera de îndumnezeire, de actualizare a recapitulării noastre în Hristos, care se face prin Sfântul Duh, se adresează fiecărei persoane în parte. Dar şi răscumpărarea, adică mântuirea obiectivă şi îndumnezeirea, adică mântuirea subiectivă, sunt inseparabile şi de negândit una fără alta, căci ele sunt prezente una în alta – nu sunt în cele din urmă decât o singură iconomie a Sfintei Treimi, împlinită prin cele două Persoane divine, trimise în lume de Tatăl. „Cincizecimea apare astfel ca scopul ultim al iconomiei trinitare a mântuirii“[5]. Sfântul Atanasie spune: „Cuvântul a asumat trupul, pentru ca noi să primim pe Duhul Sfânt. Dumnezeu s-a făcut purtător de trup, pentru ca noi să ne facem purtători de duh, pneumatofori“[6].

Foto: Bogdan Onofrei

Dumnezeu este Unul Singur şi niciodată nu s-ar putea concepe vreuna din cele trei Persoane divine, fie în ea însăşi sau în lucrarea ei, ca despărţită de celelalte două. Atât în existenţa intratrinitară, cât şi în manifestările exterioare sau în actul iconomiei divine, Sfânta Treime lucrează într-o desăvârşită armonie, călăuzindu-se după acelaşi principiu care este iubirea perihoretică. Ea se arată în creaţie şi în orientare spre acelaşi punct al perfecţiunii, a tuturor celor create, inclusiv al omului. Tradiţia şi teologia creştină sunt unanime în afirmarea acestui principiu general.

Primii creştini vedeau intervenţia formală a fiecăreia dintre cele Trei Persoane în toate acţiunile exterioare ale Dumnezeirii. Orientali sau Occidentali, Sfinţii Părinţi au fost tot atât de afirmativi în aceasta, pe cât este în timpul de faţă teologia creştină, în general şi cea ortodoxă, în special. Astfel, Sf. Irineu, pe de o parte, spune că „Duhul pregăteşte pe om pentru Fiul lui Dumnezeu, că Fiul îl conduce la Tatăl şi că Tatăl, în sfârşit, îi dă viaţă veşnică“, iar pe de altă parte, precizează chiar în acelaşi capitol că se manifestă întotdeauna acelaşi Dumnezeu unic, „Duhul lucrând, Fiul oferindu-şi slujirea şi Tatăl binevoind pentru ca omul să fie adus la desăvârşire, în vederea mân-

[4] Vladimir Lossky, *À l'image et ŕ la ressemblance de Dieu*, Paris, Aubier-Montaigne, 1967, pp. 107-108.

[5] Paul Evdochimov, *L'Esprit saint dans la Tradition orthodoxe*, Paris, Les Editions du Cerf, 1969, p.87; Vladimir Lossky, *op. cit.*, p. 108.

[6] Sfântul Atanasie, *De Incarnatione*, 8, P.G., XXVI, 996 C; vezi la Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, *Sfântul Duh în revelaţie şi în Biserică*, în „Ortodoxia“, anul XXVI (1974), nr. 2, p. 220; *Idem, Universalitatea şi etnicitatea Bisericii în concepţia ortodoxă*, în „Ortodoxia“, anul XXIX (1977), nr. 2, p. 145-150.

tuirii noastre“[7]. În alt pasaj, Sf. Irineu al Lyonului atribuie fiecăreia din cele Trei Persoane, dar sub un anumit unghi special, acțiunea universală a Dumnezeirii“[8].

Alți martori ai tradiției patristice explică încă şi mai direct această lucrare comună a Persoanelor Sfintei Treimi. Astfel, Sf. Chiril al Ierusalimului explică catehumenilor săi că „iconomia mântuirii noastre, cea care ne vine de la Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, este indivizibilă şi comună, deoarece Tatăl prin Fiul şi cu Sfântul Duh, dăruieşte totul. Deci darurile nu sunt unele de la Tatăl, altele de la Fiul şi altele încă de la Sfântul Duh. Într-adevăr, una este mântuirea, una puterea, una credința“[9]. Iar Chromaciu de Aquileea spune: „Tatăl nu face nimic nimic fără Fiul şi Duhul, căci lucrarea Tatălui este cea a Fiului şi cea a Fiului este cea a Duhului, este un singur har şi acelaşi, care ne vine de la Sfânta Treime... Acum suntem mântuiți de către Treime, căci prin Ea am fost zidiți dintru început“[10]. În mod mai subtil, Sfântul Ambrozie afirmă acțiunea comună a Sfintei Treimi, într-o formulă care deosebeşte implicit pe cele trei Persoane, cu ajutorul utilizării a trei propoziții diferite: „Omnis creatura, et ex voluntate, et per operationem, et in virtute est Trinitatis“[11]. Totul vine de la Tatăl, prin Fiul şi în Duhul“, prin Fiul creează Tatăl lumea, şi îndeplineşte mântuirea şi dacă putem spune cu Sfântul Pavel că şi creştinii există „în Hristos“, atunci este vorba de Hristos înviat, devenit „Duh de viață dătător“[12].

Întreaga regenerare a omului, deşi este opera lucrării Sfintei Treimi întregi, este totuşi înfăptuită de acțiunea specifică a Duhului Sfânt, care o actualizează prin Biserică. „Căci Sfânta Treime, după cum spune Sf. Leon cel Mare, şi-a repartizat sarcina privitoare la om: Tatăl de a-l crea, Fiul de a-l răscumpăra, iar Duhul Sfânt de a-l sfinți sau a-l înflăcăra cu focul său. Şi totuşi, dacă Tatăl a creat pe om, este în unire cu Fiul şi Duhul; Fiul l-a răscumpărat în unire cu Tatăl şi cu Duhul; în sfârşit, Duhul îl regenerează şi îl luminează, în unire cu Tatăl şi cu Fiul...“[13].

Această iconomie divină, comună Persoanelor Sfintei Treimi, se numeşte mântuire, răscumpărare, recapitulare, îndumnezeire şi trebuie să aibă loc cu fiecare persoană în parte, în Biserică. Ea va fi desăvârşită în mod deplin în viața viitoare, când, după ce toate se vor uni în Hristos, Dumnezeu va deveni totul în toate (1 Cor. 15, 28).

7 Sfântul Irineu, *Adversus haereses*, 1, 4, C.20, nr. 5 şi 6, apud Henri de Lubac, *La Foi Chrétienne, essai sur la structure du Symbole des Apôtres*, Paris, Aubier-Montaigne, 1969, p. 125.

8 Sfântul Irineu, *Adversus haereses*, 1, 5.c. 18, P.G., VII, 1173.

9 Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheza* 17 şi 18, P.G., XXXIII, 976A.

10 Chromaciu de Aquileea, *Homélie 18*, in „Revue bénédictine“, t. 73., Editions Jean Lemarié, 1963, p. 196.

11 Sfântul Ambrozie, *De Spiritu Sancto*, 1,2, c.9., P. G., XVI, 764.

12 François Szabó, S. P., *Le Christ créateur chez saint Ambroise*, Studia Ephemeridis „Augustinianum“, 2, Rome, 1968, pp. 103-113.

13 Sfântul Leon cel Mare, *De divinis officiis*, I.7, c. 10, P.L., CLXX, 189 D; cf. *De glorificatione Trinitatis*, I, 1.c.16, P.L., CXXIX, pp. 28-29.

Mitropolitul Visarion Puiu şi Bisericile din America

Adrian Nicolae Petcu

În ziua de 27 februarie a.c., la Casa de Cultură din Paşcani, printre altele cărți, a fost lansat volumul lui Dumitru Stavarache şi Ion Negoescu, *Mitropolitul Visarion Puiu. Relațiile cu Bisericile din Canada şi SUA. Documente (1912-1963)* (Bucureşti, Ed. Publirom, 2005), acesta fiind al treilea din seria de izvoare inițiată truditorul istoric Dumitru Stavarache. Volumul conține 114 documente, extrem de importante, provenite de la Arhivele Naționale Istorice Centrale, Biblioteca Română de la Freiburg şi din ziarul Crucea, perioada anilor '20. Noile documente publicate aduc în atenția celor interesați o serie de aspecte inedite privitoare la interesul lui Visarion Puiu față de viața religioasă a românilor din SUA şi Canada. Astfel, constatăm că, încă din perioada în care se afla episcop la Argeş, Visarion Puiu solicita la Sf. Sinod al BOR organizarea românilor ortodocşi din Lumea Nouă într-o eparhie, în scopul primenirii misiunii religioase din toate punctele de vedere: cler pregătit, disciplină canonică şi activitate social-culturală. Din volumul de față, putem observa că, încă din 1937, episcopul Policarp Moruşca se arăta deziluzionat de clerul român din America care căuta pe orice cale să-l denigreze şi să-i submineze activitatea.

Însă, majoritatea documentelor aduc o serie de informații, credem noi concludent, în problema spinoasă din Episcopia românească ortodoxă din America. Astfel, constatăm cum încă din 1946 mitropolitul era chemat în America să aplaneze conflictul dintre taberele care îşi disputau autoritatea la conducerea Eparhiei de la Vatra Românească, în lipsa episcopului Policarp Moruşca. În acest context, mitropolitul condamna comportamentul politicianist al taberei din care se va remarca preotul Ioan Truța, care a creat condițiile instalării teologului Victor Trifa. În aceeaşi ordine de idei, mitropolitul Visarion, aflat în Franța, condamna hirotonirea samosfeată a episcopului Valerian Trifa, pe care, de altfel, nu l-a recunoscut. Ca singurul episcop considerat canonic în exilul românesc, mitropolitul Visarion Puiu va lansa proiectul constituirii Sinodului românilor din exil, format din episcopul Andrei Moldovan, după ce se rupea canonic de Patriarhia din Bucureşti, episcopul Teofil Ionescu, după hirotonirea sa în 1954 cu sprijinul episcopilor ruşi albi şi înființarea Eparhiei din Canada şi a rehirotonirii lui Valerian Trifa. De altfel, mitropolitul Visarion aspira la concretizarea acestui proiect după modelul rusesc, care apăruse după primul război mondial.

Cu toate eforturile depuse, potrivit documentelor din acest volum, constatăm că mitropolitul a înregistrat un eşec, din cauza lipsei de sprijin din partea liderilor politici români din exilul românesc; a refuzului exprimat nu o dată de către Valerian Trifa; a alunecării canonice săvârşite de Teofil Ionescu, dar mai ales a campaniei de denigrare la care a fost supus de toți aceştia, poate mult mai mult decât a vrut şi a reuşit regimul comunist de la Bucureşti, prin agenții săi din Occident.

În concluzie, putem spune că prin editarea acestui volum s-au adus contribuții serioase la cunoaşterea şi aprofundarea documentată a problematicii vieții religioase a românilor din exilul american, atât de mult speculat, însă foarte puțin cercetat.

Elemente de teologie țărănească

Costion Nicolescu: „Elemente de teologie țărănească – Chipul creştin țărănesc al lui Dumnezeu“*, Editura „Vremea XXI“ – Bucureşti, 2005, 301 pagini.*

Drd. Stelian Gomboș

Lucrarea aceasta din colecția *„Fapte, idei, documente“*, apărută cu sprijinul Ministerului Culturii şi Cultelor, este una dintre cărțile de referință ale autorului. Costion Nicolescu este un profund cunoscător al teologiei şi al tradiției naționale şi un promotor al curentului de reaştere a spiritualității creştin-ortodoxe în sînul poporului român.

Volumul prezentat aici, unic în felul său, vine să evidențieze tezaurul profund şi autentic al spiritualității popular-teologice a țăranului român, care trebuie (re)adusă la lumină, cunoaştere şi împlinire! Nu întâmplător unul dintre mentorii şi înaintaşii autorului pentru realizarea acestui serios deziderat este nimeni altul decât Ernest Bernea.

Cartea aceasta îşi atinge foarte bine scopul deoarece – după cum mărturiseşte şi Costion Nicolescu în preambul – problema asupra credinței unui popor este fundamentală. Credința este unul dintre elementele definitorii pentru un popor în ceea ce priveşte ființarea sa, căci felul credinței sale îi structurează decisiv gândirea, viața, comportamentul în lume. Ea îi determină răspunsurile la problemele pe care viața zilnică, dar şi istoria în ansamblul ei, i le pun în ceea ce priveşte relația cu natura, cu semenii şi îndeosebi cu Dumnezeu. Cu alte cuvinte, credința vorbeşte mult mai substanțial despre alcătuirea interioară a unui neam, despre structura sa dobândită prin etnogeneză şi construită în cursul istoriei. Este deja cunoscut adevărul că unul dintre elementele fundamentale ale etnogenezei românilor îl constituie creştinismul primar şi că pentru păstrarea nealterată a acestui creştinism genuin, pentru rodirea lui au fost necesare pe parcursul istoriei jertfe dureroase şi mărturisiri curajoase. Toate aceste lucruri, exemplificate, sunt foarte bine reliefate în această carte care susține că pentru poporul credincios, pentru țărani în special, credința are exact acest înțeles şi cuprins teologic, de cunoaştere prin unire şi prin har. Căci țăranii nu caută explicații savante, teologale, dar ei ştiu şi nu se îndoiesc, sunt neclinitiți în credința lor. Ei o trăiesc aievea şi acționează ca atare.

Înțelepciune și credință

Elemente de teologie... este elaborată pe opt capitole mari – care, la rândul lor, au numeroase subcapitole, cum sînt, de pildă: „Cunoaşterea lui Dumnezeu“; „Dumnezeu Unul şi Treime de Persoane“; „Cele trei slujiri şi demnități ale lui Hris-

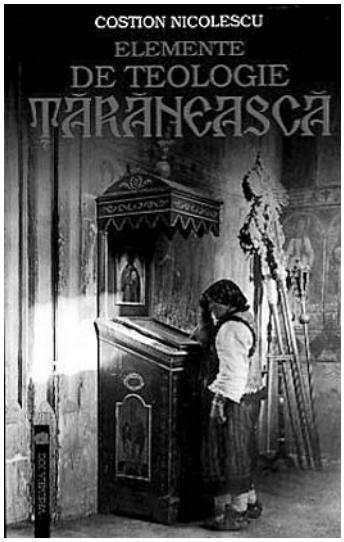

tos“; „Marile «lucrări» ale lui Dumnezeu către umanitate“; „Atributele lui Dumnezeu în «texte» țărăneşti“, „Însoțirea cu Dumnezeu în momentele importante ale vieții“; „«Crezul» – baza dogmatică cea mai accesibilă țăranului pentru cunoaşterea lui Dumnezeu“; „Slăvirea sau cinstirea lui Dumnezeu“; „Cu Dumnezeu la masă“; „Salutul în numele lui Dumnezeu“; „Înrudirea lui Dumnezeu“; „Tandrețea țăranului pentru Dumnezeu“; „Locuința lui Dumnezeu“. Țăranii țin cont de cunoaşterea lor şi orice întâmplare este privită prin prisma acestei cunoaşteri, care se află în raport cu această învățătură izvorâtă din credință.

Cercetarea lui Costion Nicolescu scoate în evidență faptul că modul suprem în care se poate manifesta cunoaşterea în popor este *înțelepciunea*. Aceasta nu vine în primul rând din exersarea abilă şi complexă a unor mijloace intelectuale – după cum remarcă şi autorul –, ci din coagularea spectaculoasă a cunoştințelor dobândite prin experiența unei vieți trăite implicit şi în trezvie, deoarece înțelepciunea este dovedită mai ales de capacitatea de a (stră)vedea dincolo de imanent şi de aparențe, de a lua hotărâri cu discernere, de a fi cât mai aproape de gândul lui Dumnezeu, iar nu de cel al oamenilor; căci în felul acesta cel înțelept este capabil să dea sfatul cel bun şi de aceea este căutat de către semenul său aflat în momente de cumpănă. În concepția țărănească – remarcă autorul – înțelepciunea este strâns legată de

Foto: Bogdan Onofrei

credință. Ea mai este pusă de români în legătură cu mintea omului, cu capacitatea lui de a gândi bine, inteligent, în conformitate cu darul său natural de a fi ființă rațională... Dacă îl vei întreba despre credința sa, țăranul român va răspunde adesea că ține de *legea strămoșească* sau de *legea românească*, ceea ce denotă, după Părintele Dumitru Stăniloae, faptul că ea „reprezintă astfel pentru el fundamentul tuturor legilor de viață, printr-o conviețuire de reciprocă prețuire și conlucrare, care-i asigură unitatea și identitatea"...

Biserica țăranilor

Cartea scoate în relief ideea că un merit important în păstrarea dreptei credințe revine, fără putință de tăgadă, țăranilor. Nae Ionescu – pomenit și el aici – merge până la a vorbi despre *Biserica țăranilor*, care, cel puțin până la înființarea mitropoliilor celor trei provincii, a suplinit lipsa unei ierarhii bisericești *„puternic închegate"*. Faptul că pentru poporul român Ortodoxia nu a fost o credință alipită, formală, ci una asumată, impregnată în ființa neamului, trăită intens, îl dovedesc atât comportamentul și caracterul românilor, atât viziunea lor despre lume și viață, manifestată în ceea ce fac, cât și realizările lor culturale și aristice. Orice drum într-un sat păstrător al celor vechi ale sale, orice carte cu texte populare sau cel mai modest muzeu etnografic dă mărturie despre profunzimea spirituală și rafinamentul artistic al românului. Dacă trecem totuși adesea nepăsători, ignoranți sau aroganți pe lângă aceste frumuseți este poate numai pentru că ne-am obișnuit cu existența lor în preajma noastră și, astfel, ne-am blazat, mărturisește, cu toată seriozitatea, autorul!...

Același gânditor își pune problema situației de criză datorată îndeosebi asaltului civilizației orășenești moderne, cu accentul ei pus pe industrializare și robotizare și care conchide, trăgând un semnal de alarmă: „Chiar dacă nu dispare, chiar dacă nu există încă suficiente centre de viață creștină autentică și puternică, o anumită disipare a credinței se face simțită, precum și o coborâre a ei spre zone intelectuale inferioare" Apare un fel de idolatrie inferioară chiar civilizației precreștine. Idolii acestui tip de societate, care ignoră în prea mare măsură pe Dumnezeu, sunt banul, mentalitatea hedonistă, știința, tehnologia sau, mai bine zis, unele părți ale lor; idei trăsnite sau false personalități, oportuniști și epigoni, din varii domenii care caută a se afirma prin șmecherii și violență, ajungând la vedetism și altele! Din păcate sistemul de valori este foarte bulversat, astăzi! În ce măsură a fost afectată societatea sătească contemporană de acest tip modern de idolatrie, în ce măsură mai rezistă la asaltul ei, rămâne una dintre problemele vitale ale supraviețuirii reale, spirituale, ca neam al românilor, depășind cu mult domeniul strict al antropologiei și etnografiei. Nu numai calitățile ci și slăbiciunile și tarele românilor sunt destule și s-au manifestat adesea în cursul istoriei, cu toate implicațiile și consecințele negative aferente. Dar aceste devieri, de cele mai multe ori provin dintr-o abatere de la elementele normative constitutive, dintr-o cădere din echilibrul specific dat românilor de temeinicia credinței lor, care a fost deplin asumată.

Chipul lui Dumnezeu în țărani

Costion Nicolescu și-a propus să vadă în ce măsură regăsește în textele țărănești osatura credinței noastre, teologia în formularea ei cristalin dogmatică, urmărind concordanța dintre învățătura dogmatică a Bisericii și credința țăranilor. „Ceea ce a prevalat în cazul acestei lucrări a fost surprinderea *chipului creștin țărănesc al lui Dumnezeu*, felul în care acest chip este perceput și exprimat în mod specific de țăran, direct sau indirect, apoi măsura în care el concordă cu chipul evanghelic și cu cel apostolic" – scrie el.

Așadar, cartea este foarte bine venită pentru toate aceste relatări și sesizări și, mai cu seamă, pentru concluzia, mărturisită chiar de către autor, că dincolo de orice conceptualizări, specifice teologiei academice, poate fi constatată în receptarea țărănească a lumii o fină și delicată teologie trăită și exprimată firesc, la nivelul vieții cotidiene sau la sărbători, aflată în deplină concordanță și armonie cu gândirea Bisericii. Credința țăranilor și exprimările ei sunt, deci, în cea mai strânsă compatibilitate cu cele ale Bisericii, totul reflectând cum că viața țăranului era centrată, din punct de vedere spațial și temporal, pe învățătura Bisericii, din punct de vedere moral, și pe cultul ei liturgic.

Omul care își confunda soția cu o pălărie

Publicată la editura Humanitas, cartea lui Oliver Sacks, Omul care își confunda soția cu o pălărie *(2005, trad. rom. Dan Rădulescu, 286pp.), face parte din rândul acelor cărți pe care nu le poți citi doar o singură dată. Simți nevoia să reciteşti, din când în când, măcar una dintre fermecătoarele povestiri – de fapt, cazuri de boli neurologice.*

Paul Sandu

În centrul fiecărei narațiuni nu se găseşte, eventual, „o ființă de sex femeiesc, albinos, trisomică, de 21 de ani, [descriere] care s-ar putea aplica tot atât de bine unui şobolan ca şi unui om“ (p. 8); ci o ființă observată în întreaga ei umanitate, un subiect uman, iar nu un obiect al unei cercetări specializate, deşi aceasta din urmă este prezentă amănunțit de cele mai multe ori.

Oricărui cititor al cărții lui Oliver Sacks îi va fi venit în minte (chiar dacă n-ar fi existat comparația autorului), celebra poveste a celor 1001 de nopți, şi asta pentru că narațiunile strânse în acest volum „au fost îngemănate la hotarul dintre fapt şi legendă, hotar ce defineşte viețile pacienților povestite aici“ (p. 9).

Încă de la primele pagini, cititorul pătrunde într-un teritoriu magic, confruntându-se – în mod cert uimit – cu neverosimilul bărbat care își confunda soția cu o pălărie, descriind un trandafir ca pe o figură geometrică, cu doamna care nu recunoaşte a avea trup, cu „Ray cel comic şi plin de ticuri“ şi cu multe alte personaje, le-am putea spune, care suferă de boli neurologice.

Sentimentul care străbate aceste scurte povestiri strânse sub aceeaşi copertă este că ceva din umanitatea noastră, aşa cum n-am cunoscut-o niciodată până acum, se dezvăluie tocmai prin aceste disfuncții cerebrale ale anumitor oameni, prezentate aici cu o naturalețe de scriitor exersat şi cu o privire de neurolog pasionat (sau poate obsedat) de cazurile sale.

În capitolul întâi, clasat sub titlul general de „pierderi“ care semnalează „o deteriorare sau o incapacitate a funcției neurologice“ (p. 13), ne este prezentat un caz straniu şi foarte interesant sub toate aspectele sale.

„Christina era o tânără bine făcută de douăzeci şi şapte de ani, jucătoare de hochei pe iarbă şi călăreață sigură pe sine, robustă la trup şi la minte“ (p. 62). Nimic nu prevestea, s-ar putea citi în subtext, ce avea să se întâmple cu Christina.

Foto: Bogdan Onofrei

În ziua dinaintea unei banale operații este însă chinuită de un vis în care „se clătina nebunește, nesigură pe picioare, abia simțind pământul de sub ea, fără să poată ține nimic în mâinile care biciuiau aerul încoace şi-n acolo, scăpând tot ce încercau să apuce“ (p. 63). Numai câteva ore mai târziu, în mod cu totul paradoxal, chiar asta avea să se întâmple cu ea, în ziua operației starea ei înrăutățindu-se vizibil.

Mâinile „se rătăceau“ dacă nu stătea cu ochii pe ele, aproape că nu mai putea sta în picioare. Naratorul înregistrează el însuşi uluit cuvintele ei: „Nu-mi pot simți trupul, simt ceva straniu, ca şi când nu aş avea trup“ (p. 64). Christina suferea de un sindrom bi-parietal, asta însemnând că lobii parietali nu mai primeau informația lor senzorială obişnuită.

Fizioterapeutul chemat să analizeze cazul, după ce a recurs la teste electrice ale funcției nervilor şi muşchilor avea să facă incredibila constatare: „Şi-a pierdut întreaga propriocepțiune – aveți dreptate – din cap până în picioare. Nu are nici o senzație musculară, tendinoasă sau articulată. Există o uşoară pierdere a altor modalități senzoriale – atingere uşoară, temperatură şi durere şi o uşoară implicare a fibrelor motorii.“

Christina n-avea să-şi recapete niciodată propriocepțiunea şi totuşi ea avea să iasă din această stare, parțial, prin înlocuirea propriocepțiunii atât cât este cu putință, cu simțul văzului. Dacă povestea acestei femei poate constitui cu succes subiectul unei cărți, nici unul dintre celelalte cazuri nu sînt mai prejos. Deşi țin de domeniul patologicului, ne vine foarte uşor să le subsumăm fantasticului, mai ales dacă înțelegem fantasticul în felul în care Roger Callois o făcea, ca o scizură, o irumpere în real a unui eveniment care violentează regulile acestuia. Talentul autorului care renunță la registrul specializat, indigest pentru un public neavizat, construind fiecare caz asemenea unei scurte povestiri, joacă un rol esențial şi în această suprapunere a fantasticului peste cazurile prezentate în acest volum.

Sfârşind de citit cartea rămâi cu impresia că umanitatea nu a scăzut cu aceste cazuri, ci a fost îmbogățită.

Basarabia lui Volodea Tismăneanu

Faptul ca Vladimir (Volodea) Tismăneanu, fiul activiştilor comunişti şi nkvd-işti (kominternişti) de rang înalt Tismanetchi, a fost ales pentru a condamna genocidul comunist în România are şi latura lui „unionista".

Andrei Vartic

Vrea Traian Băsescu sau nu vrea (ca el l-a numit pe Volodea în scaun de Areopag), dar Leon Tismanetchi, tatăl lui Volodea, s-a născut la Soroca, în Basarabia. El a intrat de tânăr în mişcarea mondială comunist şi a înmulţit de la Moscova, mai ales prin radio, semințele comunismului în România mult înaintea lui 28 iunie 1940. Tot el a întreținut relații strânse cu frații lui de comunism de la Soroca şi din toată Basarabia şi a fondat celule teroriste comuniste aşa de multe că, la 26 iunie 1940, oraşele basarabene erau violentate fară milă (există documente) de nenumărate bande comuniste, care împuşcau, maltratau, furau şi spânzurau cu o furie antidemocratică necruțătoare (poliția, armata şi siguranța române aveau ordin să nu riposteze).

Aşadar, profesorul Tismăneanu va trebui să deschidă dosarele condamnării regimului comunist începînd cu Basarabia (poate chiar cu Soroca, unde a activat organizația anticomunistă „Arcaşii lui Ştefan"), dacă nu vrea să-şi păteze reputația lui de „savant". Şi să înceapă condamnarea asta mult înainte de 1940, ba chiar înainte de 1924, când NKVD-ul a încercat distrugerea României prin provocarea aşa-zişelor răscoale de la Tatarbunar şi Hotin. Fiindcă, după opinia noastră, documentată serios, genocidul comunist din România nici nu poate fi cercetat fără iluminarea cuibarelor comuniste zidite de NKVD şi Komintern în Basarabia după 27 martie 1918.

Cercetarea să înceapă din Basarabia

Se vorbeşte mult în ultimul timp despre faptul că actuala clasă politică românească, provenită din şcoala comunistă, a furat şi revoluția, şi reformele, şi democrația postdecembristă pentru a se căpătui. Problema e mult mai complexă. Actuala clasă politică a fost tarată de sistemul comunist atât de adânc încât nici nu a fost capabilă să se reformeze şi să reformeze România fără resursele mentale comuniste. Or, aceste resurse nu puteau crea (aşa cum a creat Kogalniceanu sau Stere) o Românie nouă, democratică şi europeană, cu economie funcțională de piață, din simplul motiv că ținta sistemului care le-a format era distrugerea României democratice şi scoaterea poporului român din istorie. Există în arhiva CC al PCUS documente care arată că, mult înainte de 23 august 1939, Stalin a „ordonat" alfabetul latin în fosta RASSM (o parte din actuala Transnistrie, cu capitala la Balta) pentru a-i învăța forțat pe viitorii agitatori, comisari, nkvd-işti şi funcționari limba română şi alfabetul român, necesar nu numai pentru a instala „statul comunist" în Basarabia a doua zi după 28 iunie 1940 (către acea dată până şi ştampilele sovietelor săteşti erau gata, iar cei vreo 5.000 doar de *„predsedateli selisoveta"* şedeau pe bagaje de câteva luni, dar Siguranța română „nu ştia"), ci pentru a „uni" cu URSS toată România (acest scenariu stalinist a salvat limba româna în Basarabia şi după 1949). Fără cercetarea acestor cuibare

„basarabene“ a comunismului românesc, cruciale pentru devenirea contemporană a României, practic este imposibilă condamnarea atrocităților comuniste din spațiul de locuire (şi geneza) al poporului român.

Au dispărut un milion de oameni

Volens-nonlens, Volodea Tismăneanu, colegul de clasă al multor odrasle de comunişti de rang foarte înalt, va trebui să ajungă la scenariile moscovite ale instalării comunismului în România. Fără cercetarea acelor scenarii judecarea comunismului românesc este o totală bătaie de joc față de memoria sutelor de mii de inocenți uciși în România. Iar acele scenarii nu pot fi descifrate fără cercetarea filierei basarabene a Partidului Comunist Român, care a început realizarea lor mult înainte de 28 iunie 1940, practic imediat după votul istoric de la 27 martie 1918 care a declanşat procesul Marii Uniri a poporului român.

Volens-nonlens, Volodea Tismăneanu va ajunge la dosarele martirilor români din Basarabia, unii maltratați şi ucisi până la 28 iunie 1940, alții luați din casele lor chiar la 28 iunie 1940 sau în zilele următoare, condamnați fără altă vină decât aceea de a fi români (sau evrei, ruşi, ucraineni, găgăuzi, bulgari), apoi uciși cu o cruzime despre care, cum spuneam mai sus, arareori ființa omenească a dat dovadă în întunecata ei istorie.

Volens-nonlens omul de ştiință Vladimir Tismăneanu este obligat deontologic să ajungă la dosarele moscovite ale acelor martiri (nevinovați față de statul democrat român), dar şi la informatorii care au transmis la Moscova (din România democrată interbelică) informații ce au pecetluit soarta lor mult înainte de 28 iunie 1940. De pildă, Vasile Gafencu, deputat în Sfatului Țării, agricultor de la Sângerei, mort în Gulag, tatăl lui Valeriu Gafencu, sfântul închisorilor comuniste din România.

Volens-nonlens Volodea Tismăneanu va trebui să ajungă măcar la cartea *Naselenie Moldavsckoi SSR*, de E. M. Zagorodnaia şi V.S. Zelenciuc (Cartea Moldovenească, 1987, Chişinev) unde la paginile 23 şi 32 (ce oglindire numerologică!) se vede foarte clar faptul că, între 28 iunie 1940 şi 28 iunie 1950, din Basarabia au dispărut un milion de oameni (din 3,3 milioane).

Românismul, demolat cu bani românești?

Azi, când aceiaşi comunişti leninişti distrug tot ce este românesc în Basarabia (inclusiv manualul de istorie a românilor sau arhitectura sacră a poporului român), când până şi denumirile liceelor româneşti le stau în gât, când sunt atacați, ca şi în perioada interbelică, patriarhii reunificării Basarabiei cu România (cum ar fi Paul Goma, Grigore Vieru sau Mihai Cimpoi), o întrebare grea de tot se pune şi serviciilor secrete româneşti, şi clasei politice de la Bucureşti: de ce demolarea românității în Basarabia se face de peste zece ani pe banii statului român (Vieru este atacat în publicațiile finanțate de Departamentul Românilor de Pretutindeni, iar Paul Goma şi Mihai Cimpoi în cele finanțate de Institutul Cultural Român)? De ce vestite şi foarte mediatizate ONG-uri, zise „democratice şi anticomuniste“, din România nu condamnă atrocitățile actualilor comunişti, aflați la putere în Republica Moldova (cum ar fi exodul unui milion de români)? De ce membri marcanți ai acestor ONG-uri bucureştene tac despre uriaşele monumente ale ocupantului comunist, pe care le ridică în Basarabia, alt Volodea, comunistul „leninist creştin ortodox“ Vladimir Voronin sau despre lichidarea institutelor academice de studiere a culturii şi istoriei românilor? De ce aceşti „anticomunisti“ au luat apă în gură atunci când Volodea Tismăneanu a fost numit în funcția de „terminator“ comunist al comunismului românesc? Poporul român, ca şi poporul rus, ca şi poporul evreu, ca şi poporul italian sau spaniol, ca şi poporul german, are destui nemernici comunişti şi naziști pe sufletul său. Dar oare aşa de îmbolnăvit de comunism să fie preşedintele României (Einstein spunea că ştiință fără morală e un nonsens) încât să nu înțeleagă că judecarea genocidului comunist este o problemă morală şi că profesorul Vladimir Tismaneanu va trebui să înceapă judecarea comunismului românesc cu mama şi tatăl său - născut la Soroca, în Basarabia, străvechi pământ românesc?

Un atac ratat: „Evanghelia după Iuda“

Antonio Aroneasa

Recent, lumea creştină contemporană, a avut prilejul să ia cunoştință despre existența unei noi evanghelii, numită provocator „Evanghelia după Iuda“. Cine a fost Iuda, care a fost relația lui cu ceilalți apostoli şi ce rol a avut el în prinderea Mântuitorului Hristos pentru a fi crucificat ştim din cele patru Evanghelii canonice ale Noului Testament (Evanghelia după Matei, după Marcu, după Luca şi după Ioan). Atunci când afli că, pe lângă cele patru evanghelii canonice, a mai apărut una în care apostolul Iuda este prezentat într-o imagine pozitivă şi că rolul său în Patimile Mântuitorului Hristos a fost unul pozitiv, nu poți să nu îți pui câteva întrebări. Sunt cele patru evanghelii canonice, „clasice“, tot ceea ce s-a scris despre Iisus în acea vreme? Mântuitorul Iisus Hristos a fost într-adevăr doar aşa cum Îl prezintă evangheliile Noului Testament? Apostolul Iuda Iscarioteanul, cel care l-a vândut pe Mântuitorul este vinovat, sau imaginea lui poate fi reabilitată aşa cum se încearcă prin descoperirea recentă a „Evangheliei după Iuda“? Poate fi revoluționat creştinismul prin această descoperire? Sunt doar câteva dintre întrebările pe care putem să ni le punem în legătură cu Evanghelia după Iuda, pornind mai ales de la informațiile furnizate prin documentarul foarte bine realizat şi prezentat în programul unui cunoscut post de televiziune. Este firesc să încercăm să găsim răspunsurile la aceste întrebări ținând seama de

Foto: Bogdan Onofrei

faptul că suntem creştini ortodocşi, încercând în acelaşi timp să ne păstrăm obiectivitatea istorică, cea care confirmă autenticitatea cărților Noului Testament.

Ceva despre „evanghelia după Iuda“

Este întru totul adevărat faptul că Evanghelia lui Iuda, recent descoperită, se prezintă ca un document important, care poate aduce lămuriri în plus asupra primelor secole de creştinism. „Evanghelia“ a fost descoperită întâmplător la sfârşitul anilor ’70, în Egipt şi este scrisă în limba coptă (limbă derivată din vechea limbă egipteană şi folosită în cultul religios de către creştinii din Egipt, până în zilele noastre). Documentul trece prin mâinile mai multor persoane, timp de mai mulți ani stă închis în seiful unei bănci din New York, după care este achiziționat de o fundație elvețiană, în 2002. Pentru că a „zăcut“ ani în şir într-un seif, filele lui au ajuns într-o stare foarte gravă, astfel încât pentru a fi descifrat a fost nevoie de munca titanică a unor oameni de ştiință. După ce a fost îndelung studiat, s-a ajuns la concluzia că documentul poate fi datat la sfârşitul secolului III, începutul secolului IV, presupunându-se că acesta nu ar fi originalul, ci doar o copie. Documentul a fost prezentat ca fiind autentic, chiar dacă asupra autenticității acestuia există încă destule rezerve, stârnind deja reacții negative, atât din partea teologilor creştini cât şi din partea cercetătorilor. Mai amintim faptul că, în preajma anului 180 d.Hr, episcopul Irineu de Lyon vorbea despre „Evanghelia după Iuda“ în lucrarea „Despre erezii“, incluzând-o în rândul evangheliilor apocrife, ceea ce împinge scrierea acestei evanghelii până la sfârşitul secolului II d.Hr.

Ce cuprind Evangheliile canonice

Noul Testament cuprinde în total 27 de cărți canonice, între care patru evanghelii scrise de autori diferiți. Pentru credincioşii creştini Sfânta Scriptură este cartea de căpătâi, întrucât cărțile cuprinse în ea au fost scrise sub inspirația Duhului Sfânt şi de aceea ele sunt normative pentru mărturisirea credinței creştine. Toate cele patru evanghelii prezintă „Vestea cea bună“ a mântuirii şi Persoana centrală este cea a Mântuitorului Iisus Hristos. Evangheliile cuprind revelația făcută oamenilor prin Fiul lui Dumnezeu întrupat, Iisus Hristos, pildele şi învățăturile Sale şi toate evenimentele majore ale vieții trăite de Iisus Hristos pe pământ, de la Naşterea Sa până la Înălțarea la Cer. Aşa cum spune şi părintele Teofil Părăian în multe din predicile sale, evangheliile nu au fost scrise de către autorii lor pentru zilele noastre, ci ele sunt cărți ocazionale, scrise pentru vremea aceea şi spre bucuria noastră au ajuns până în zilele noastre. Prima evanghelie a Noului Testament este *„Evanghelia după Matei“* pe care autorul a scris-o pentru început în limba aramaică, în jurul anului 50 d.Hr, rescriind-o ulterior în limba greacă înainte de anul 70. Cea de-a doua evanghelie canonică este *„Evanghelia după Marcu“* scrisă în jurul anului 64 în limba greacă. A treia evanghelie a Noului Testament este *„Evanghelia după Luca“* scrisă în jurul anului 65 tot în limba greacă. Această evanghelie este considerată cea mai documentată dintre cele trei în privința informațiilor. A patra evanghelie este *„Evanghelia după Ioan“* scrisă în limba greacă în jurul anului 100. Toate aceste patru evanghelii îl prezintă pe Domnul nostru Iisus Hristos ca Mântuitorul lumii. Pe lângă acestea au existat la începuturile creştinismului şi aşa-numitele evanghelii necanonice sau apocrife, contestate de către Biserică întrucât ele nu prezintă adevărul de credință aşa cum l-a descoperit Mântuitorul apostolilor Săi. Foarte multe dintre acestea sunt specifice sectelor gnostice care, neprimind cărțile canonice scrise de către Apostolii şi apropiații Mântuitorului, sau acceptând doar o mică parte dintre ele, au scris ei înşişi „evanghelii“ care sunt pline de elemente dualiste specifice ereziilor gnostice şi cale îl prezintă pe Mântuitorul Hristos într-o lumină falsă. Pentru a căpăta credibilitate în acea vreme, unele evanghelii gnostice au fost prezentate ca fiind scrise de către apostoli ai Domnului. Biserica a avut misiunea dificilă de a le îndepărta pe acestea şi de a menține în rândul Evangheliilor şi al celorlalte cărți ale Noului Testament doar pe acelea care erau autentice şi despre care se ştia sigur că au fost scrise de către Apostoli sau ucenici ai Mântuitorului.

Ce spun cei patru evangheliști

Cele patru evanghelii canonice, așa cum am arătat mai sus, prezintă viața lui Iisus Hristos pe pământ, nașterea Sa, Patimile Sale, Învierea și Înălțarea Sa la Cer, cu alte cuvinte, lucrarea Sa mântuitoare pentru eliberarea omenirii de sub robia păcatului. Evangheliile ne spun că un rol deosebit în prinderea Mântuitoru-lui, pentru a fi judecat și răstignit pe cruce, l-a avut unul dintre apostolii Săi, Iuda Iscarioteanul. Imaginea prezentată de evangheliști, cu referire la Iuda Iscarioteanul este una total negativă. El nu intră în rândul apostolilor cu gând curat, ci devine hoț deoarece el era cel care „purta punga și lua din ce se punea în ea" (Ioan 12, 4 – 6). Iuda reprezintă în-tr-un fel dorințele poporului iudeu care aștepta un Mesia politic, care să îi elibereze de sub stăpânirea romană. Realizând că Iisus nu este acel Mesia politic așteptat, Iuda l-a vândut pe Mântuitorul Hristos pentru treizeci de arginți. În timp ce Iisus se ruga în Grădina Ghetsimani, Iscarioteanul a venit însoțit de ostași pentru a-L prinde, trădându-L cu o sărutare: „Iudo, prin sărutare vinzi tu pe Fiul Omului?" (Luca 22, 48). Realizând totuși, gravitatea păca-tului pe care l-a făcut și văzând că Mântuitorul a fost osândit la moarte, Iuda a înapoiat cei treizeci de arginți, recunoscând că a vândut sânge nevinovat. Căința lui nu a fost însă o pocăință, nu a fost însoțită de smerenie, ceea ce l-a făcut să se spânzure, sfârșindu-și astfel viața cel care l-a vândut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru a fi dat morții. Prin urmare, imaginea lui Iuda în evangheliile canonice nu este nici pe departe una pozitivă și nici nu se putea să fie altfel. Desigur, el nu a fost predestinat pentru trădarea Mântuitorului și pentru sinucidere. Dacă s-ar fi pocăit cu smerenie, Domnul Iisus Hristos l-ar fi reașezat în demnitatea apostolică așa cum a făcut și cu Petru, cel care s-a lepădat de trei ori de El.

Alt Iuda

Documentul descoperit redă o imagine cosmetizată, complet diferită de cea a evangheliilor canonice, asupra lui Iuda Iscarioteanul. El nu este, nici mai mult nici mai puțin decât prietenul lui Iisus, singurul care poate duce la îndeplinire „misiunea" trădării. În mod sigur, acesta a și fost scopul pentru care autorul anonim a scris această evanghelie, după moartea sfinților apostoli. Evanghelia vrea să scoată la suprafață un creștinism ezoteric, cu un mesaj destinat numai celor inițiați pe care nu îl poate primi mulțimea. Introducerea evangheliei după Iuda este următoarea: *„Povestirea secretă a revelației, pe care Iisus i-a spus-o lui Iuda Iscarioteanul"*. Iuda care transpare din rândurile acestei evanghelii apocrife, este total diferit de cel pe care îl cunoaștem noi. Iuda apare ca un erou care duce la îndeplinire planul lui Iisus, el fiind singurul în stare să îl înțeleagă. De fapt Hristos îi spune lui Iuda: *„Îi vei depăși pe toți. Vei sacrifica trupul care îl învelește pe adevăratul Hristos"*. Iuda devine singurul care poate primi învățătura secretă pe care însuși Iisus i-o dezvăluie: *„Apropie-te de mine și îți voi dezvălui misterele Împărăției Cerurilor. Vei putea ajunge acolo, dar până atunci vei fi pus la grele încercări"*, i-ar fi spus Iisus. De asemenea, după ce Iisus îl înștiințează pe Iuda de importanța „misiunii" sale, îl avertizează că tocmai pentru aceasta va fi blestemat. Prin urmare, această evanghelie a fost scrisă din dorința de a șterge imaginea negativă cu care Iuda a fost „îmbrăcat" după ce l-a trădat pe Iisus. Pe de altă parte, cel puțin ideea legată de trupul lui Iisus, care îl acoperă pe Hristos Cel adevărat, este o idee gnostică, cu alte cuvinte o erezie pe care biserica a respins-o dintru început. Gnosticii vedeau în trup ceva rău, ca și în materie în general, ceea ce îl face pe autorul acestei evanghelii să spună că trupul nu este decât un înveliș care ascunde adevărata identitate a lui Hristos. Așadar, conform acestei evanghelii, Iuda Iscarioteanul, nu este nicidecum de condamnat, ci dimpotrivă ...

Negarea Evangheliilor canonice

Conflictul care se ivește acum, este cel legat de modul în care evangheliile canonice și evanghelia după Iuda reflectă imaginea apostolului care l-a trădat pe Mântuitorul. Să nu uităm că această imagine reflectată în Evanghelii s-a propagat de-a lungul istoriei prin Sfânta Biserică și pentru noi ea este cea reală. Poate fi totuși răstur-

nată această perspectivă? Îl putem vedea pe Iuda bun, spre deosebire de ceilalți apostoli? Răspunsul este fără nicio îndoială negativ. Dacă Iuda ar fi fost singurul apostol căruia Hristos i-ar fi destăinuit tainele Împărăției, atunci toți ceilalți apostoli ar fi fost niște mincinoși și ar fi răspândit în lume o învățătură falsă. Întreaga temelie a creștinismului, construită de nimeni altul decât de Hristos, s-ar dărâma. Apar aici, două întrebări care se nasc din cea mai elementară logică: puteau apostolii, dacă erau niște mincinoși, să își sacrifice viața pentru a răspândi o minciună? Ar fi acaparat această minciună atâtea minți luminate din acele secole zbuciumate care au constituit istoria începutului Bisericii? În niciun caz. Nu. Ar trebui să fii nebun să îți dai viața pentru a propovădui o minciună, și la fel de nebun să accepți o învățătură mincinoasă pentru care să îți dai viața (cazul miilor de martiri creștini din primele secole, dar și din „luminatul" secol XX și nu numai). Or, învățătura pe care au răspândit-o Sfinții Apostoli în lume, la porunca Mântuitorului – *„Drept aceea mergând învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am spus vouă și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin."* (Matei 28, 19-20) – nu reprezintă decât adevărul. Dacă am accepta istorisirea din evanghelia după Iuda ca verosimilă, atunci am nega veridicitatea Evangheliilor canonice.

Revoluționarea creștinismului

După descoperirea acestei evanghelii s-a crezut de către mulți că documentul respectiv va revoluționa creștinismul, schimbând imaginea pe care acesta și-a creat-o și și-a păstrat-o timp de două milenii. Chiar se va petrece așa? Să nu uităm că au fost descoperite și alte evanghelii apocrife cu mult înainte de cea a lui Iuda, iar în 1959, atunci când Evanghelia după Toma – o altă scriere apocrifă – a fost publicată pentru întâia oară în limba engleză, nu a provocat nicio „revoluție" în creștinism. Într-adevăr evanghelia lui Iuda este puțin picantă și oferă oarecare senzație pentru faptul că eroul ei principal este Iuda Iscarioteanul căruia, dintr-o dată, i se atașează o imagine total pozitivă față de cea pe care o cunoaștem din Sfintele Evanghelii. Această evanghelie nu are cum să sape la temeliile unui creștinism bine fundamentat pe Sfânta Scriptură și pe Sfânta Tradiție și nu are cum să strâmbe mințile celor înrădăcinați în adevărul propovăduit de Biserică. Încă o dată spunem: această evanghelie a fost scrisă în mediile gnostice care erau răspândite mai ales în Egipt și care susțineau dualismul spirit-materie, în care spiritul era de esență pură, superioară, pe când materia era rea. Locul în care a fost descoperită evanghelia este recunoscut de către arheologi ca fiind un loc populat în primele secole d.Hr. de către comunități gnostice. Un cunoscut profesor israelian, Aviad Kleinberg de la Universitatea din Tel Aviv afirmă, alături de arheologul creștin Michel Picirillo, care trăiește la Ierusalim, că este naiv să credem că descoperirea acestei evangheliii va schimba creștinismul. Dacă istoria vitregă - mai ales cu creștinii din Răsăritul Ortodox - nu a reușit să dărâme temeliile creștinismului, ba mai mult le-a întărit, cu atât mai puțin va reuși acest lucru un document despre care se știe că provine din medii ostile creștinismului autentic revelat de Însuși Iisus Hristos. Credem că putem primi „evanghelia după Iuda" ca pe o descoperire arheologică, importantă din punct de vedere istoric. Atât. În ceea ce privește publicitatea care i se face și care pe alocuri este puțin agresivă cu „majoritatea" creștină, să nu uităm de alte încercări „culturale" la care creștinii au fost puși chiar în vremurile noastre: „Codul lui Da Vinci" scris de Dan Brown și, pe meleagurile noastre creștine, „Evangheliștii" Alinei Mungiu-Pippidi. Există o dorință ascunsă a unora de a reînvia gnosticismul? Apare o luptă de discreditare a creștinismului și a Mântuitorului Iisus Hristos? Nu suntem niște obsedați susținători și căutători de noi teorii conspirative care urmăresc discreditarea creștinismului, dar parcă evenimentele petrecute în ultima vreme prea se leagă! Credem însă cu tărie că o eventuală sărăcire a creștinismului depinde cel mai mult de modul în care creștinii – de la cler până la laici – trăiesc învățătura creștină și nu de dorințele unora de a submina tradiția creștină bimilenară pe care s-a zidit temelia Europei. Și nu trebuie niciodată să uităm de datoria pe care o avem în mărturisirea lui Hristos prin cuvânt, prin faptă și dacă va fi nevoie chiar prin viață.

Traian Popescu

Experimentul Piteşti

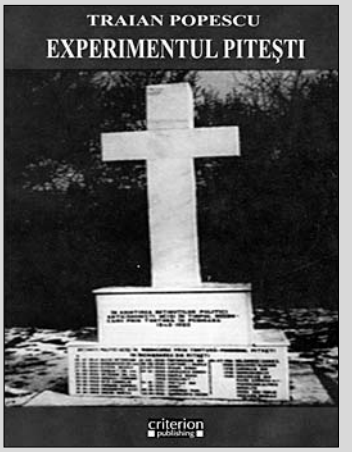

Despre monstruosul experiment concentraţionar comunist al „reeducării", început la Piteşti şi continuat, cu o intensitate totuşi descrescătoare, la Gherla, s-a adunat în timp, o bibliografie considerabilă, de la cartea regretatului Dumitru Bacu (*Piteşti*) şi cea a lui Paul Goma la volumele semnate de Marcel Petrişor şi Dumitru Gh. Bordeianu. În pofida atîtor mărturii, documente şi analize, „fenomenul" este departe de a fi elucidat sub toate aspectele sale, iar fiecare nou document sau mărturie îşi au importanţa lor.

Traian Popescu (a nu se confunda cu editorul omonim de la Madrid) contribuie în bună măsură la cunoaşterea „reeducării", printr-o scriere sinceră pînă la cruzime, limpede, concisă şi austeră stilistic (Ed. Criterion Publishing, Bucureşti, 2005). Mărturia lui Traian Popescu capătă dimensiunea ultimă a datoriei împlinite: faţă de Dumnezeu, de sine şi de memoria camarazilor de suferinţă. **(R.C.)**

PS Calinic Argatu

Sfîntul Voievod Ştefan cel Mare între cer şi genune

Pentru a înţelege cît suflet şi cît talent a pus PS Calinic Argatu, Episcopul Argeşului şi Muscelului, în acest volum (apărut la Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2004), este de ajuns să parcurgem un citat din scurtul *Cuvînt Înainte* semnat de Pr. Prof. Mircea Păcurariu: „Cartea de «eseuri» a Prea Sfinţitului Episcop Calinic nu are nevoie de prea multe recomandări şi elogii. Ea trebuie citită cu luare aminte, considerată ca o rugăciune a unui credincios român ortodox, o rugăciune rostită de fiecare dintre noi la altarul mănăstirii Putna, acolo unde marele domnitor veghează...". **(S.E.)**

Dan Ciachir

Luciditate şi nostalgie

Aşezată în patru trepte: „Criterion", „Fatalism sau realism?", „Recuperări" şi „Luciditate şi nostalgie", cartea (Ed. Timpul, Iaşi, 2005) este o antologie de texte, scrise între 1983 şi 2003, pe teme care au rădăcini comune şi uneori se întrepătund. Capitolul final este o trecere printr-un lan dens de aforisme. Găsim un Dan Ciachir familiar, în articolele despre Eliade, Mircea Vulcănescu, Noica, Nae Ionescu, Ion Barbu, Alexandru Paleologu, Sartre, Caragiale. Dar şi unul abia întrezărit, pe alocuri surprinzător, ultrasensibil, însingurat, îmbătat de nostalgie, dar tăios în sclipirile lucide, în aforisme. **(H.B.)**

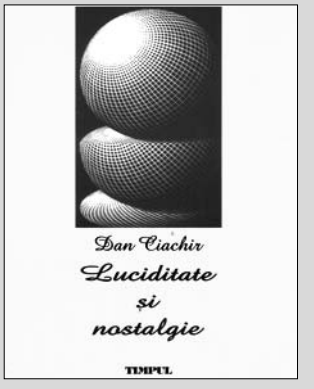

ROST: cuvînt, raţiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înţeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăţa pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înţelesul „raţiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiţie.

În acest număr semnează: • **Antonio Aroneasa** – teolog, publicist • **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Gâlceava dracului cu lumea. Mic tratat de demonologie aplicată* (2005) • **Emilia Corbu** – doctor în istorie, arheolog • **Iuliu Crăcană** – istoric • **Pr. Arhim. Chesarie Gheorghescu** – duhovnicul Mănăstirii Dintr-un Lemn, Vâlcea, doctor în teologie, fost deţinut politic • **Stelian Gomboş** – doctorand în teologie, publicist • **Constantin Mihai** – doctorand în filologie, eseist, a publicat volumul *Arca lui Nae. Perspective culturale asupra generaţiei interbelice* (2004) • **Alexandru Nicolin** – doctorand în astrofizică la Niels Bohr Institute, the Faculty of Science at Copenhagen University • **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiţă* (2001) • **Dan Puric** – actor, regizor, scenarist • **Adrian Nicolae Petcu** – istoric, publicist, a publicat (coord.) *Partidul, Securitatea şi cultele* (2005) • **Marcel Răduţ Selişte** – teolog, publicist • **Claudiu Târziu** – jurnalist • **Paul-Gabriel Sandu** – student la Facultatea de Filosofie a Universităţii Bucureşti • **Mircea Stănescu** – doctor în istorie, a publicat volumul *Organisme politice româneşti* (1945 – 1965) • **Ramona Suciu** – profesor, teolog • **Andrei Vartic** – publicist, cercetător istoric, director al postului de radio Vocea Basarabiei din Chişinău.

Anunţ important

Următorul număr al revistei ROST (42-43) va fi dublu, pe lunile august şi septembrie, şi va apărea la începutul lunii septembrie a.c. Editorul a luat această măsură din cauze administrative.

Începînd cu nr. 44 (pe octombrie 2006), ROST îşi va relua apariţia lunară regulată.

Editorul şi redacţia le prezintă scuze cititorilor dacă, prin această măsură, le vor pricinui vreun disconfort.

Abonament

Vă puteţi abona trimiţînd contravaloarea abonamentului prin mandat poştal (în care specificaţi citeţ numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele: **Târziu Claudiu Richard, CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti** sau achitînd contravaloarea abonamentului în **contul nr. RO61CECEIS0143RON 0122556**, deschis la **CEC Iaşi** pe numele **Asociaţiei** ROST, cod fiscal 12495302, după care veţi trimite copia chitanţei şi o scrisoare în care solicitaţi abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.

Preţul unui abonament este **180.000 lei (18 lei noi) pentru 6 luni** şi de **360.000 lei (36 lei noi) pentru un an**. Pentru cei din străinătate abonamentul este de **50 euro/an în Europa** şi **70 USD/an** pentru celelalte continente.

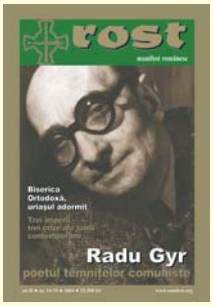

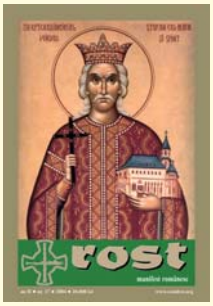

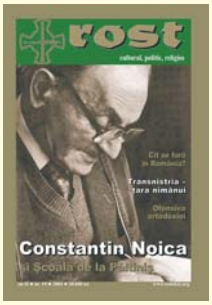

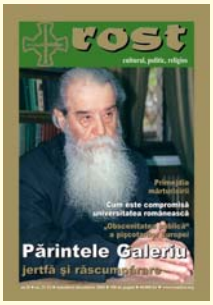

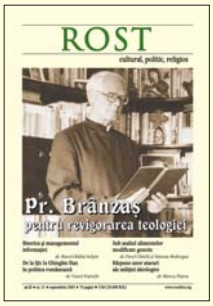

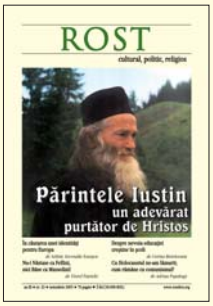

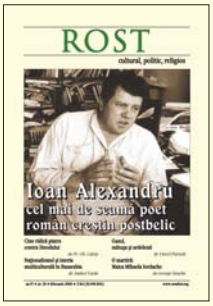

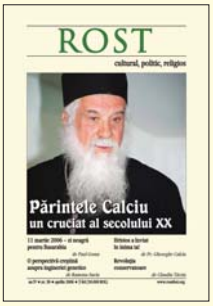

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ștefan cel Mare
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaș
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruș
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (30.000 lei vechi/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, CP 27, OP 23, Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în câte exemplare şi adresa dvs.
Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621